

Revitalizace parku a veřejného prostoru v Olomouci

BcA. Veronika Vostalová

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Tvorba prostoru

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Veronika Vostalová**
Osobní číslo: **K22427**
Studijní program: **N0212A310007 Multimédia a design**
Specializace: **Tvorba prostoru**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Revitalizace parku**

Zásady pro vypracování

- Rozbor zadaného prostorového úkolu a vymezení jeho problematičnosti
- Historiografie daného problému
- Známé příklady stejných nebo podobných řešení (min. 3 příklady, včetně osobního vyhodnocení)
- Koncept a vývoj návrhu (včetně osobního stanoviska)
- Autorská zpráva popisující vybrané a schválené řešení
- Výkresová část a obrazová dokumentace
- Dokladová část
- Fyzický model vybraného řešení, příp. realizace/instalace.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

NEUFERT, Ernst. *Navrhování staveb: podklady, normy, předpisy o zřizování, stavbě, tvorbě, nárocích na prostor, na prostorové vztahy, tvoření rozměrů budov, místností, zařízení, přístrojů*. Praha: Consultinvest, 1995. ISBN 80-901-4864-6.
GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-858-3479-0.
DODD, Melanie. *Spatial Practices: Modes of Action and Engagement with the City*. New York: Routledge, 2020. ISBN 978-1-351-14004-1.
FLETCHER, Kate; PIERRE, Louise St. a THAM, Mathilda. *Design and Nature: A Partnership*. New York: Routledge, 2019. ISBN 978-1-351-11151-5.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. arch. Kamil Koláček**
Ateliér Tvorba prostoru

Oponent diplomové práce: **Ing. arch. Zdeněk Hirňal**
Ateliér Tvorba prostoru

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. května 2024**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

Ing. arch. Kamil Koláček
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 24.4.2024.....

Jméno a příjmení studenta: VERONIKA VOSTALOVÁ.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá parkem a přilehlým veřejným prostorem v olomouckém sídlišti, který v současné době působí velmi neudržovaným dojmem. V rámci práce je provedena podrobná analýza současného stavu, z níž vychází další postup práce. Navrhované řešení by mělo dané místo oživit, kultivovat a přizpůsobit současným potřebám různých skupin obyvatelstva. Do prostoru je navrženo několik nových objektů, z nichž lze uvést např. altán na rybníce, lávku nebo dětské hřiště v bývalé požární nádrži. Návrh také řeší logičtější vedení tras v prostoru a efektivnější rozvržení přilehlého parkoviště. Prostor navíc propojuje červená barva, s níž pracuje i vizuál města Olomouce.

Klíčová slova: veřejný prostor, park, Olomouc, identita, revitalizace

ABSTRACT

This diploma thesis deals with a park and adjacent public space in the Olomouc housing estate, which currently has a very unmaintained impression. As part of the work, a detailed analysis of the current state is carried out, from which the further work progress is based. The proposed solution should revive, cultivate and adapt the place to the current needs of various population groups. Several new objects are proposed for the area, including a gazebo on the pond, a footbridge and a children's playground in the former fire reservoir. The proposal also deals with a more logical route system in the space and a more efficient layout of the adjacent car park. Moreover, the space is linked by the colour red, which is also used in the visuals of the city of Olomouc.

Keywords: public space, park, Olomouc, identity, revitalisation

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce Ing. arch. Kamilovi Koláčkovi a Ing. Radkovi Otevřelovi, Ph.D. za jejich rady a připomínky. Mé velké díky patří i všem ostatním, kteří se mnou konzultovali moji práci a podporovali při studiu.

*„Když vytváříš město, musíš mít na paměti, aby kočky byly spokojeny,
pak si můžeš být jistý, že tam budou šťastní i lidé.“*

Jan Gehl

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	7
1 VEŘEJNÝ PROSTOR PANELOVÝCH SÍDLIŠŤ A JEHO IDENTITA	8
1.1 VÝVOJ VEŘEJNÉHO PROSTORU PANELOVÝCH SÍDLIŠŤ NA NAŠEM ÚZEMÍ	8
1.2 IDENTITA A GENIUS LOCI SÍDLIŠŤ	8
1.3 VNÍMÁNÍ PROSTORU A JEHO PŮSOBENÍ NA ČLOVĚKA	9
1.4 SOCIÁLNÍ ROVINA	10
1.5 HUMANIZACE SÍDLIŠŤ	10
2 VÝZNAM A ZÁKLADNÍ POPIS PRVKŮ V PARKU	13
2.1 CESTY A ZPEVNĚNÉ PLOCHY	13
2.2 VODNÍ PRVKY A PRÁCE S DEŠŤOVOU VODOU	14
2.3 MOBILIÁŘ A OBJEKTY	14
2.4 ZELEŇ	16
3 PŘÍKLADY PODOBNÝCH ŘEŠENÍ PARKŮ	17
3.1 CENTRÁLNÍ PARK JIŽNÍ SVAHY ZLÍN – ČÁST VODNÍ BIOTOP	17
3.2 PARK PODZEMNÍK V PLZNI	18
3.3 PARK AŽUOLYNO GIRAITĚS, KLAIPĚDA, LITVA	19
3.4 ZHODNOCENÍ REŠERŠE	20
II PRAKTICKÁ ČÁST	21
4 IDENTITA OLOMOUCE	22
4.1 GENIUS LOCI OLOMOUCE	22
4.2 VIZUÁLNÍ IDENTITA	23
4.3 OLOMOUCKÉ PARKY A KVĚTINOVÉ VÝSTAVY	23
5 ANALÝZA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ	25
5.1 ŠIRŠÍ VZTAHY	25
5.2 HISTORICKÝ VÝVOJ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ.....	26
5.3 STÁVAJÍCÍ STAV	28
6 KONCEPT A VÝVOJ NÁVRHU	32
7 NAVRHOVANÉ ŘEŠENÍ	34
7.1 ZÓNOVÁNÍ	34
7.2 DISPOZIČNÍ A PROVOZNÍ ŘEŠENÍ.....	34
7.3 NAVRHOVANÉ OBJEKTY	37
7.3.1 Amfiteátr	37

7.3.2 Altán na vodě/pódium.....	39
7.3.3 Lávka	41
7.3.4 Kavárna.....	44
7.3.5 Posezení u pivnice a pizzerie	45
7.3.6 Houpačka	46
7.3.7 Prostor s vodním prvkem a posezením	47
7.3.8 Multifunkční hřiště	47
7.3.9 Dětské hřiště	49
7.3.10 Malý altán	51
7.4 VÝTVARNÉ A MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ.....	52
7.5 MOBILIÁŘ A OSVĚTLENÍ.....	53
7.6 ZELEŇ.....	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM TABULEK	60
SEZNAM VÝKRESŮ	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Práce se věnuje problematice veřejného prostoru panelových sídlišť a tomu, jak do něj vnést život, protože prostor mnoha sídlišť je v dnešní době zanedbaný, bez identity a lidé přes něj jen procházejí. Hlavním cílem je zanalyzovat aktuální stav části veřejného prostoru panelového sídliště v Olomouci a navrhnout vhodné úpravy, které by pomohly tento prostor kultivovat, rozšířit možnosti jeho využití a vytvořit zde příjemné místo pro pobyt různých skupin obyvatelstva.

Teoretická část se zabývá vývojem veřejného prostoru panelových sídlišť na našem území, ale také jejich identitou a *geniem loci*. Cílem práce je totiž i zkoumání problematiky identity prostoru z různých hledisek, což může dopomoci při chápání širších kontextů a při navrhování kvalitnějšího řešení v praktické části práce. Dále se teoretická část věnuje sociální rovině veřejného prostoru sídlišť a také humanizaci sídlišť, tedy způsobům, jakými lze tato místa učinit přívětivější pro pobyt lidí. Jelikož je součástí řešeného území v Olomouci také prostor parkového charakteru, jsou v teoretické části rozebrány také základní prvky městských parků a jejich význam. Jsou zde rovněž uvedeny příklady řešení podobných území (parků v sídlišti nebo těsně sousedících se sídlištěm) v České republice i v zahraničí.

Praktická část se zaměřuje na řešené území a na jeho okolí. Nejdříve je rozebírána Olomouc, její *genius loci*, vizuální identita a její významné parky. Dále je provedena analýza řešeného území – jeho historický vývoj i podrobné zmapování stávajícího stavu. Na základě těchto provedených analýz je vytvořen koncept, který se snaží co nejlépe využít potenciál daného prostoru a vložit do něj vhodné nové prvky. Na závěr je podrobně popsáno navrhované řešení, které je doplněné výkresovou dokumentací i vizualizacemi.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 VEŘEJNÝ PROSTOR PANELOVÝCH SÍDLIŠŤ A JEHO IDENTITA

Každé sídliště je jiné, vznikalo na jiném místě a za jiných okolností. Snahou této kapitoly je tedy uvést v hlavních bodech problematiku veřejného prostoru městských panelových sídlišť v České republice, zmapovat takové prvky, které se vyskytují hojně a charakterizovat jevy, jenž ovlivňují identitu veřejného prostoru sídlišť, až už pozitivně nebo negativně. Veřejný prostor lze jen těžko zkoumat odděleně od lidí, kteří se v něm pohybují, a proto je nutné zaměřit se i na jeho sociální rovinu. V návaznosti na to bude část této kapitoly věnována i problematice humanizace sídlišť, tedy způsobům, jak do těchto míst dostat více života na kvalitní úrovni.

1.1 Vývoj veřejného prostoru panelových sídlišť na našem území

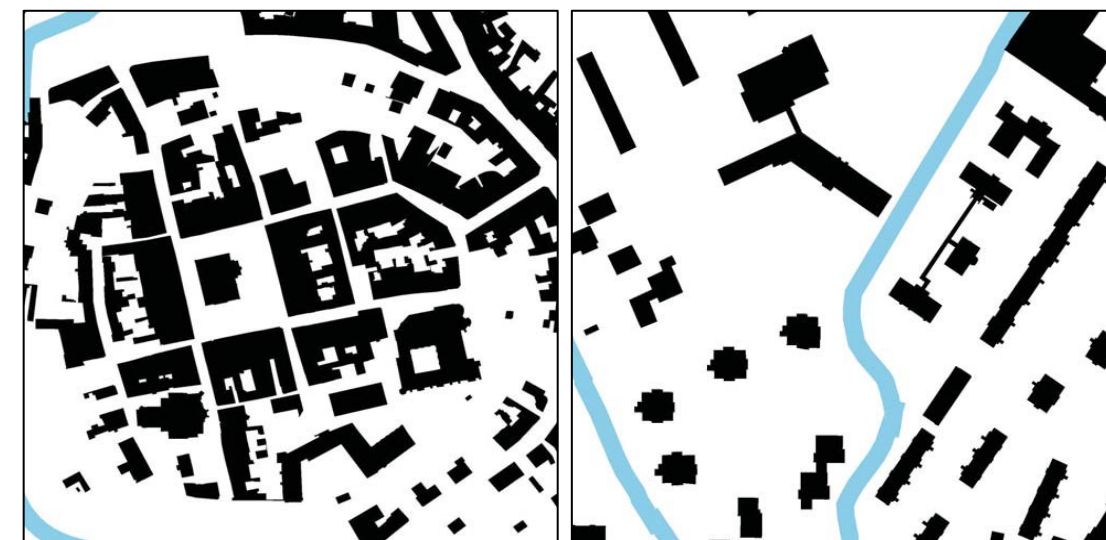
Výstavba panelových sídlišť byla ve své době (především třetí čtvrtina 20. stol.) opěvována díky efektivitě, rychlosti a poměrně nízkým nákladům, čímž pomohla vyřešit bytovou krizi. Plán výstavby založený na zónování a oddělování funkcí však vytvořil sídliště jako noclehárny. V nových čtvrtích se sice občas vyskytovala dětská hřiště, sportoviště a základní sociální infrastruktura, ale přesto veřejným prostorům chyběla rozmanitost. Opravdu plnohodnotného veřejného prostoru zde byl velký nedostatek. Prostor mezi panelovými domy byl ve většině případů ve veřejném vlastnictví a často nebylo jasné, kdo by se o tento prostor měl starat. [1]

V době socialismu však byly pořádány tzv. akce Z (podle zvelebování), při nichž se museli všichni obyvatelé zapojit do různých pracovních činností. Většinou se jednalo o úklid veřejného prostoru v okolí domů, kterého se často účastnily i děti, které v domech bydlely. Kromě toho byly v rámci akcí Z budovány i nové objekty, jako např. tramvajové tratě, prodejny, kanalizace nebo kulturní domy. Ačkoliv se jednalo o „dobrovolné“ akce, nebylo vhodné, aby se jich někdo odmítal účastnit. To se pak pojilo s nepříjemnostmi. V průběhu let byly vytvořené konkrétní metodiky a plány financování, jak tyto akce řídit. [2]

Ačkoliv byly problémy v sídlištích přítomny již počátku (monofunkcionalita, nedostatek kvalitních veřejných prostorů, sociální vybavenosti a pocitu bezpečí...), začaly se zde postupem času objevovat další problémy. Levné materiály začaly degradovat a veřejný prostor postupně chátral. [3] Velká změna nastala s rokem 1989, kdy začala být sídliště vnímána jako symbol uniformity, velkolepého nelidského měřítka a neosobní šedi – tedy všeho, čeho se už lidé chtěli zbavit a ponechat v minulosti. Navíc města do sídlišť již tolik neinvestovala a měla jiné priority. [4] Problém nastal i s přibývajícím množstvím aut, kdy začala být kapacita původních parkovišť na sídlištích nedostačující. Jakmile si sídliště získala špatnou reputaci, v některých sídlištích se začaly objevovat sociální problémy a vandalismus.

1.2 Identita a genius loci sídlišť

Charakter sídliště a jeho identitu neovlivňuje pouze jeho velikost, ale i vazba k ostatním částem města, ke krajině a nespočet dalších faktorů, které mají vliv na kvalitu a vzhled daného prostoru. [5] Je důležité zmínit také prostorové uspořádání, kterým jsou myšleny lidské zásahy v podobě urbanistické struktury spolu s krajinným reliéfem a případnými vodními plochami. Toto prostorové uspořádání působí na životaschopnost, možnost budoucího rozvoje i na atraktivitu daného místa. Důležitý je tedy vztah mezi přírodními a člověkem vytvořenými strukturami, přičemž je vhodné hledat mezi nimi rovnováhu a souznění. Panelová sídliště mají tzv. *moderní formu* uspořádání. Tato forma, která začala být užívána na začátku 20. století s příchodem modernismu, znamená solitérní a poměrně volné uspořádání jednotlivých budov. Nahradila tak *tradiční formu* vyznačující se souvislou zástavbou utvářenou řadami domů spojujících se v ulice a městské bloky, mezi nimiž se jasně definovaly plochy náměstí. Prostor sídliště už není pro člověka tak jasně čitelný a srozumitelný. [6]

Obr. 1: Tradiční VS moderní forma na příkladu města Šumperk [6]

Moderní forma uspořádání sídlišť se pojí s příliš velkým, neosobním měřítkem a s nadměrným množstvím volného prostranství mezi jednotlivými domy, které někde zabírají jen jednu pětinu celkové plochy sídliště. [5] Prostor mezi domy byl často vnímán jako zbytkový, jako vedlejší produkt výstavby, je těžko pojmenovatelný a mnohdy přehlížený. [7] Tento prostor je důležité rozlišit od opravdového veřejného prostoru v sídlišti, kde lidé chtějí trávit svůj volný čas. Toho zde však ve výsledku mnoho nenalezneme, protože většinu plochy zabírá travnatý porost s množstvím stromů a bujně zeleně poskytující příjemný stín a pohledové bariéry. [8] Z pohledu prostorové kompozice a měřítka má ale tato zeleň velmi nízkou kvalitu. [5] Udržování tak velkého prostoru v dobré kvalitě není vůbec snadné ani levné. Nelze tedy říci, že čím více je zde veřejného prostoru, tím lépe. Tyto plochy v sídlištích většinou

nemají dostatečnou péči, chátrají a zarůstají. Jsou zde často vyšlapané pěšiny v trávě (nejkratší cesty pohybu z jednoho místa na druhé), vyšlapané rohy u pravoúhlého křížení chodníků [8] a přerostlé stromy, které zasahují velmi blízko k oknům domů. [6]

Dalším velkým negativem většiny panelových sídlišť je ztráta ducha místa, identity, jedinečnosti prostoru. [9] Když jakékoliv místo nemá vlastní identitu, je zaměnitelné s jiným a nemá své unikátní vlastnosti, těžko si k němu mohou lidé vytvořit vztah. Tento vztah je jedním ze základních předpokladů pro kvalitní bydlení, podobně jako čerstvý vzduch nebo dostatek světla. Možná se však v dnešní době soustředíme spíše na splnění všech daných norem a možná se až příliš bojíme, aby se jednotlivé provozy v prostoru navzájem nerušily a aby náhodou děti z dětského hřiště nekřičely pod okny. Tak se vše odosobňuje, oddaluje, mizí respekt k veřejnému prostoru jako celku a není utvářena žádná identita. [7] Ta je také potlačována v důsledku globalizace a její znovuoobnovení je náročné, ne však nemožné. Genia loci mohou podporovat nejrůznější prvky, jako jsou například barvy, struktury, vegetace ale i něco nestálého jako pohyby v prostoru, stíny, zvuky nebo určité vůně. To vše spoluutváří atmosféru místa, která se pojí i s kulturní, sociální identitou. [9]. Christian Norberg Schulz ve své knize Genius Loci zmiňuje: „Člověk bydlí, pokud se může orientovat ve svém prostředí a identifikovat se s ním, či krátce řečeno, jestliže zakouší své prostředí jako významuplné. Bydlení proto znamená něco víc než úkryt. Zahrnuje i to, že prostory, v nichž se život odehrává jsou prostory v pravém slova smyslu.“ [10] Volný prostor mezi panelovými domy není nijak konkrétně definovaný, nemá jasně danou identitu ani pojmenování. Jasně názvy však obecně pomáhají místům lépe porozumět, identifikovat je a vybudovat si k nim vztah. Pojmenování (např. park, louka, les, zahrada, alej, ulice atd.) dávají lidem najevo, jak dané prostory lze užívat. [11] [7] Důležité jsou také tzv. primární elementy určující charakter prostředí, kterými jsou významuplné objekty (např. veřejné stavby) a menší místa rozestá v jinak jednotvárné zástavbě. [7]

1.3 Vnímání prostoru a jeho působení na člověka

Pro plánování kvalitního veřejného prostoru sídliště je vhodné dbát na lidské smysly a na to, jak různé prostory působí na člověka. Podobně jako jsou v interiéru místnosti s různými vlastnostmi, kvalitami a možnostmi, potřebuje člověk podobnou rozmanitost i ve veřejném prostoru, který obývá. Kvalitní veřejný prostor by ale neměl člověku určovat jedinou činnost, kterou by zde měl vykonávat a neměl by člověka vybízet jen k průchodu (tzv. single minded space). Veřejný prostor by měl být svobodný a lidem by v něm mělo být příjemné pobývat (tzv. open minded space). [7]

Jan Gehl ve své práci uvádí: „Rozhodujícím kritériem zohledňujícím lidské smysly je, zda mohou lidé chodit, sedět, poslouchat a hovořit uvnitř v budovách, v jejich okolí nebo ve městě.“ [13] Lidé vnímají prostor z různých pozic odlišně – jinak ho vnímají v sedě, ve stoje a když leží. Je-li ve veřejném prostoru možnost si lehnout, nabízí člověku místo pro fyzické i psychické zklidnění. Zároveň je zde člověk nejvíce v kontaktu se zemí, což posiluje vztah k ní a k přírodě. Při sezení člověk vnímá materiál, kterého se dotýká – lavičky by měly být navrhované z příjemných materiálů a měly by mít pohodlný design. [14] Při stání a chůzi se soustředíme na povrch, po kterém jdeme, na jeho vzhled i na to, jak působí na došlap. Lidské smysly jsou uzpůsobené běžné rychlosti chůze (4-5 km/h), aby byly schopné dostatečně vnímat své okolí. Vyšších pater panelových domů v sídlišti si většinou příliš nevšímáme, není na ně soustředěno tolik pozornosti jako na partery domů (hraniční linie). Ty zprostředkovávají nejvíce zážitků z chůze městem, v sídlišťích jsou však často nezajímavé. Přitom tento zajímavý parter plný života je důležitějším elementem než cokoli jiného pro silný prožitek z prostoru. Nabízí-li prostor dostatek zajímavých podnětů, detailů a dějů, je chůze tímto místem více obohacující a cesta se tak zdá kratší, protože rychleji ubíhá. Nenabízí-li sídliště dostatek těchto podnětů (má uzavřený parter, ostrou hraniční linii...) připadá nám průchod ním zdoluhavý, nezajímavý a bez zážitků. [13] Problematika hraničních linií je více rozvedena na straně 11.

Na to, jak prostor působí na člověka, má vliv mimo jiné konkrétní vedení cest. Ve starých centrech měst bývají pěší cesty vedené podél domů, po okraji náměstí a někde dokonce v podloubích, kde jsou lidé příjemně chráněni a odkud mají hezký výhled do většího prostoru. V sídlišťích je tomu přesně naopak. Cesty jsou vedené středem prostoru a po obou stranách je volný prostor sídlištní zeleně. Člověk se tak ocitá ve středu pozornosti, není chráněn a chybí zde příjemný pocit intimity. [12]

Při průchodu veřejným prostorem získáváme na dálku mnoho různých, třebaže nezajímavých informací. Často nám však chybí dostatek vjemů získaných zblízka – pomocí čichu, hmatu a také díky schopnosti vnímat teplo. Tyto vjemy jsou obzvláště spojeny s našimi emocemi, a proto při malých vzdálenostech získáváme o to intenzivnější zážitky, i když je jich většinou méně. [13]

Na lidské smysly a pohyb je vhodné dbát už při úpravách a tvorbě městských prostorů, protože jsou zásadní pro celkové fungování ve veřejném prostoru. [13] Neměli bychom ale zapomínat ani na emoce, protože města netvoří jen urbanistické celky, ale i jejich emocionální struktura, které lze naslouchat a dlouhodobým pobytem ji lze poznávat. Dle významného britského geografa a sociálního teoretika Davida Harveyho bychom měli formovat města více podle tužeb našeho srdce, přičemž nejsou myšleny naše osobní tužby, ale ty kolektivní. [15]

1.4 Sociální rovina

Fyzické prostředí ovlivňuje chování lidí v něm, a naopak i lidé mohou měnit místa, kde žijí. Abychom tedy mohli pracovat s veřejným prostorem, je zapotřebí porozumět vztahu mezi lidmi a jejich životním prostředím.

Jednou z důležitých lidských potřeb je přímý sociální kontakt, nejen virtuální. Toho lze dosáhnout v dobře řešeném veřejném prostoru podporujícím setkávání lidí různého věku, jejich komunikaci, toleranci, různorodost, společenský a komunitní život, ale i vytváření nových vazeb. Ve většině panelových sídlišť však není dostatek míst vybízejících k setkávání a trávení volného času, což přímo ovlivňuje jejich obyvatele i společenské hodnoty. [6] Na druhou stranu velké množství volného prostranství poskytuje pocit svobody, jak se chovat a co dělat. Člověk se zde opticky ztratí, což může být příjemný nesvazující a osvobozující pocit. [16] To se však může pojit s větší pravděpodobností vandalismu a bezpečnostními riziky. [11] Dalším pozitivním aspektem velké souvislé travnaté plochy a dlouhých chodníků je, že zde nejezdí auta, což z tohoto hlediska poskytuje poměrně bezpečné prostředí pro jízdu na kole, běh a dětské hry. Díky tomu mohou děti trávit dostatek svého volného času venku. [16]

Činnosti lidí vykonávané ve veřejném prostoru vdechují do města život. Tyto aktivity lze rozdělit do tří kategorií: nezbytné, volitelné a společenské. V panelových sídlištích se setkáváme především s nezbytnými aktivitami, mezi které řadíme cesty z bytu do práce, školy, do obchodu, čekání na zastávce MHD a podobně. Tyto činnosti probíhají po celý rok a za každého počasí. Volitelné aktivity jsou v sídlištích méně časté, avšak pro jejich dobré fungování jsou žádoucí. Lidé je vykonávají, když mají volný čas a venkovní prostředí jim poskytuje vhodné podmínky (místo a počasí). Jako příklad lze uvést procházky, sezení na lavičkách, slunění či pozorování okolí. Mezi společenské aktivity pak lze zařadit takové, pro které je zapotřebí více lidí. Spontánně vznikají tam, kde je dobré prostředí, děti si spolu hrají, lidé mezi sebou komunikují a vykonávají nejrůznější veřejné aktivity. Lze tedy říci, že v nekvalitních prostorech se vyskytují jen aktivity nutné. Čím kvalitnější je veřejný prostor, tím víc lidí ho užívá, vykonává v něm více aktivit, což samo o sobě přitahuje další lidi a tím podporuje i nové aktivity. [12]

V souvislosti se sociální rovinou veřejného prostoru bychom neměli zapomenout zmínit pojem komunita – tím se rozumí kolektiv lidí sdílejících společný prostor a hodnoty nebo cíle. Komunita může ovlivňovat vzhled místa, kde se pohybuje, chce ho udržovat v dobrém stavu či ho zvelebovat. A naopak i samotný prostor má vliv na danou komunitu. Tento zájem o veřejný prostor je předpokladem pro kvalitní místo pro život. Podobným, ne však stejným pojmem, je sousedství, které je dané prostorovou blízkostí jednotlivých obyvatel. [6]

1.5 Humanizace sídlišť

Jak již bylo zmíněno, velkým problémem českých postsocialistických sídlišť je ve většině případů jejich rozlehlý, nevyužitý a zanedbaný veřejný prostor mezi jednotlivými bytovými domy. Lidé skrz tento prostor pouze procházejí, většinou zde nemají dostatek důvodů pro zastavení a trávení svého volného času. V důsledku toho je tento prostor mezi domy prázdný, dehumanizovaný, bez života. Již před rokem 1989 se začalo hovořit o snaze sídliště humanizovat. V rámci toho byla většinou pouze vysazovaná nová zeleň, která však často neměla dostatečnou péči, a tak prostor opět začal degradovat. V pozdějších letech se začalo také s rekonstrukcemi vnějších fasád bytových domů, zajištěním jejich konstrukce, zlepšením energetické náročnosti, ale i renovací interiérů jednotlivých bytů. [4] Humanizace sídlišť ale nelze dosáhnout jen pomocí pestrobarevného nátěru fasády a podobných kýchovitých úprav, se kterými se dodnes často můžeme setkat. Tímto přístupem nelze dosáhnout vytvoření míst pro kvalitní a příjemný život, proto je zapotřebí hlubšího pochopení daného prostředí, vytvoření celkového konceptu, který by se zabýval fungováním veřejného prostoru a jeho uspořádáním. [5] Zde je uvedeno několik příkladů úprav veřejného prostoru sídlišť, které mohou napomoci sídliště humanizovat:

- „lepší péče o zeleň (úprava stávající, nová výsadba)
- budování komunitních zahrad
- účelné doplnění zařízení občanské vybavenosti (školy, zdravotnická zařízení, obchody, kulturní a sportovní zařízení apod.)
- budování dětských hřišť
- budování výběhů pro psy
- dovybavení mobiliáře (lavičky, značky, osvětlení apod.)
- úprava chodníků (jejich povrch či logičtější vedení)
- budování účelových stezek (cyklostezky, pěší zóny)
- dobudování parkovišť a parkovacích stání“ [4]

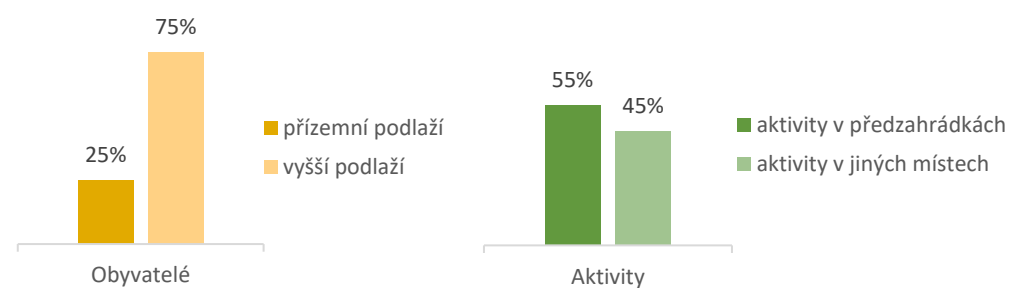
V některých případech mohou tyto úpravy pro zkvalitnění života v sídlišti stačit, jinde je zapotřebí výraznějších zásahů do urbanistické struktury města a dopravního systému. [5] Jak je zmíněno výše, je zapotřebí řešit nedostatek parkovacích míst, protože v době výstavby sídliště nikdo nemohl předpokládat, kolik aut zde v budoucnu bude chtít parkovat. Řidiči tak často parkují i na místech, která k tomu nejsou určena a celkově tak daný prostor degraduje. Tento problém kontrastuje s faktem přílišného volného prostoru mezi jednotlivými bytovými domy, do kterého by bylo možné parkování rozšířit. Stání mohou být zpevněná zatravnovací dlažbou, mezi jednotlivými místy mohou být vysázené stromy apod. [17]

Stávající sídlištní zeleň často nemá z kompozičního a prostorového hlediska příliš vysokou hodnotu a mnohdy není ani dostatečně udržovaná. Přesto si většinou obyvatelé této zeleně velmi cení a mohou k ní mít osobní vztah. Proto by měl být před samotným návrhem revitalizace proveden odborný průzkum zeleně, nejen z hlediska zdravotního stavu stromů, ale i z hlediska významu pro obyvatele. [5]

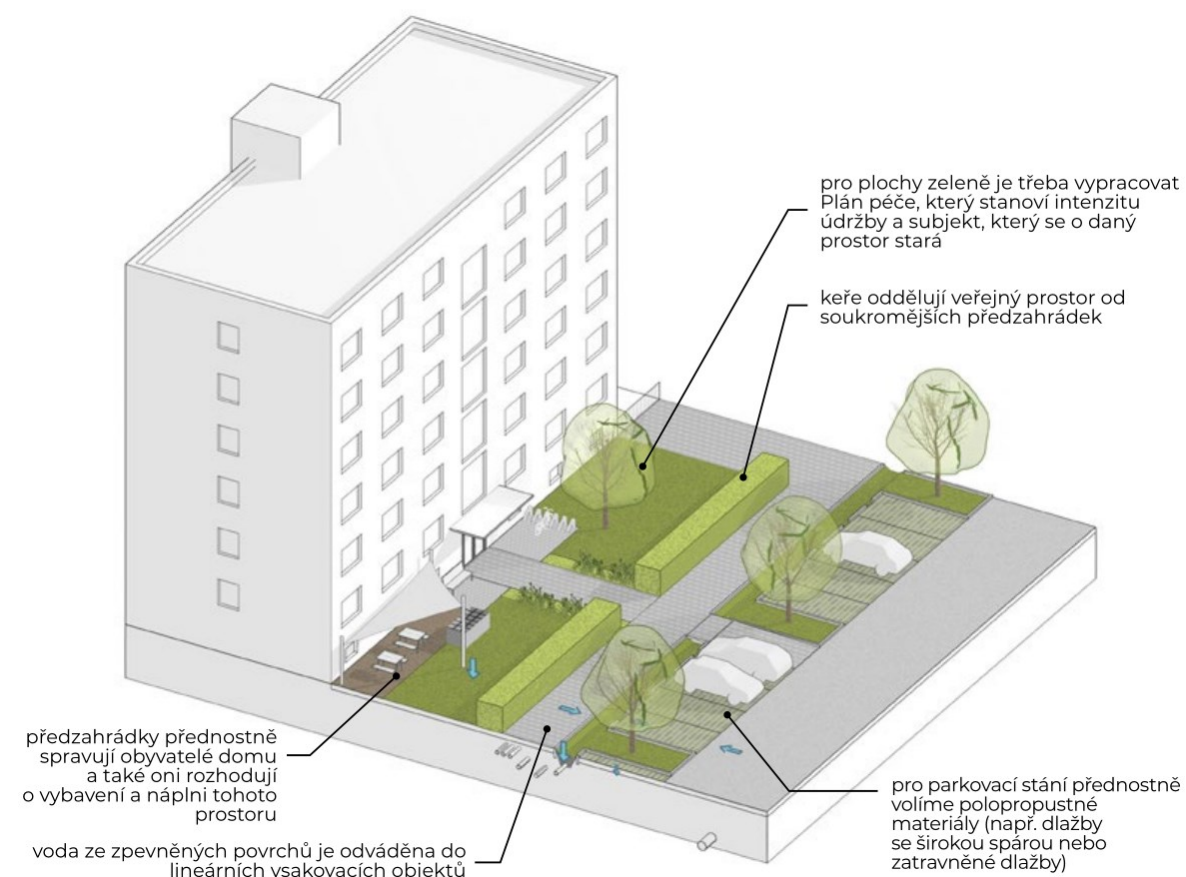
Dobře řešený veřejný prostor městského sídliště podporující kvalitní život by měl být v udržovaný dobrém stavu, čistotě a jednotlivé prvky by měly být kvalitního provedení. V dnešní době nesmíme zapomenout ani na bezbariérovost a plnohodnotnou vybavenost, kterou jsou myšleny například i veřejné toalety, dostupnost pitné vody, místa na sezení, sportoviště a vhodné veřejné osvětlení. [8] Kromě toho přispěje kvalitnímu životu v sídlišti také umístění nových funkčních objektů, jako např. centrum volného času, úřad, knihovnu či školu. Tyto nové funkce mohou ovlivnit atmosféru sídliště i složení populace tím, jaké sociální skupiny lidí bude místo přitahovat. [11]

Měkké hraniční linie

Vhodným postupem při humanizaci sídlišť je také zapojení lidí, kteří zde mají svůj domov, aby sami alespoň z části mohli uzpůsobit jeho vzhled. [4] S tím souvisí také problematika hraniční linie mezi veřejným a soukromým prostorem, která je v sídlištních obzvláště ostrá a je žádoucí dosažení větší plynulosti. Jestliže správně nefungují hraniční linie, místo nikdy nemůže ožít. Měkké a živé hraniční linie jsou totiž jedním z vůbec nejdůležitějších aspektů, které mají vliv na život a atraktivitu prostoru ve městě. [13] Veřejný prostor sídliště získává na životě, když do něj zasahují služby z parterů domů, např. posezení kavárny či restaurace. Důležité je rovněž vytváření kultivovanějších venkovních prostorů těsně přiléhajících ke konkrétním domům a umožnění obyvatelům domu, aby se mohli o tyto prostory nějakým způsobem starat (např. o předzahrádky, místa vstupu...). Tyto pozemky však stále můžou zůstat neoplocené a hranice může zůstat nejasná. [18] Ze studie obytných čtvrtí v Kodani z roku 2003 vyšlo najevo, že v polosoukromém prostoru před domy se odehrává více než polovina venkovních aktivit v rámci celé čtvrti, přestože v přízemí domů bydlí pouze čtvrtina obyvatel, což poukazuje na důležitost tohoto prostoru. [13]

Obr. 2: Graf studie aktivit v kodaňské obytné čtvrti (2003) [13]

Obr. 3: Schéma sídlištního prostoru [19]

Pocit bezpečí

Chceme-li humanizovat sídliště, je především zapotřebí, aby se v něm lidé cítili bezpečně. Jednak by měl být zajištěn bezpečný prostor v blízkosti dopravních komunikací a zároveň by lidé neměli cítit strach z možné kriminality. Gehl uvádí několik důležitých principů, přispívajících k pocitu bezpečí ve městě a zároveň zmiňuje příklady, které pocit bezpečí snižují: [13]

ZVYŠUJE POCIT BEZPEČÍ	SNIŽUJE POCIT BEZPEČÍ
<ul style="list-style-type: none"> • Přednost chodců ve smíšeném provozu • Život ve městě • Život v budovách • Smíšené funkce podél ulic • Měkké hraniční linie • Dobré osvětlení • Jasně struktury • Jasně vytyčená teritoria, zóny 	<ul style="list-style-type: none"> • Priorita automobilové dopravy • Ulice bez života • Minimální aktivita v budovách • Monofunkční budovy • Zavřená, pustá a tmavá průčelí a průchody • Nedostatečné osvětlení, tmavá zákoutí • Příliš mnoho keřů

Tabulka 1: Principy ovlivňující pocit bezpečí ve městě [13]

Shrnutí

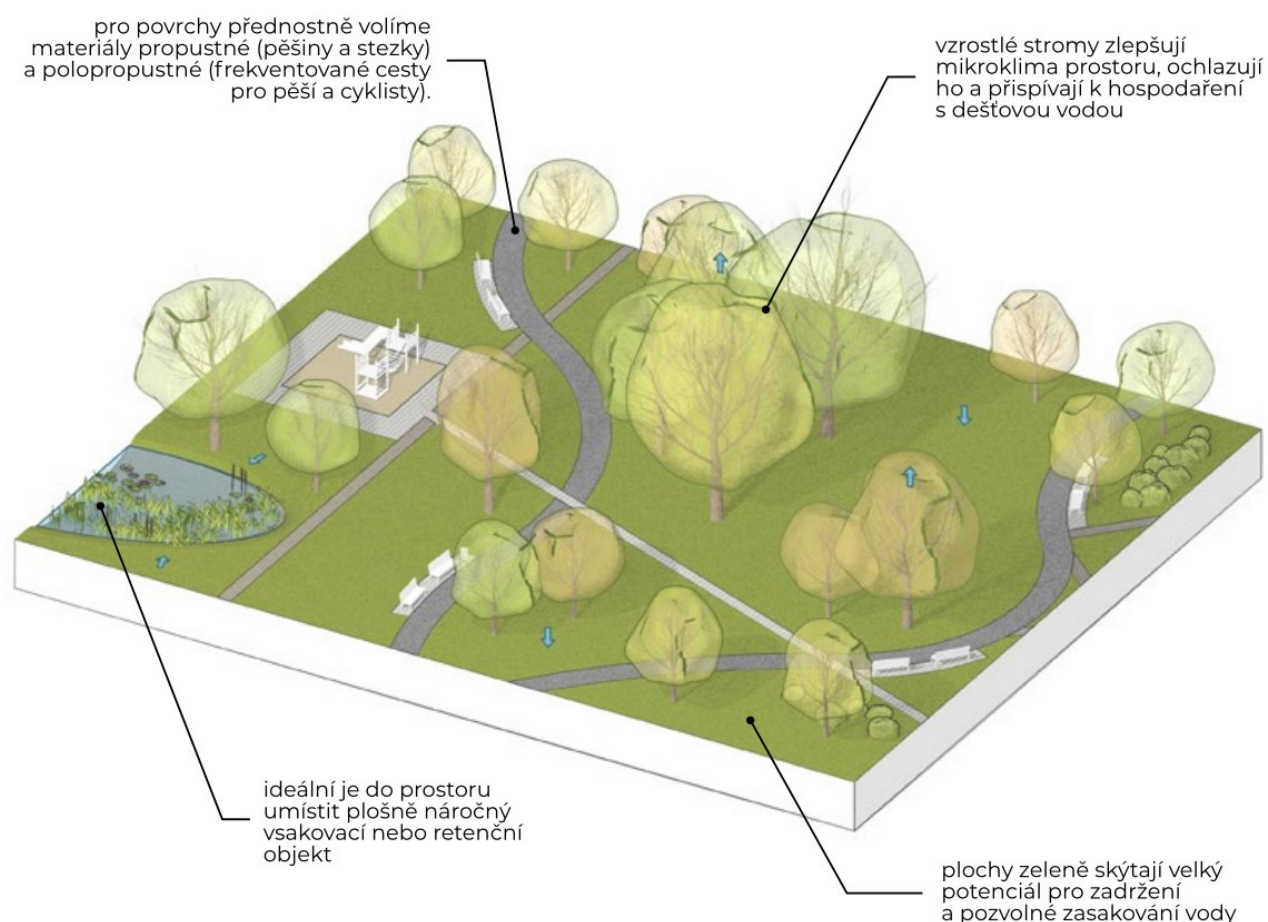
Hlavní kritéria kvalitních veřejných prostorů skvěle shrnuje Jan Gehl ve své knize *Města pro lidi*, přičemž tato kritéria lze aplikovat rovněž na prostory sídliště. Jestliže je v prostoru citlivě vytvořeno všech dvanáct kvalit, je dosaženo příjemného a fungujícího prostředí. Stěžejní jsou přitom kritéria ochrany, bez nichž ostatní kvality mohou zcela ztratit svůj význam. [13]

OCHRANA	<p>OCHRANA PROTI DOPRAVĚ A NEHODÁM – POCIT BEZPEČÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> Ochrana chodců Eliminování strachu z dopravy 	<p>OCHRANA PROTI KRIMINALITĚ A NÁSILÍ – POCIT JISTOTY</p> <ul style="list-style-type: none"> Živá veřejná sféra Oči na ulici Překrývání denních a nočních funkcí Dobré osvětlení 	<p>OCHRANA PROTI NEPŘÍJEMNÝCH SMYSLOVÝM VJEMŮM</p> <ul style="list-style-type: none"> Vítr Děšť/sníh Chlad/horko Zplodiny Prach, hluk, osvětlení
POHODLÍ	<p>MOŽNOST CHŮZE</p> <ul style="list-style-type: none"> Prostor pro pěší Žádné překážky Dobré povrchy Přístup pro všechny Zajímavá průčelí 	<p>MOŽNOST STÁT/ZŮSTAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Efekt hraniční linie/aktivní zóny pro stání/ setrvání Opony pro stání 	<p>MOŽNOST SE POSADIT</p> <ul style="list-style-type: none"> Zóny k sezení Využití výhod: výhled, slunce, lidé Dobrá místa k sezení Lavičky vhodné k odpočinku
	<p>MOŽNOST VIDĚT</p> <ul style="list-style-type: none"> Přiměřené pohledové vzdálenosti Neomezené výhledy Zajímavé pohledy Osvětlení (za tmy) 	<p>MOŽNOST MLUVIT A POSLOUCHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Nízká hladina hluku Městský mobiliář, který poskytne „konverzační ostrůvky“ 	<p>MOŽNOST HRÁT SI A CVIČIT</p> <ul style="list-style-type: none"> Motivace k tvořivosti, fyzické aktivitě, cvičení a hrám Ve dne i v noci V létě i v zimě
RADOST	<p>MĚŘÍTKO</p> <ul style="list-style-type: none"> Budovy a prostory navržené s ohledem na lidské měřítko 	<p>MOŽNOST UŽÍVAT DOBRÉHO POČASÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> Slunce/stín Teplo/chlad Vánek 	<p>POZITIVNÍ SMYSLOVÉ ZÁŽITKY</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobry design a detaily Kvalitní materiály Krásné výhledy Stromy, rostliny, voda

Tabulka 2: 12 kritérií kvality týkajících se pěšihho terénu [13]

2 VÝZNAM A ZÁKLADNÍ POPIS PRVKŮ V PARKU

Městský park je jedním z důležitých prvků města. Tvoří příjemný pobytový prostor pro obyvatele, jejich odpočinek i různé aktivity, a zároveň je důležitou součástí městského ekosystému. V této kapitole budou rozebrány jednotlivé typy prvků, které se v parcích mohou objevovat, jakým způsobem je vhodné s nimi pracovat, popřípadě jaký mají přínos.

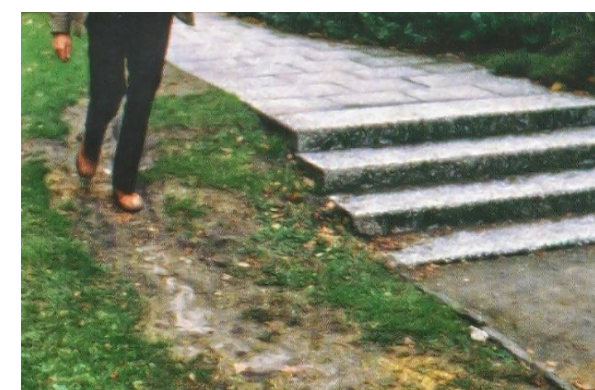
Obr. 4: Schéma městského parku [19]

2.1 Cesty a zpevněné plochy

Cesty jsou prostory se zpevněným povrchem určené pro pohyb lidí z jednoho místa na druhé. Přitom je pro lidi přirozené vybírat si přímé trasy, vyhýbat se překážkám a zkracovat si cestu v místech, kde je to možné. To lze pozorovat obzvláště na vyšlapaných stezkách napříč přes trávník, v ostrých rozích mezi chodníky nebo i v zimě na cestičkách sněhem. Těmto jevům je vhodné předejít už ve fázi návrhu konkrétního prostoru nebo je možné inspirovat se již vyšlapanými cestami pro navržení regulérního chodníku, což může vést k zajímavým řešením. [13] Důležité je zmapovat přirozené cíle v prostoru a navrhnout pěší trasy v místech, kde je mezi nimi nejkratší vzdálenost. [12]

Pěší komunikace by měly zprostředkovávat příjemnou chůzi všem skupinám obyvatelstva, ať už jsou to zdraví dospělí lidé, děti, starší lidé, maminky s kočárky nebo lidé se zdravotními omezeními. [13] Chodníky by měly být především dostatečně široké, přičemž se jejich šířka odvíjí od hustoty zástavby a koncentrace pohybu lidí v konkrétním prostoru. Chodník může být navíc rozšířen pro vybudování pobytových ploch či pro prvky infrastruktury města. [5] Na chodnících by neměly být žádné překážky, kterým by bylo nutné se vyhýbat, přímo na chodníky tedy není vhodné umístit ani lampy, dopravní značení a různá technická zařízení. Rovněž není vhodné časté přerušování chodníků např. kvůli vjezdům do garáží, protože přecházení obrubníků činí trasu náročnější. [13]

Pro překonání většího výškového rozdílu v prostoru bývají budována schodiště, eskalátory nebo rampy. Chůze po schodištích je samozřejmě fyzicky náročnějším úkonem než chůze po rovině, a proto se i lidé bez zdravotního omezení schodištím většinou pokud možno vyhýbají a volí plynulejší nebo méně náročnou trasu. Schody jsou zároveň i určitou psychologickou bariérou. [13] Pokud je to tedy možné, měly by být ve svazích navrhovány převážně rampy, které tolik nenarušují rytmus chůze a umožňují snazší překonání výškového rozdílu i lidem s dětskými kočárky a na vozíčku. [12]

Obr. 5: Vyšlapaná pěšina vedle schodů [12]

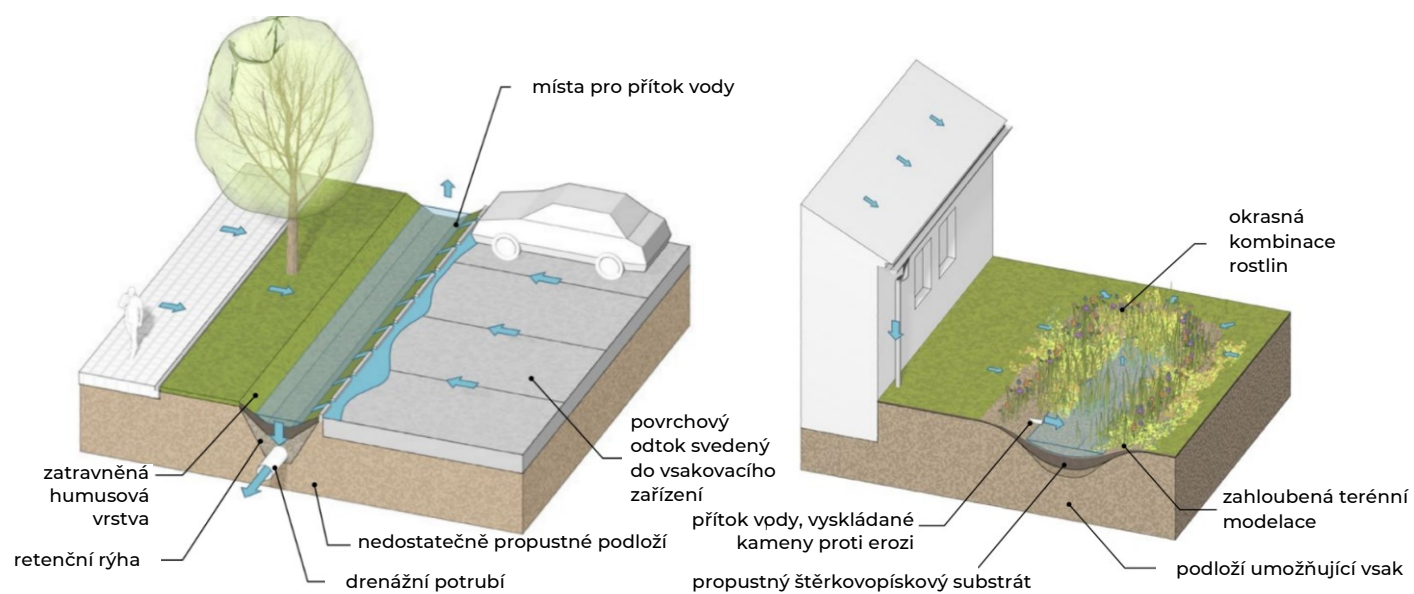
Velmi důležitá je také volba povrchu zpevněných ploch – povrch by měl být kvalitní, rovný a neměl by klouzat, aby se po něm dobře chodilo za různého počasí, různým skupinám obyvatelstva v různých typech obuvi (i na podpatcích). [13] Jestliže má být zpevněná plocha přístupná i vozidlům, je třeba dbát na zvýšenou zátěžovou odolnost. Materiály by měly být vybírané s ohledem na okolní prostor a charakter města. Důležitá je přitom barevnost, struktura, členění, a správné kombinace materiálů, které mohou pomoci lepší orientaci v prostoru. [5] I zdánlivě obyčejné prostory jako chodníky však mohou být nápaditě a nevšedně zpracované. Mohou tak ozvláštňit každodenní cestu do práce či do školy a mohou být prostorem pro dětské hry. [20]

2.2 Vodní prvky a práce s dešťovou vodou

Mezi vodní prvky v parcích můžeme řadit např. fontány, kašny, pítka, mlžítka či otevřené vodní plochy. Veřejnému prostoru tyto prvky dodávají život nejen z ekologického hlediska, ale také ze sociálního. Vodní prvky mohou být místem setkávání, dětských her, jsou příjemné na pohled i svým zvukem, a navíc se zde můžeme osvěžit v horkých letních měsících. Kašny, mlžítka i pítka mohou být také ztvárněné jako umělecké objekty, které prostoru dodávají identitu a zároveň mohou být důležitou součástí reprezentativních míst. [5]

Nové vodní prvky by měly být umísťovány na velmi dobře vybraná místa tak, aby vhodně dotvářela prostor jako celek vzhledem ke kompozičním osám, k okolním stavbám a přístupovým cestám. Rovněž by se mělo dbát na vhodný výběr materiálů, velikost i tvarovost nových vodních prvků tak, aby vycházely z charakteru okolního prostředí. [5]

Otevřené vodní plochy, jako jsou např. jezírka či retenční nádrže, pomáhají zadržovat vodu ve městě a zároveň přispívají k protipovodňové ochraně. Také jsou důležitým elementem podporujícím biodiverzitu v městském prostředí, jsou místem pro život mnohých živočišných i rostlinných druhů. Dalším příznivým efektem vodních ploch je zvýšený výpar vody, který ochlazuje okolní prostředí města. Jezírka hrají samozřejmě i důležitou estetickou roli a často je jejich okolí využíváno k rekreaci či odpočinku. [21] V parcích by se rovněž mělo dbát na hospodaření s dešťovou vodou a na vhodná místa navrhnout například vsakovací průlehy, retenční rýhy, dešťové záhony apod. Tyto prvky tvoří decentralizovaný systém odvodňování, který zajišťuje vsak vody v místě dopadu srážek, což příznivě ovlivňuje ekosystém. Tento způsob je v kontrastu s odváděním dešťové vody kanalizací, což narušuje malý vodní cyklus, přispívá k přehřívání města v letních měsících a k mnoha dalším negativům. [5]

Obr. 6: Schéma retenční rýhy (vlevo), dešťový záhon (vpravo) [19]

2.3 Mobiliář a objekty

Městský mobiliář silně ovlivňuje obyvatelnost, atraktivitu i charakter veřejného prostoru, podobně jako to činí nábytek uvnitř interiéru domu. Když je veřejný prostor dobře vybaven, lidé ho rádi navštěvují, tráví zde svůj čas a rádi se sem vrací. [22] Od pobytu v prostoru může odrazovat nejen chybějící mobiliář nebo jednotlivé prvky ve špatném stavu, ale i nevhodně rozmístěné kvalitní prvky. [5]

V rámci městského veřejného prostoru je vhodné volit jednotný charakter mobiliáře. Vzhled by měl vycházet z kontextu okolí, typu zástavby, krajiny i historie místa. Neměl by vizuálně narušovat prostor, ani by neměl tvořit fyzické bariéry na plochách pro pěší. [22] Mobiliář ale může být charakteristickým rysem daného prostoru a dodávat mu specifickou identitu. Mobiliář by měl být snadno udržovatelný a měl by k němu být dobrý přístup. Také by kvůli umístování prvků mobiliáře neměly být nutné terénní úpravy, jako např. budování zídek či schodů. [5]

Mezi prvky městského mobiliáře patří lavičky, nádoby na odpad, stojany na kola, přístřešky zastávek i označnický s jízdním řádem, pítka, orientační a informační prvky, veřejné osvětlení, zábradlí, sloupky, ploty, mříže ke stromům atd. Ve veřejném prostoru mohou být umístěny i menší samostatné objekty, jako např. kiosky, veřejné toalety, stánky, altány, umělecké objekty ale i dětská hřiště nebo sportoviště. Každý z těchto prvků má vlastní prostorové nároky i vlastnosti, a proto je vhodné podrobně prostudování konkrétních problematik.

Sedací prvky

Chtějí-li lidé ve veřejném prostoru pobýt, hledají si vhodné místo k sezení, přičemž takovéto místo by mělo mít více výhod a co nejméně nevýhod. Mezi výhody můžeme zařadit příjemné mikroklima prostoru, krytá záda, hezký výhled a nepříliš hlučné prostředí. Obzvláště atraktivní jsou pak místa u vody, květinových záhonů, v blízkosti kvalitní architektury či uměleckých děl. [13]

Jako sedací prvky slouží primárně klasické lavičky, dlouhé lavice a židle, ale sekundárně tak mohou posloužit rovněž schody a různé sokly (např. pod sochami). Přestože jsou lavičky asi nejčastějším sedacím prvkem, nejsou nejvhodnějším místem pro konverzace. Proto je dobré vytvářet ve veřejných prostorech tzv. konverzační ostrůvky. Těmi chápeme seskupení laviček (případně i se stolkem) umístěné tak, aby umožňovalo příjemnou konverzaci, ale i samostatné sezení. Konverzační ostrůvky lze vytvořit také z přenosných židlí, které jsou k dispozici v některých městských parcích (např. v Paříži). Sedací prvky podporující setkávání a konverzaci by samozřejmě měly být pohodlné a ideálně by měly mít i opěradlo. [13]

Osvětlení

Nezbytným vybavením veřejného prostoru jsou také lampy, které osvětlují povrchy pěších tras pro bezpečný pohyb chodců. Pro větší pocit bezpečí je vhodné nasvětlit také různá temná zákoutí. [13] Osvětlení je rovněž významným elementem, který pomáhá zvýraznit důležité objekty a navodit konkrétní atmosféru v nočním městě. [5] Přitom by však nemělo být vytvářeno zbytečné světelné znečištění – svítidla by neměla vyzářovat světlo do oblohy, nemělo by být používáno přespříliš intenzivní osvětlení, světla by neměla zbytečně ozařovat ani stromy a interiéry přilehlých budov. [22]

Veřejné WC

Veřejně přístupné toalety by měly být v rámci jednotné městské koncepce umísťované především na místa, kde se pohybuje velké množství lidí. Ideálně by měly být pro účel veřejného WC využity stávající volné prostory např. v parterech domů. Jestliže tato varianta není možná, je vhodné, aby nově navržené samostatně stojící objekty měly více funkcí, např. také informace nebo přebalení. Takovéto objekty by měly být bezbariérové, neměly by v prostoru dominovat a neměly by být v pohledových osách. V parcích je vhodné navrhovat objekty z přírodních materiálů, které by do daného prostředí nenásilně zapadaly. [5]

Restaurační předzahrádky

Předzahrádky kaváren či restaurací velmi příznivě oživují veřejný prostor města. Je však důležité, aby byla ze strany města stanovena jasná kritéria na jejich vzhled a kvalitu, aby prostoru naopak neubližovaly. Velikost i poloha předzahrádek se může lišit, měla by však vycházet z charakteru konkrétního prostoru. Nábytek předzahrádky by měl volně stát ve veřejném prostoru, nikoliv na různých vyvýšených podestách, neměl by být ohraničen oplocením, ani by se nemělo jednat o uzavřenou přístavbu. Předzahrádka by totiž neměla narušovat přirozený provoz na chodníku a přehlednost v prostoru. [5]

Umělecká díla

Umění ve veřejném prostoru neslouží pouze jako dekorace, ale významně dotváří charakter a identitu místa. Rovněž se může stát orientačním bodem v prostoru a také je důležité ze sociálního hlediska. Díla by měla mít vazbu k lokalitě, ve které jsou umístěna a měla by zde rezonovat. Proto by měla být konkrétní umělecká díla pečlivě vybírána. Důležitost uměleckých děl spočívá především v tom, že předávají (často s humorem) nějaké sdělení, ideu, příběh, ať už se týká minulosti nebo současnosti. Díla ve veřejném prostoru nemusí být trvale, může se jednat o dočasné instalace nebo také o jednorázové akce. [22] [5]

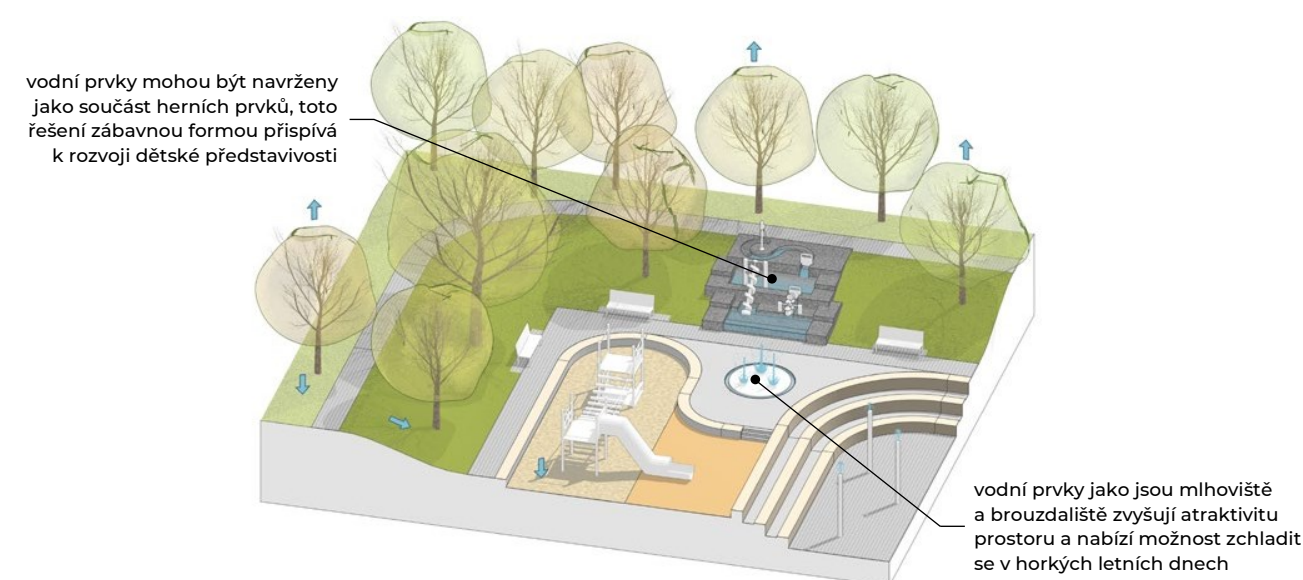
Prostor pro sport a dětské hry

Místa pro dětské hry nebyla vždy konkrétně vymezená a ohraničená. Samotný veřejný prostor ve městě může sloužit jako prostor pro hry a různé interakce s okolím. Na obrázku níže vidíme příklad toho, že vodní prvky jsou velmi atraktivními místy pro děti. [13]

Obr. 7: Dětské hry u vodních prvků ve veř. prostoru [13]

Až v modernismu začala být plánována hřiště výhradně určená pro dětské hry. [13] Přesto jsou dnešní hřiště důležitými místy, umožňují dětem rozvíjet nejen pohybový aparát, ale i jejich osobnost a sociální chování. [20] „Dětská hřiště nahrazují přirozenou zkušenost se světem. Herní prostředí by mělo umožnit setkání dítěte s prožitky reálného světa včetně přiměřeného rizika, které vede k ponaučení.“ [5] Venkovní sportoviště jsou v dnešní době důležitá i kvůli zvýšení atraktivity času tráveného mimo uzavřené budovy. Zároveň hřiště slouží v městské zástavbě jako určité orientační body, [20] mohou být místy střetávání sousedů, místních komunit a podporují tak sociální interakce. [5]

Obr. 8: Příklad užití vodních prvků na dětském hřišti [19]

2.4 Zeleň

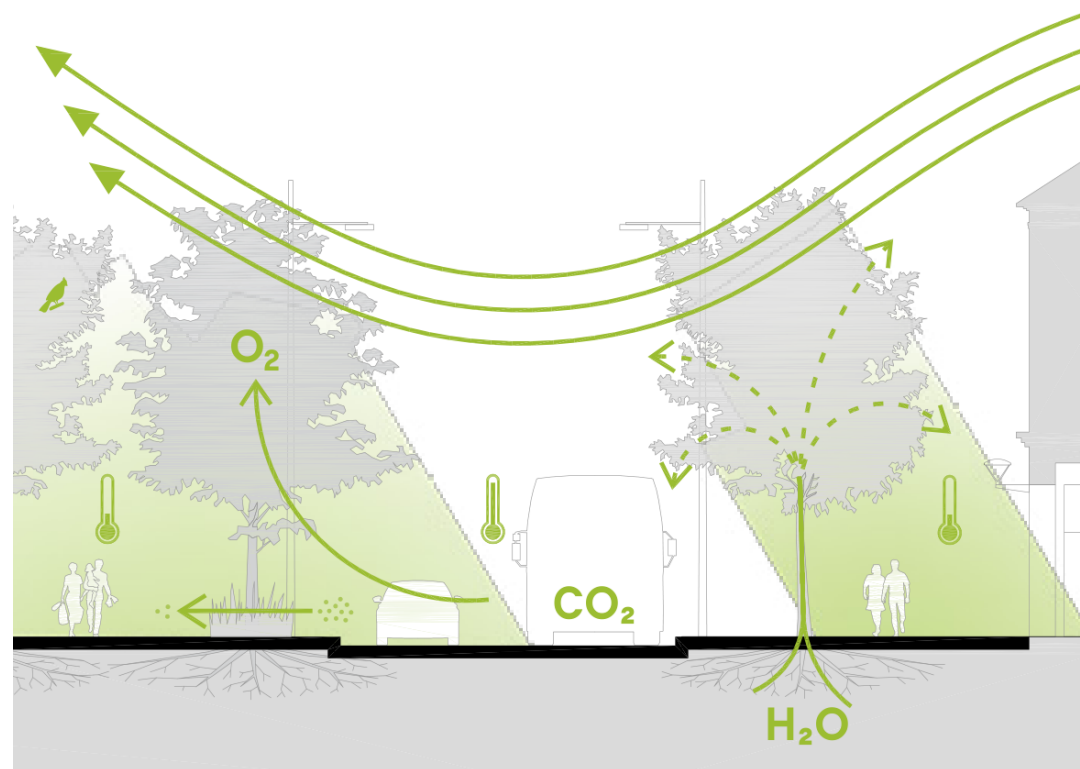
Vegetace je jedním z neopomenutelných prvků veřejného prostoru, silně ovlivňuje jeho vzhled, celkový charakter a identitu. Ve městě je jedním z nejtrvanlivějších prvků, hned po urbanismu a samotných budovách. Zeleň tak ve veřejném prostoru plní mnoho funkcí, které lze rozdělit do několika kategorií: [22]

Utváření prostoru

Tuto funkci mají především stromy, které hmotou své koruny zaujímají značný objem prostoru. Mohou fungovat jako solitéry, utvářet stromořadí nebo vymezovat příjemná zákoutí. Důležitost vegetace v prostoru můžeme sledovat i na názvech konkrétních míst, např.: Tržiště pod kaštany, Lesná apod. [22]

Zlepšení mikroklimatu

Vegetace velmi příznivě ovlivňuje městské prostředí, vytváří příjemný stín, ochlazuje ovzduší v horkých letních dnech, zlepšuje vlhkost a proudění vzduchu. Navíc pomáhá regulovat negativní dopady dopravy, jako jsou např. zplodiny, hluk či přehřívání. [5]

Obr. 9: Schéma základních funkcí městské zeleně [22]

Podpora biodiverzity

I městské prostředí je místem výskytu mnoha rostlinných a živočišných druhů. Zelené plochy ve městech jsou tedy důležitou součástí ekosystému, podporují biodiverzitu i stabilitu krajiny. Síť městské zeleně tak může tvořit přechod mezi krajinou a územím s městskou zástavbou. [6]

Pozitivní vliv na člověka

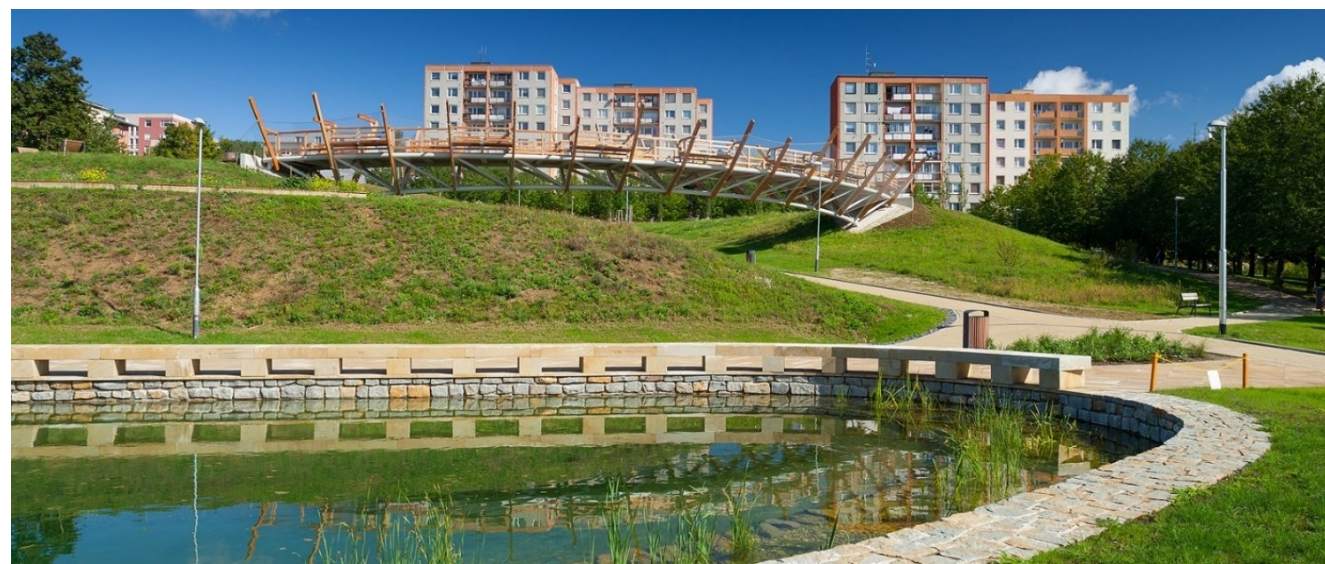
Čím dál více výzkumů v dnešní době dokazuje, že otevřené veřejné prostory pozitivně působí na duševní pohodu i lidské zdraví. Obzvláště dobře pak působí prostory s vodními prvky nebo se zelení. Nejde pouze o působení zelené barvy, ale o konkrétní vizuální vjemy, které mají vliv na lepší regeneraci, a dokonce zmírnění stresu. Botanické zahrady, naučné stezky, komunitní zahrady či přírodní dětská hřiště mohou mít navíc edukativní funkci, díky níž je rozšiřováno povědomí o přírodních procesech a rozvíjeno environmentální citění. [6]

3 PŘÍKLADY PODOBNÝCH ŘEŠENÍ PARKŮ

Jako příklady podobných řešení jsou vybrány parky v sídlištích nebo alespoň parky, které se sídlištěm těsně sousedí. Od doby, kdy byla tato sídliště vybudována uplynulo již mnoho let a na původních částech veřejných prostorů je již jasně viditelný zub času. Navíc se mění životní styl lidí, jejich představy o ideální podobě veřejného prostoru a typ aktivit, které by v něm chtěli vykonávat. Na konkrétních příkladech tedy bude ukázáno, jakými způsoby lze s tímto typem prostoru pracovat a jaké principy se zde opakují.

3.1 Centrální park Jižní Svahy Zlín – část Vodní biotop

Na zlínském sídlišti Jižní Svahy byl v roce 2023 dokončen Centrální park, na jehož úpravách se v několika etapách pracovalo již od roku 1995. V poslední etapě byly provedeny výrazné terénní modelace, navržení valů, které spojuje lávka, z níž je nádherný výhled do níže položené části parku, na město i daleko do krajiny. Dále byl vybudován velký vodní biotop, do kterého je svedená voda ze střech okolních bytových domů v sídlišti. Srážková voda je nejdříve dovedena do akumulací nádrže s filtry, kam může přitékat také voda z vrtu, který slouží jako rezerva. Voda z nádrže pak putuje do biotopu a také je využívána jako zálivka pro nově vysazené stromy. Voda z biotopu může přepadem odtéct do dešťové kanalizace. [23] Celý park je protkán několika cestami včetně cyklostezky, na které jsou použity různé povrchy, jako například dlažba, asfalt, ale vyskytují se zde i cesty ze šterkového trávníku. Některé cesty jsou lemovány novými stromořadími a v parku byly také vysazené nové květinové záhony. Prostor je rovněž vhodně doplněn mobiliářem.

Obr. 10: Centrální park Jižní Svahy – vodní biotop a lávka [24]

V dřívějších etapách byly v okolních částech parku vybudovaná četná sportoviště (například discgolf, venkovní posilovna, multifunkční hřiště s bránami na kopanou, basketbalové koše apod.), dále několik dětských hřišť, pítka a komunitní zahrada.

Obr. 11: Centrální park Jižní Svahy – situační plán [23]

Obr. 12: Centrální park Jižní Svahy – pohled z výšky na park [24]

3.2 Park Podzemník v Plzni

Na severním okraji Plzně v části Košutka byl v roce 2021 dokončen park Podzemník, který navazuje na výše položený park Zemník – první plzeňský „Park na přání“ z roku 2002. V řešeném prostoru nedaleko sídliště se dříve nacházelo hřiště BMX (cyklokros) a porost neudržovaných náletových dřevin. Lidé si však přáli tento prostor oživit a zkultivovat podobným způsobem jako již zmíněný park Zemník. Roku 2016 proběhly dvě setkání s veřejností, kde lidé mohli vyjádřit vlastní představu o budoucím parku, z nichž vyplynul zájem o zřehlednění prostoru, vytvoření posezení, místa pro piknik, ohniště, ale i psi hřiště. [25]

Tato přání v parku byla zhmotněna, navíc je zde kromě ohniště také gril, šachové stolky, zatravněná plocha pro míčové hry, mnoho lavic a také venkovní posilovna. Nově zbudované prvky jsou zhotovené převážně z přírodních materiálů, dominuje zde dlažba z přírodního kamene, dále kamenné zidky ve svazích, mlatové cesty a dřevěné sedací prvky. V parku byly ponechány stávající perspektivní dřeviny, mnoho původních dřevin však bylo prokáceno. Místo nich zde bylo vysázeno mnoho nových domácích dřevin (listnatých, jehličnatých i ovocných). Při úpravách parku bylo myšleno i na odtoky vody. Ve spodní části parku byl tedy upraven poldr, do kterého jsou zachytávány srážky. [25]

Obr. 13: Park Podzemník - situační plán [25]

Obr. 14: Park Podzemník – realizovaný stav [25]

Obr. 15: Park Podzemník – ohniště s grilem [25]

Obr. 16: Park Podzemník – sedací prvek [25]

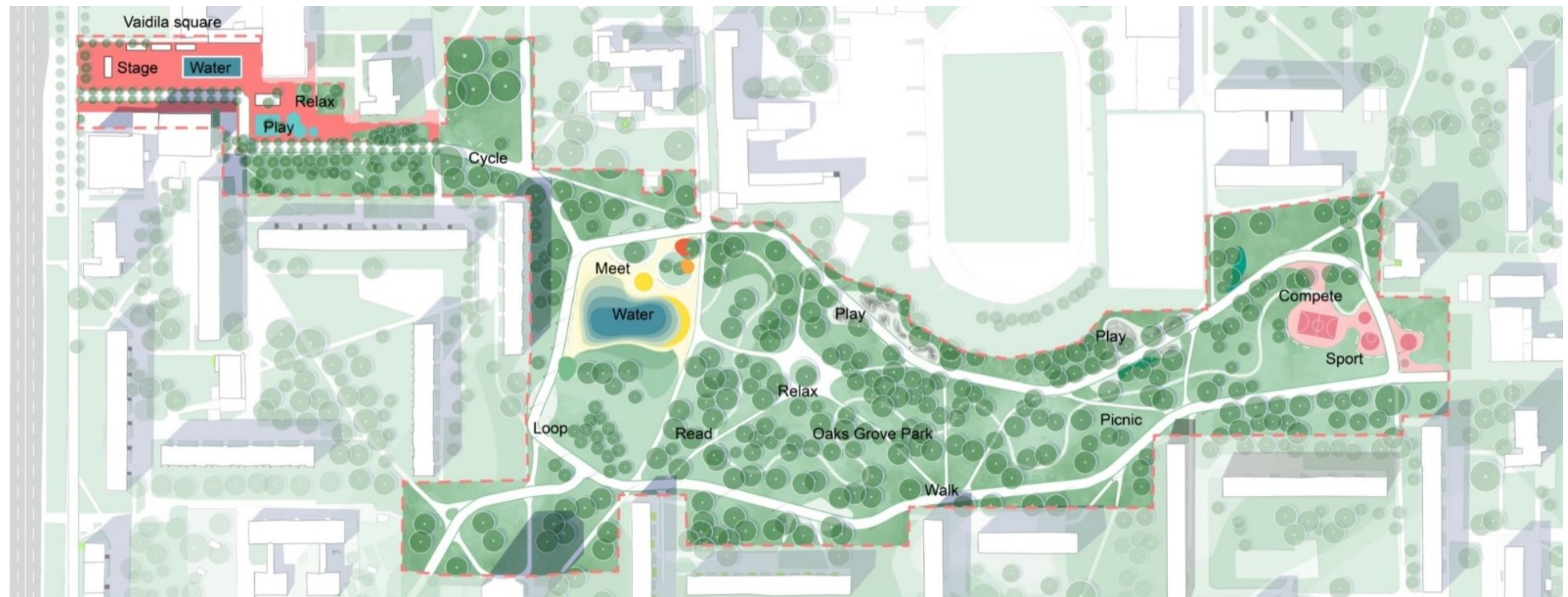
3.3 Park Ažuolyno Giraitės, Klaipėda, Litva

Tento park se nachází v Litevském městě Klaipėda v sídlišti Rumpiskes, které bylo vybudováno v 70. letech minulého století jako vzorová obytná čtvrť s kvalitním veřejným prostranstvím. Od té doby však prostor pomalu degradoval. Jedinou možností, jak mohou samotná města zlepšit kvalitu života ve zdejších sídlištích je renovace veřejných prostranství, protože většina bytových domů je zde v soukromém vlastnictví. Od roku 2015 se konalo mnoho veřejných setkání s obyvateli sídliště, které měly za cíl najít novou identitu řešeného veřejného prostoru. Cílem bylo vytvořit především místa pro setkávání a socializaci, protože zdejší sídliště je jedno z nejhustěji obydlených. Důležité také bylo vytvořit atraktivní prostor pro aktivní trávení volného času venku. [26]

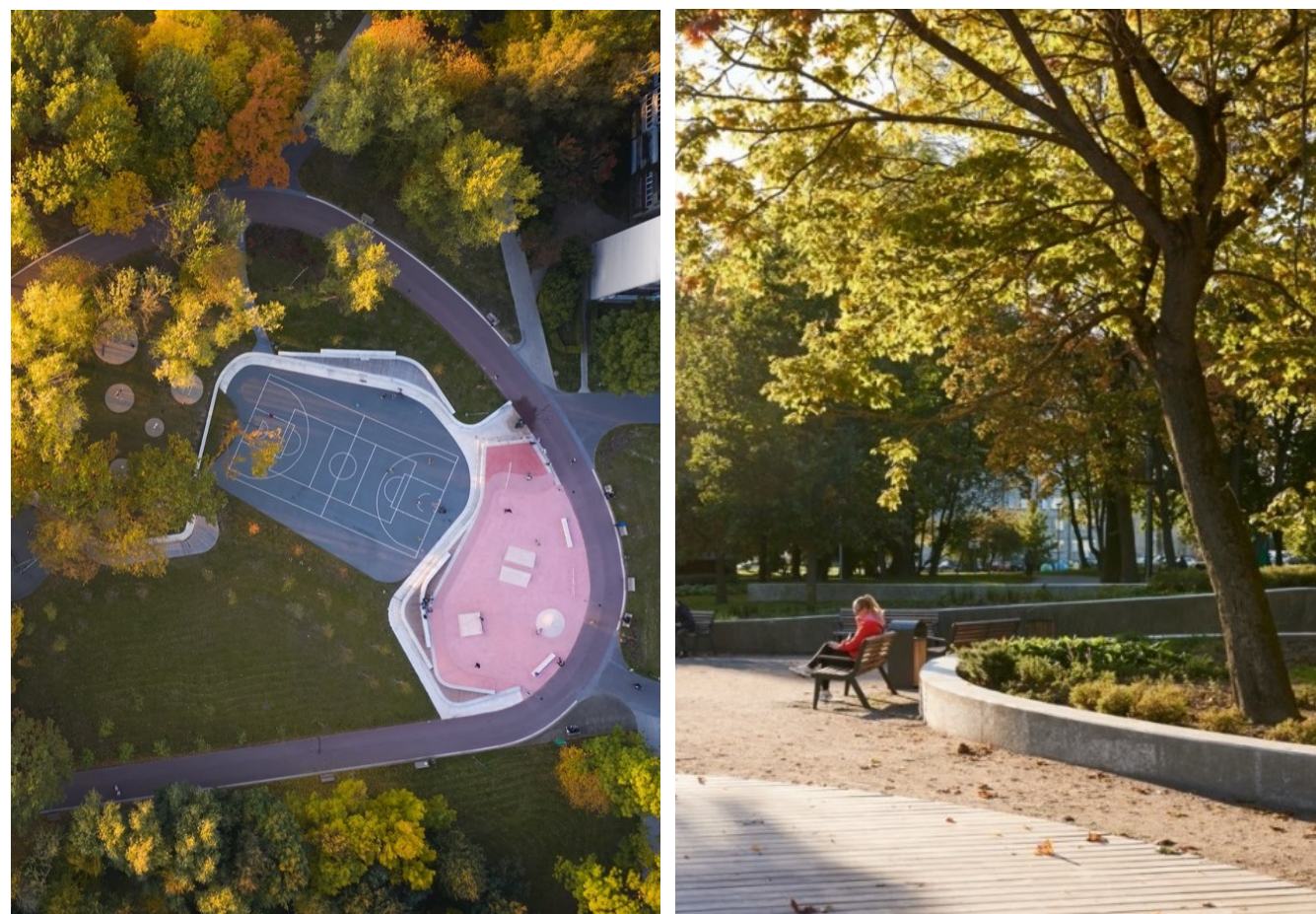
Celé území sestává ze dvou částí – náměstí Vaidila jako uzavřenějšího prostoru mezi domy a rozlehlého prostoru Ažuolyno Giraitės – Dubového háje. Na náměstí bylo oproti původnímu stavu navrženo množství nové zeleně, vodní plocha a fontány, pódium pro místní akce, dětské hřiště, nový

mobiliář a také zde byly zrestaurovány tři původní dřevěné sochy. Z náměstí pak vede nová cyklostezka vinoucí se přes celou délku parku. Kontrastem k náměstí městského charakteru je velký Dubový háj, který je naopak ponechán v přírodním duchu a je propleten sítí cest vhodnou pro vycházky pod korunami stromů. Uprostřed parku se nachází klidová zóna s rybníkem, květinovou výsadbou a lavičkami, kde mohou lidé relaxovat a setkávat se s přáteli. Vodní prvek je také důležitým bodem pro místní ptactvo. Na druhé straně parku je pak aktivní zóna s různými sportovišti pro mládež i pro menší děti. Mezi starými duby je dále rozmístěno několik menších prvků, které mohou obyvatelé sídliště využívat. [26]

Tento projekt je příkladem toho, jak může veřejný prostor v postsocialistickém sídlišti získat moderní a přívětivou tvář. Obnova tohoto veřejného prostranství podnítila celkovou regeneraci čtvrti, hodnota budov v okolí parku vzrostla a jejich majitelé jsou ochotnější investovat do rekonstrukce domů. Dříve zapomenutá čtvrť se tak postupně stává příjemným a žádaným místem pro život. [26]

Obr. 17: Park Ažuolyno Giraitės, Litva – situační plán [26]

Obr. 18: Park Ažuolyno Giraitės – pohled na aktivní zónu (vlevo), pohled do parku (vpravo) [26]

Obr. 19: Park Ažuolyno Giraitės – prostor s rybníkem [26]

3.4 Zhodnocení rešerše

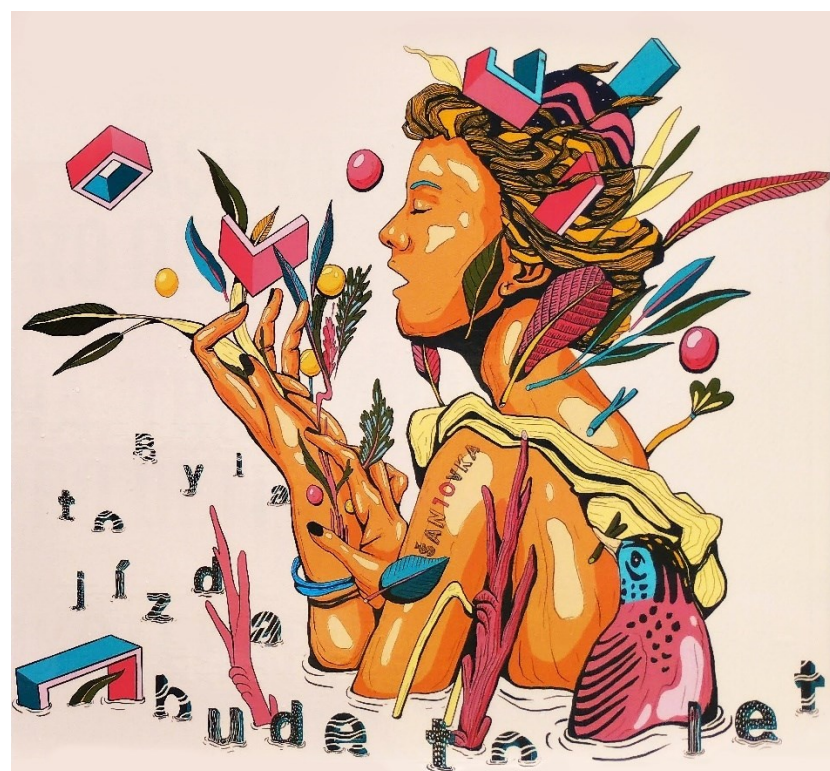
V dnešní době lze pozorovat snahu kultivovat nijak nepojatý nebo dokonce zchátralý a neudržovaný veřejný prostor v panelových sídlištích. Je projevována snaha prostor humanizovat, dostávat do něj život a vytvářet místa příjemná pro trávení volného času venku. Těmito místy jsou často sportoviště, dětská hřiště, ale také vodní plochy, které prostor nejen zatraktivňují z estetického hlediska, ale mají také svůj ekologický význam. Nezbytný je samozřejmě i kvalitní nový mobiliář a dostatek míst pro příjemné posezení. V českém prostředí si lze povšimnout narůstající oblíbenosti venkovního grilování, a tedy i budování veřejných grillpointů v parcích. Zásadní roli hraje také dobrá údržba zeleně. Dobře zrevitalizovaný park může výrazně zvýšit kvalitu dané lokality a vytvořit tak příjemné místo pro život.

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 IDENTITA OLOMOUCE

Jak již bylo zmíněno v úvodu, cílem této práce není jen vytvoření návrhu veřejného prostoru na konkrétní místo, ale také zkoumání problematiky prostoru a jeho identity z různých hledisek. Toto zkoumání pak může dopomoci lépe pochopit širší kontext, nahlédnout na problém z více úhlů pohledu a díky tomu vytvořit kvalitnější návrh. Proto je součástí práce také tato kapitola věnující se identitě Olomouce – jakými výrazovými prostředky se město samo prezentuje, jak na člověka jednotlivé prostory města působí a co zde lze chápat jako tradiční, zakořeněné, jako nositele identity města.

Zachytit a vizuálně ztvárnit identitu Olomouce se svým způsobem pokusil původem francouzský malíř a ilustrátor Vincent Chignier. Jeho dílo znázorňující personifikaci Galerie Šantovka bylo vytvořené k 10. výročí založení tohto nákupního centra. Samotný obraz je namalován na zemi ve vstupní části do Smetanových sadů nedaleko Šantovky a zobrazuje meditující ženu vystupující ze země, oplopanou vegetací a živočišnými prvky, ale i geometrickými tvary. To znázorňuje důležitost olomouckých městských parků s dlouholetou historií i význam kvalitní architektury vytvořené člověkem v rozmanitých historických slozích. Barevnost v převážně hřejivých tónech má odkazovat na podzimní květinovou a zahradnickou přehlídku Flora Olomouc. Divák tedy může z obrazu cítit harmonii mezi člověkem, architektonickými a přírodními kvalitami, což lze chápat jako charakteristiku identity Olomouce v pojetí Vincenta Chigniera. [27]

Obr. 20: Personifikace Galerie Šantovka – Vincent Chignier [27]

4.1 Genius Loci Olomouce

Olomouc je město s bohatou historií a má hned po Praze druhou největší památkovou rezervaci v České republice. Nachází se zde arcibiskupství, mnoho kostelů, Moravská filharmonie, divadla, muzea, druhá nejstarší univerzita u nás, ale také malebné klikatící se uličky mezi historickými domy. Charakter města také silně dotváří rozlehlé parky na okrajích městského centra. [28] Proto někdy bývá Olomouc titulována například jako: „Starobylá perla Moravy, atraktivní místo pro turisty, město parků, město bohaté kultury“ [29]

V Olomouci je pojem genius loci (duch místa) důležitým a veřejně diskutovaným termínem. V roce 2010 zde byla o místním genu loci dokonce pořádána veřejná beseda, na kterou byli přizváni také odborníci z oblasti historie, umění a zahradní architektury. Cílem bylo zamyslet se nad tím, co vytváří onoho genia loci Olomouce, jaké vlivy ho ohrožují, jak je možné o něj pečovat a z jakého důvodu. [29] Samotné sousloví „Genius loci“ je rovněž motem Univerzity Palackého a od roku 2018 i celého města, kdy zvítězilo ve vypsání soutěže. [30]

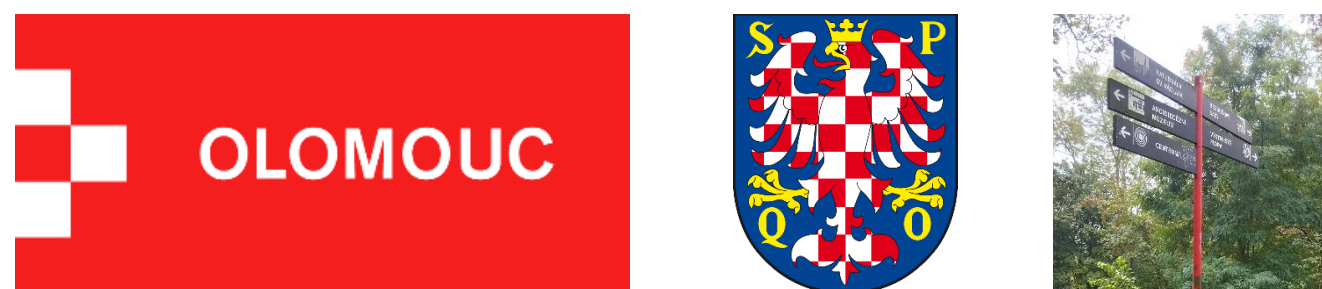
Tento duch místa je patrný především v centru Olomouce a pro jeho opravdové pochopení je potřeba prostor osobně navštívit, nasát jeho unikátní atmosféru. Vzdálíme-li se však směrem k okrajům města do prostorů panelových sídlišť s naprosto odlišným typem zástavby, je zřejmé, že zde stejného genia loci nelze pocítit.

Obr. 21: Bezručovy sady (vlevo), katedrála sv. Václava (vpravo) [vlastní foto]

4.2 Vizuální identita

Město Olomouc má vytvořený jednotný vizuální styl zpracovaný do grafického manuálu, který je veřejně dostupný na vlastních webových stránkách. Stávající logo je používáno již od roku 2008, kdy vyhrálo první místo v otevřené soutěži. Jedná se o velmi jednoduchý motiv červeného obdélníku s bílou šachovnicí a názvem města, přičemž šachovnice a barevnost odkazují na heraldický znak Olomouce, znázorňující červenobílou orlici. Kromě běžné horizontální orientace loga je zajímavá rovněž práce s jeho vertikální variantou. [31] S červenou barvou dále pracuje například orientační systém města.

Obr. 22: Logo a heraldický znak Olomouce [32] a směrovka orientačního systému [vlastní foto]

4.3 Olomoucké parky a květinové výstavy

Počátky historických olomouckých parků sahají do 19. století, kdy byly rovněž budovány olomoucké vojenské pevnosti. Nejstarším parkem jsou **Smetanovy sady**, přes jehož celou délku se táhne promenáda s květinovými záhony. Nachází se zde například hudební pavilon, fontána s vodotryskem, rybník s vodotryskem, oranžerie a palmový skleník z let 1927-1930, který je stejně jako celý park památkově chráněn. K nemovitým kulturním památkám v Olomouci patří rovněž Čechovy a Bezručovy sady. [33]

Obr. 23: Smetanovy sady - hudební pavilon (vlevo) a rybník (vpravo) [vlastní foto]

Se Smetanovými sady těsně sousedí pavilony výstaviště **Flora Olomouc**, kde se tradičně pořádají významné květinové výstavy světového rozsahu. Od první výstavy již uběhlo více než 60 let, a tudíž jsou květiny významnou součástí identity Olomouce.

Bezručovy sady mají jedinečnou atmosféru díky svojí poloze pod středověkými a tereziánskými hradbami. Z druhé strany je park vymezen mlýnským potokem (ramenem řeky Moravy). Zajímavostí parku je také umělý vodopád z hradeb a Jihoslovanské mauzoleum.

Za Mlýnským potokem se nachází olomoucká **botanická zahrada a rozárium**. K parkovému areálu byla současná botanická zahrada připojena v šedesátých letech a rozárium bylo zbudováno na počátku let sedmdesátých. Kromě široké škály rostlinných druhů se tu dnes nachází také hrací prvky pro děti a zahrada smyslů určená především pro nevidomé a slabozraké. V rozáriu je mimo jiné umístěn také veřejný gril možný k pronajmutí. [33]

Pod hradbami Olomouckého hradu a monumentální katedrály sv. Václava se nachází poměrně malý **Park pod dómem**, který se podobně jako Bezručovy sady vine mezi hradbami a Mlýnským potokem. V místě, kde z hradeb vybíhá Locatelliho bastion s letním kinem, jsou dvě části Parku pod dómem propojeny pouze lávkou.

Na hradbách nad Bezručovými sady se rozkládají **Parkánové zahrady** přiléhající k historickým budovám Univerzity Palackého v Olomouci. Původně se jednalo o zahrady minoritského kláštera a přílehlých kanovníckých rezidencí. [34]

Park Malého prince v sídlišti na západní straně Olomouce je zdejší nejnovějším parkem (realizace probíhala r. 2005). Park je jakousi snovou krajinou malé planety uprostřed tvrdého prostředí panelového sídliště. Cesty v parku tvoří soustředné ovály, přičemž středový prostor parku je olemován živým plotem. Tuto oázu odstíněnou od okolí protíná zvlněný chodník z nerovnoměrně umístěných šlapáků. Kolem se nachází několik hracích prvků pro děti, hřiště s bránami na kopanou a mlžitka pro osvěžení v horkých dnech, dále je zde psí hřiště, venkovní posilovna a monumentální židle. [35]

Obr. 24: Park Malého prince [vlastní foto]

5 ANALÝZA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Objektem řešení této diplomové práce je veřejný prostor v části Olomouckého sídliště, pro jehož pochopení je důležité nejen podrobné zmapování stávajícího stavu, ale také historický vývoj prostoru i širší vztahy v rámci města, které jsou zobrazeny na předchozí straně.

5.1 Širší vztahy

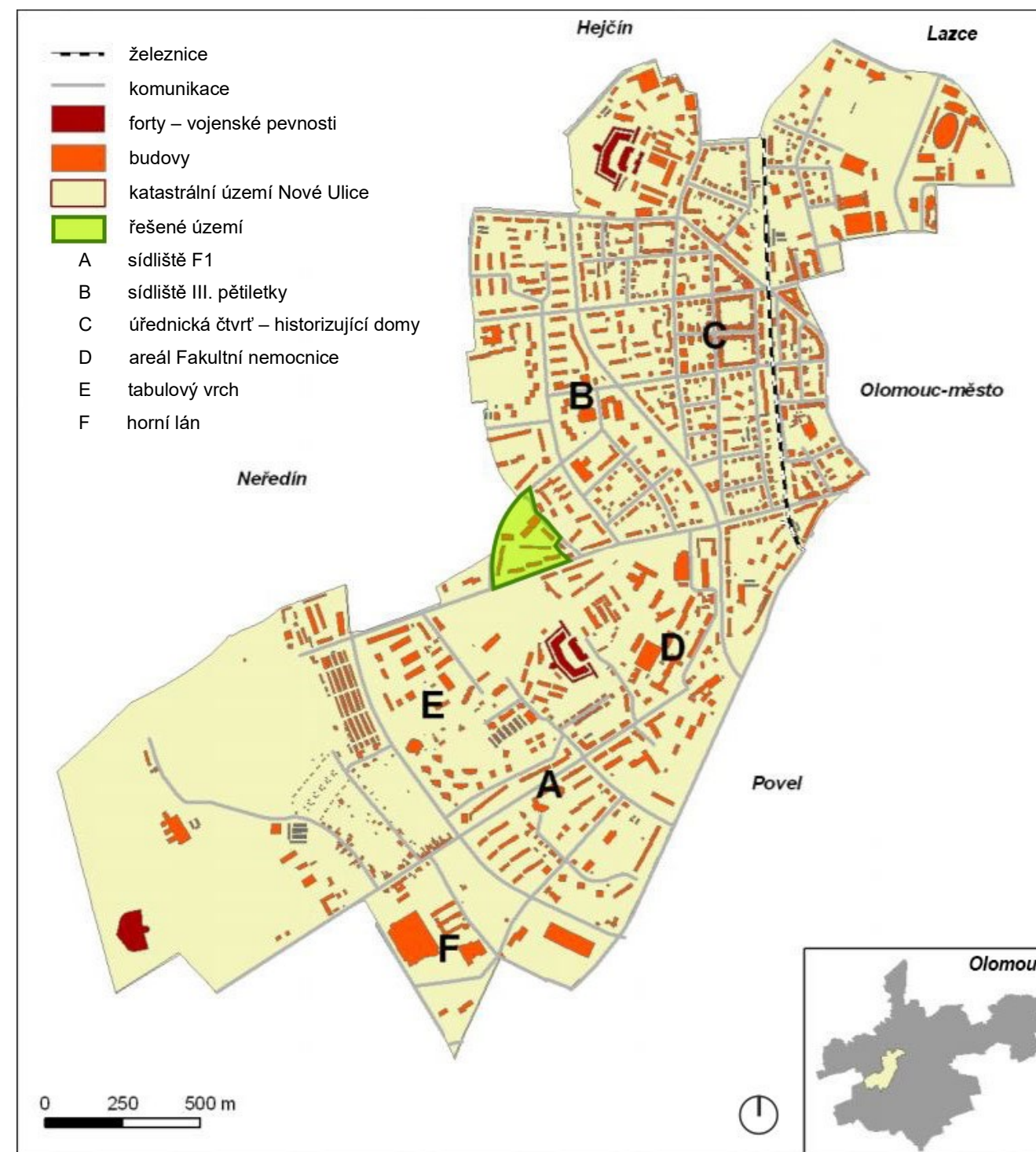
Řešené území se nachází v sídlišti na západě Olomouce v katastrálním území Nové ulice, těsně sousedící s k. ú. Neředín. V rámci dílčích samosprávných celků se však řešený prostor nachází v městské části Tabulový vrch. Toto území je již poměrně vzdálené od centra města, avšak četné zastávky MHD zprostředkovávají dobrou dostupnost. V okolí je navíc rozmístěno několik parkovišť.

V nejbližším okolí se nacházejí další panelové domy, ale také několik bytových a řadových domů, o něco dále směrem na východ jsou i rodinné domy. Ze severovýchodu k území těsně přiléhá areál základní školy, nedaleko jsou také dvě mateřské školy a základní umělecká škola. Na jihovýchodě s řešeným územím sousedí velký areál Fakultní nemocnice Olomouc, v rámci které je přímo na ulici Hněvotínská momentálně ve výstavbě nová budova. Stavební práce by měly být dokončené v roce 2026 a poté by měla budova sloužit studentům Lékařské fakulty Univerzity Palackého. [36] Do areálu nemocnice také spadá jedna z Olomouckých ochranných pevností Fort Tafelberg (Tabulový vrch) vybudována mezi léty 1839-1846. Roku 2009 byla pevnost zapsána jako kulturní památka a po mnoha různých využitích v průběhu historie slouží dnes její centrální budova Fakultní nemocnici jako archiv dokumentů. [37]

Kromě toho jsou v okolí řešeného území i další budovy občanské vybavenosti, jako například městská knihovna, restaurace či ubytování. Ve vzdálenosti zhruba 500 m od centra řešeného území můžeme nalézt také několik kaváren či obchodů s potravinami. V blízkosti se také nachází poměrně velké množství dětských hřišť, z nichž však nejsou všechny v nejlepší kondici. Nejbližší je dětské hřiště V Hlinkách, které sestává ze čtvercové plochy vydlážděné zámkovou dlažbou s jedním košem na basketbal, dále dvou venkovních pingpongových stolů, dvou laviček a dětské síťové prolézačky z lan na půlkruhové ploše vysypané kamínky.

Díky rozvolněné zástavbě sídliště se v okolí nachází poměrně velké množství zeleně – vzrostlých stromů a keřů. Okrasné květinové záhony se zde oproti centrálnějším částem města příliš nevyskytují. Severně od řešeného území se však nachází poměrně nový Park Malého prince, který je spolu s ostatními olomouckými parky podrobněji popsán v předchozí kapitole.

Na následující mapě je zobrazeno katastrální území Nové Ulice, v němž jsou vyznačena jednotlivá sídliště s jejich názvy. Zvýrazněné jsou zde i zachované vojenské forte.

Obr. 25: Sídliště na k. ú. Nové Ulice (r. 2010) [38] [vlastní úprava]

5.2 Historický vývoj řešeného území

Řešené území se původně nacházelo za hradbami historického města Olomouce a dlouhou dobu mělo vesnický charakter. Po okupaci Švédskými vojsky a po pruském obléhání byl za doby vlády Marie Terezie vybudován fortifikační systém kolem Olomouce, který ovlivnil vývoj celého města. Nejbližší fort Tabulový vrch byl dokončen v roce 1846. Roku 1888 však byla zrušena olomoucká pevnost, což prospělo sociálnímu a ekonomickému vývoji Nové Ulice. V roce 1919 pak bylo k Olomouci připojeno 13 obcí včetně Nové Ulice. [38]

Již na leteckém snímku z roku 1927 je možné vidět cestu na místě dnešní Hněvotínské ulice. V místě stávajícího vybetonovaného rybníka se patrně nacházel přírodní rybník, který je na snímku krytý korunami stromů. Údajně tento rybník býval místem výskytu žab a čolků. [39]

Na snímku z roku 1954 již můžeme vidět stávající obytné domy nacházející se v cípu mezi ulicemi Hněvotínská a V Hlinkách.

V 60. letech 20. století začala být v západní části města budována rozlehlá sídliště, zatímco východní část Olomouce byla zaměřena především na průmysl. Nové panelové domy stavěné v bývalém pevnostním pásmu tak úplně změnilы původní vesnický charakter. Na území Nové Ulice lze rozlišit několik lokalit (viz Obr. 25), přičemž důležitou roli hrají především sídliště F1 a sídliště III. pětiletky. Významná obytná zóna s panelovými domy je rovněž na vedlejším katastrálním území Neředín. V těchto letech byla Nová Ulice nejlidnatější městskou částí v Olomouci. Zajímavostí je, že mezi lety 1961 a 1970 vzrostl počet obyvatelstva skoro na dvojnásobek (nárůst téměř 10 000 lidí). [38]

Stávající chodníky v prostoru mezi panelovými domy jsou zřetelné již od doby výstavby sídliště, avšak pěší cesty kolem rybníka se v průběhu času mírně měnily. Všechny stávající stromy na sídlišti nebyly vysazené hned při jeho výstavbě. Na snímku z roku 1971 jsou v řešeném území pozorovatelné stromy pouze v okolí nově zpevněného rybníka. Další stromy v okolí rybníka, mezi panelovými domy i podél silnic byly vysázeny až později a jsou viditelné na snímku z roku 1994. Od té doby nejsou v řešeném prostoru zřetelné žádné výrazné změny kromě růstu vysazených stromů.

Obr. 26: Historický vývoj řešeného území na leteckých snímcích [40]

5.3 Stávající stav

Řešený prostor je částí panelového sídliště, kde se kromě obytných domů nachází i budovy občanské vybavenosti, parkoviště a rozsáhlý veřejný prostor mezi jednotlivými objekty. Ze dvou stran je řešené území vymezeno silnicemi: z jihu mírně rušnou ulicí Hněvotínská a ze západu o něco klidnější ulicí Stupkova. Jednotlivé budovy rozčleňují území na menší dílčí prostory: prostor s rybníkem, prostor mezi panelovými domy a prostor s parkovišti.

Prostor s rybníkem

Jedná se o dominantní část prostoru, která se nachází mezi dvěma polyfunkčními budovami, základní školou a silnicí (Stupkova). Terén se od obvodu svažuje směrem do středu k rybníku, výškový rozdíl činí až 3 metry. Rybník má podlouhlý organický tvar a jeho okraj je vymezený kamennou zídkou, kterou shora kryje tenká vrstva betonu. V rybníce je vybudovaný malý ostrůvek ledvinového tvaru, na němž roste tráva a dvě olše. Dno rybníka je betonové, samotný beton je však popraskaný, ve spárách roste tráva a jeho celková kondice je špatná. Reliéf dna je nerovnoměrný, k okraji a k ostrůvku se mírně zdvihá, zatímco nejhlubší část je v prostoru směřujícím k základní škole.

Obr. 27: Rybník s ostrůvkem [vlastní foto]

Po obvodu je celý prostor u rybníka lemován chodníkem z betonových dlaždic a jako obruby jsou použity kamenné kostky. Chodníky před polyfunkčními budovami jsou v poměrně špatném stavu, a navíc zabírají zbytečně velkou plochu, která se současným provozem není zapotřebí. Mezi silnicí a chodníkem jsou v jednom místě vyskládané dlaždice do zvláštního trojúhelníkového tvaru – pravděpodobně se jednalo o snahu zpevnit povrch v místě, kde byla vyšlapaná tráva od lidí zkracujících si cestu přecházením přes silnici. Stávající přechod se však nachází asi o 30 metrů vedle. O kousek dále je navíc od silnice jasně vyšlapaná pěšina k pivnici. V rozích centrálního prostoru jsou dále diagonálně vedeny dva kratší chodníky pro zkrácení cesty, přičemž u chodníku vedoucího těsně kolem rybníka je umístěno kovové zábradlí. V blízkosti rybníka jsou navíc poměrně velké plochy zvláštních geometrických tvarů vydlážděné kamennou dlažbou, která je však ve velmi špatném stavu a zarůstá trávou.

Obr. 28: Dlažba – chodník u silnice, obrubník z kostek, zarostlá kamenná dlažba [vlastní foto]

V prostoru se nachází velké množství zeleně, která dané místo zpřijemňuje a zintimňuje. Jedná se především o vzrostlé listnaté stromy po obvodu rybníka, ale také o stromy, které lemují prostor podél téměř celého parku. Mezi silnicí a chodníkem je navíc vysázená javorová alej. Většinu hmoty zeleně v tomto prostoru zaujímají listnaté stromy, avšak v jižní a jihovýchodní části se nachází několik borovic a smrků. Jehličnaté stromy se nacházejí také v blízkosti budovy základní školy. Problematickým prvkem v prostoru je však relativně velké množství keřů, které prostor znepréhledňují a činí ho pocitově méně bezpečným. Navíc v některých místech zasahují svými větvemi až do chodníků. Vhodně umístěné jsou však keře podél chodníku u silnice, které odstiňují ruch dopravy a vytvářejí intimnější prostor uvnitř parku. Okrasné květiny se zde nacházejí pouze před budovou základní školy v nabarvených pneumatikách. Z toho lze vyvodit, že v tomto místě květiny chyběly, a proto zde byla projevena snaha tento nedostatek napravit.

Kolem prostoru s rybníkem se nachází čtyři budovy, z nichž nejmenší je drobný obchůdek s potravinami Double D, který je umístěn v severní části hned u silnice. Dále do parku směřuje vchod jedné z budov základní školy, kterou navštěvují děti nižších ročníků prvního stupně. Z jihovýchodu prostor vymezuje velká polyfunkční budova zanedbaného vzhledu, v níž se nachází fitness, pizzerie Cartel Pizza, pivnice Tabulový vrch a z druhé strany budovy jsou vchody do dalších podniků. Před pivnicí směrem k rybníku jsou na chodníku umístěny po obou stranách vchodu dvě venkovní zahrádky s posezením vymezené dřevěným plůtkem. Budova jako celek na náhodného procházejícího člověka nepůsobí přívětivě, ale spíše uzavřeně, zastarale a neudržovaně. Zároveň je nepříjemné pocítit na sobě pohledy očí návštěvníků pivnice, kteří sledují dění v jinak neaktivním okolním prostranství. Poslední budovou přiléhající k prostoru s rybníkem je druhá polyfunkční budova, která však zvenku rovněž působí zastaralým a neudržovaným dojmem, navíc jsou její okna v přízemí z velké části polepené nevkusnými reklamami.

Obr. 29: Potraviny, budova základní školy, polyfunkční budova 2 [vlastní foto]

Obr. 30: Polyfunkční budova 1: fitness, pizzerie, pivnice se zahrádkou [vlastní foto]

V okolí rybníka se je rozmístěno i několik prvků městského mobiliáře, ten je však ve špatném stavu. Nachází se zde pět laviček s výhledem na rybník a dvě lavičky u obchůdku s potravinami. Pod některými lavičkami v prostoru parku však není nijak zpevněná plocha, což je komplikované pro vysíkání trávy pod nimi. Navíc je tráva před lavičkami úplně vyšlapaná. Dále je zde pět odpadkových košů, jejichž počet by bylo vhodné navýšit z důvodu poházených odpadků v prostoru. Také jsou zde tři stojany na kola a jedno místo pro parkování kol vyznačené na chodníku, přičemž zde v době terénního průzkumu stála elektrická koloběžka. Hned vedle je také samostatně stojící uzamykatelná městská vývěska na plakátky. Podél silnice jsou umístěné velké pouliční lampy, dále jsou v parku podél chodníků pouze další čtyři menší lampy a jedna je umístěná nelogicky uprostřed travnaté plochy. Rozhodně by bylo vhodné do tohoto prostoru kolem rybníka umístit více zdrojů osvětlení, díky nimž by park působil bezpečněji a přehledněji. V této části prostoru se také nachází několik šachet. Největší z nich vyčnívá několik desítek centimetrů nad zem a se nachází v blízkosti místa, kde z obruby rybníka vyčnívá trubka (pravděpodobně je tudy do rybníka napouštěna voda). Další dvě vyčnívající betonové šachty se nacházejí mezi rybníkem a silnicí a jsou obklopeny skupinou smrků. Kromě toho je mezi rybníkem a potravinami jeden nevyčnívající poklop v úrovni země.

Obr. 31: Městský mobiliář a šachty [vlastní foto]

Prostor s panelovými domy

Pro snazší orientaci při popisování tohoto prostoru jsou v situační mapě stávajícího stavu označené jednotlivé panelové domy čísly 1-5. V jižní polovině řešeného území se tedy nachází dva velké a tři menší panelové domy, které mezi sebou vymezují prostor zhruba trojúhelníkového tvaru. Terén je zde poměrně svažité, přičemž nejvýše položená část se nachází na jihozápadě řešeného území u křižovatky Hněvotínské a Stupkovy ulice. Odsud se terén postupně svažuje směrem na severovýchod k panelovému domu 2 a nejprudší svah se pak nachází v cípu mezi cestami na východě. Podél části chodníku u panelového domu 2 je navíc zřetelná malá vsakovací rýha, která může pojmout vodu stékající ze svahu.

Podél hlavních silnic lemujících řešené území se kromě parkovacích stání, kontejnerů na odpad a zastávek MHD nachází rovněž cesty pro pěší, ze kterých se odpojují dílčí chodníky k jednotlivým vchodům do domů a do centrálního prostoru mezi panelovými domy. Cesty v centrálním prostoru tvoří trojúhelníkovitý okruh, který je ve dvou místech přepažen spojovacími chodníky. Stejně jako v prostoru u rybníka jsou zde použité čtvercové betonové dlaždice, které jsou v některých částech nové, ale místy stále staré a ve špatném stavu. Jelikož je prostor poměrně svažité, nachází se zde několik schodišť, a to především od Hněvotínské silnice k panelovým domům, dále v blízkosti požární nádrže a také přímo u jednotlivých vchodových dveří. Místy jsou zde také vyšlapané pěšiny v trávě, které by bylo vhodné vzít v potaz při navrhování revitalizace území.

Obr. 32: Schody od Hněvotínské ulice; křížení chodníků mezi panelovými domy [vlastní foto]

V prostoru mezi panelovými domy se nachází nevyužívaná požární nádrž, která již zarůstá trávou, mechem a mladými keři. Rovné dno a šikmé stěny nádrže jsou betonové, avšak povrch okraje je pokryt kamínky. Půdorysný tvar nádrže není zcela pravidelný, na jižní straně je narušen několika zlomy a zároveň ze západního okraje vystupuje betonová zídka. Na ní je umístěna abstraktní pískovcová socha organických tvarů s názvem *Sloup I.* od sochaře Rudolfa Chorého z roku 1966. [41] Na betonovou zídku se sochou kolmo navazuje kamenná zídka, která se dále táhne po celé jižní straně nádrže. Další krátká zídka odděluje nádrž od chodníku na severu, přičemž mezi zídkou a nádrží je ponechán travnatý lem,

v němž je položen velký kovový poklop částečně zasahující až do chodníku. Z východní a západní strany je nádrž ohrazena kovovým zábradlím.

Obr. 33: Požární nádrž (vlevo), Socha u nádrže – Sloup I. (vpravo) [vlastní foto]

Mezi panelovými domy v jižním cípu je umístěno malé dětské hřiště, které je ohraničené nízkým pletivovým plotem se dvěma brankami a živým plotem zvenčí. Na hřišti se nachází malé čtvercové pískoviště, pružinová houpačka a lavičky. Mimo plochu ohraničenou plůtkem je umístěná barevná skluzavka se stříškou a prolézacím tunelem.

Obr. 34: Dětské hřiště [vlastní foto]

Podél chodníků je rozmístěno několik laviček, které se však nacházejí jen ve východní části, zatímco západní část je ponechána bez laviček (vyjma dětského hřiště), což lze vnímat jako nedostačující. Uprostřed prostoru je dále mezi kmeny dvou bříz vklíněno posezení se stolem ve velmi špatném stavu. Kromě toho zde stále stojí mnoho starých klepačů a stojanů na šňůry na prádlo jako pozůstatek z doby socialismu. Pouze v jednom místě jsou však na stojanech natažené šňůry. Nedostatkovým typem mobiliáře jsou naopak odpadkové koše. Také je zde rozmístěno poměrně málo lamp, obzvláště chybí podél panelového domu 2. V celém prostoru je ale poměrně dost budek a krmítek pro ptáky.

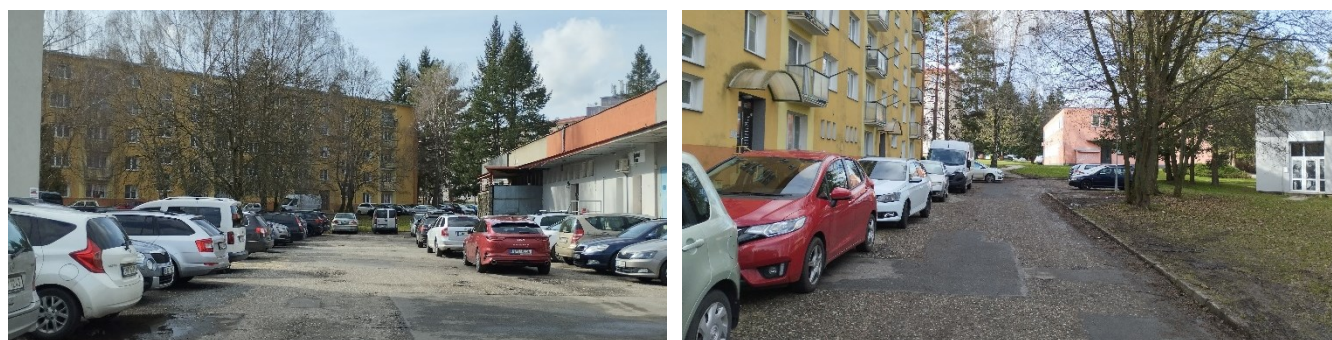

Obr. 35: Posezení (vlevo), lavička (uprostřed), klepače a stojany na šňůry (vpravo) [vlastní foto]

Oproti prostoru s rybníkem je mezi panelovými domy hustší porost vzrostlých stromů a některé z chodníků jsou navíc lemovány stromořadími. Převažují zde listnaté stromy, ale je zde rovněž poměrně velké množství jehličnanů, přičemž ve dvou místech jehličnany tvoří husté keřové patro. Místa zasahují jehličnaté stromy do těsné blízkosti oken panelových domů, čímž zabraňují přístupu přirozeného světla. Podél některých domů jsou místa vytvořené okrasné záhony, které jsou v péči obyvatel sídliště. Úpravy zeleně jsou vidět především u panelového domu 4, kde jsou vysazené menší okrasné keře a také jeden mladý strom uprostřed mezi stojany na šňůry.

Prostor s parkovišti

V řešeném území se nachází také dvě větší parkoviště, z nichž první těsně přiléhá k polyfunkční budově 1 a druhé se vine podél silnice u panelového domu 2 na ulici v Hlinkách. Dohromady mají obě parkoviště kapacitu 71 míst, avšak obě z nich jsou přeplněná. V tomto prostoru parkovišť je ale také nedostatek cest pro pěší, silnou prioritu před chodci zde má automobilová doprava, což však v prostoru sídliště v těsné blízkosti obytného domu není žádoucí. Podél silnice nevede žádný chodník a jednotlivé vstupy do panelového domu navazují přímo na silnici s parkovacími místy. Navíc přímo na parkoviště navazují další úzké chodníky z různých stran. Kromě toho působí parkoviště za polyfunkčním domem nepřívětivým a lehce nebezpečným dojmem. Mezi parkovišti je ponechána travnatá plocha s několika skupinami stromů.

Obr. 36: Parkoviště za pivnicí (vlevo), parkoviště u panelového domu (vpravo) [vlastní foto]

Jako shrnutí stávajícího stavu řešeného území byla vytvořena SWOT analýza:

	Klady	Zápory
Vnitřní vlivy	<p>SILNÉ STRÁNKY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rybník • Stromořadí a vzrostlé stromy • Dobrá dostupnost MHD • Budovy občanské vybavenosti (fitness, pivnice, pizzerie, škola, malý obchod) • Poměrně klidný prostor • Socha u požární nádrže 	<p>SLABÉ STRÁNKY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neudržovaná zeleň, někde hned u oken domů, velké množství keřů • Chodníky ve špatném stavu • Zbytečné velké plochy kamenné zarostlé dlažby u rybníka • Vyšlapané pěšiny v trávě (špatné/nedostačující vedení chodníků) • Nevzhledné fasády polyfunkčních budov • Málo lamp veřejného osvětlení • Není zde květinová výsadba • Poházené odpadky (málo košů) • Málo laviček, míst pro odpočinek • Velké množství nepoužívaných klepačů a stojanů na šňůry na prádlo • Přeplněná parkoviště • Zchátralá požární nádrž i dno rybníka
Vnější vlivy	<p>PŘÍLEŽITOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudování kavárny v parku • Vybudování hřiště se sítí (v okolí není) • Vybudování grillpointu • Vybudování předzahrádek nebo komunitní zahrady 	<p>HROZBY (RIZIKA):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parkování aut i z okolí • Možný odliv obyvatel (za lepším) • Malý zájem lidí trávit čas venku, uzavírání se do svého soukromého prostoru • Neukáznění obyvatelé stahující se k pivnici a do stinných míst v území

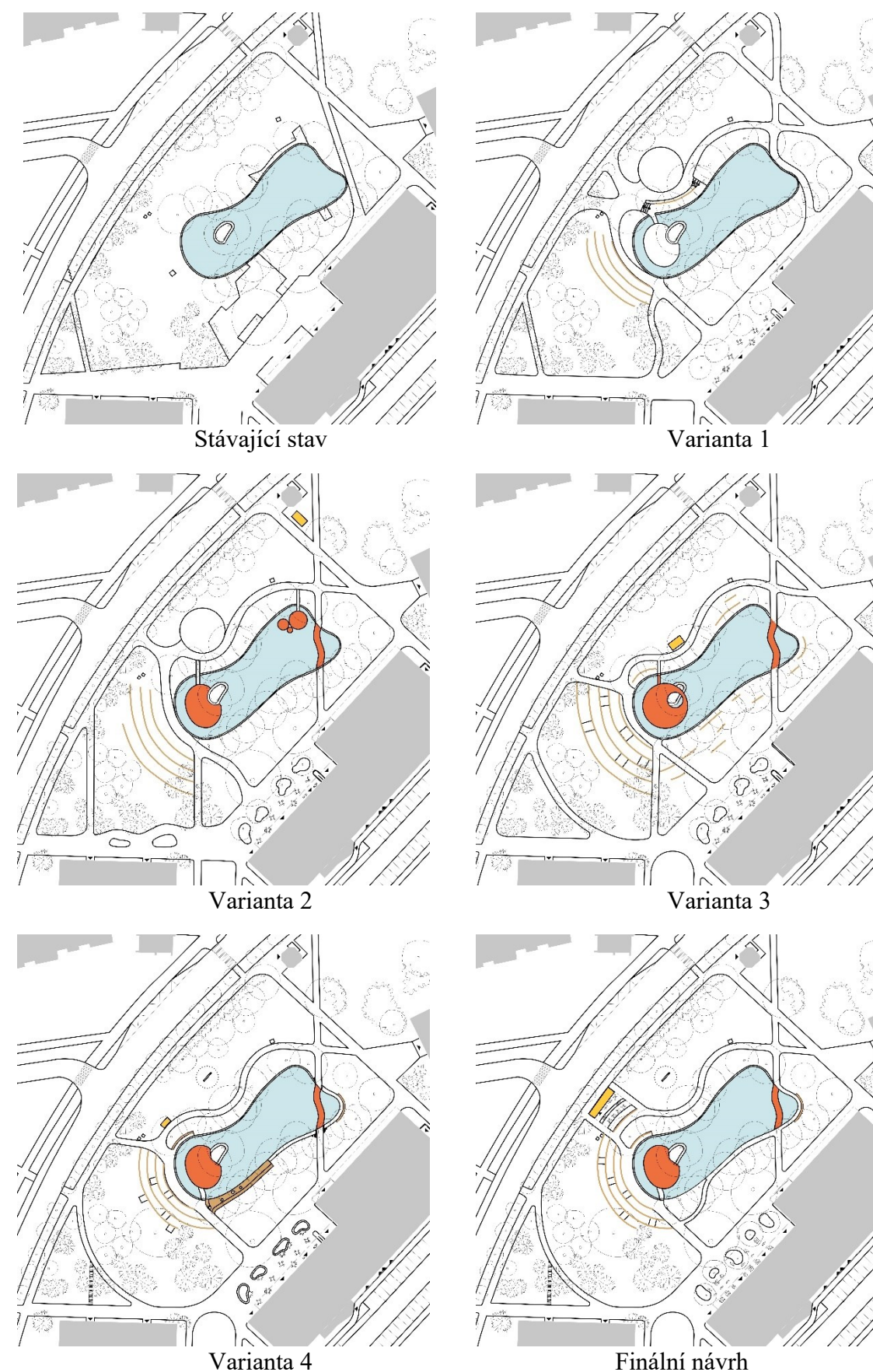
Tabulka 3: SWOT analýza řešeného území [vlastní zpracování]

6 KONCEPT A VÝVOJ NÁVRHU

Hlavním cílem projektu je zvelebit veřejný prostor v sídlišti, využít velký potenciál parku s rybníkem a vytvořit v něm příjemné místo, které by bylo atraktivní pro trávení volného času venku. Prostor by měl získat jasnou identitu, která by byla zapamatovatelná a působila by na lidi tak, aby si tomuto místu mohli vytvořit pozitivní vztah. Řešené území by mělo být uzpůsobeno pro pobyt různých skupin obyvatel: lidí obývajících zdejší panelové domy, děti, které chodí do přilehlé základní školy nebo návštěvníci polyfunkčních budov (pivnice, fitness...) Navrhované úpravy by byly vhodné hned z několika důvodů. Zrevitalizovaný prostor by mohl nabídnout širší škálu venkovních aktivit, čímž by se do prostoru dostalo více života. Díky většímu pohybu lidí a novému osvětlení by navíc prostor působil bezpečnějším dojmem a obyvatelé panelových domů by mohli mít vlastní prostor v předzahrádkách. Celkově by se tak pozdvihla možná kvalita života ve zdejších sídlišti, což by zatraktivnilo tuto lokalitu pro bydlení.

Jedním z důležitých faktorů návrhu je zlepšení komunikačních tras. Na schématu vývoje práce lze pozorovat různé varianty vedení chodníků pro pěší v okolí rybníka. Důležitou součástí návrhu je také úprava prostoru s parkovišti, zlepšení průjezdnosti pro automobily, ale zároveň zvýšení bezpečnosti chodců v tomto prostoru pomocí vybudování chodníků, které zde v současnosti chybí.

Další důležitou součástí návrhu je vytvoření místa, které by lákalo lidi vejít do parku a trávit v něm čas. Tento nový prvek by měl být srdcem daného prostoru, díky němuž park ožije a získá zapamatovatelnou identitu. Může být výrazný svou tvarovostí, barevností i centrální polohou. K tomuto účelu měl již ve variantě 1 sloužit kruhový altán vedle rybníka, jehož podoba a umístění se v průběhu práce měnila. Od počátku je také pracováno s amfiteátre obepínajícím se kolem rybníka, odkud by byl výhled na pódium, které přiléhá k ostrůvku na rybníce. Ve variantě 2 se již objevuje lávka přes rybník, která napřimuje důležitou komunikační trasu prostorem. Pro ještě větší zpřístupnění vody lidem byly vedle mostu navrženy plovoucí kruhy inspirované listy leknínů. Ve schématu vývoje práce je navíc žlutě vyznačen nově navržený stánek s kávou, který by mohli ocenit lidé procházející parkem. Kromě toho byly navrženy úpravy zahrádky před pivnicí – místo ohraničujícího pútku byly navrženy ostrůvky s květinami a stromy, které by tvořily plynulejší přechod do veřejného prostoru. Ve variantě 3 je upuštěno od altánu na břehu a jeho funkce byla sloučena s pódium na vodě – jednalo se totiž o dva výrazné prvky blízko sebe, které si příliš konkurovaly. Na místo původního altánu byl přesunut stánek s kávou a do amfiteátru byly přidány dřevěné plošiny. Ve variantě 4 je na místo původního altánu umístěna houpačka. Dále je navíc podél břehu rybníka vedena dřevěná terasa s otvory na stávající kmeny stromů. Od této terasy však bylo ve finálním návrhu upuštěno a podél břehu rybníka byl navržen užší chodník, díky kterému je možné obejít rybník dokola. Místo pojízdného stánku s kávou je navíc navržena stálá kavárna s venkovním posezením, která by do parku opravdu mohla přitáhnout lidi a dostat do něj život.

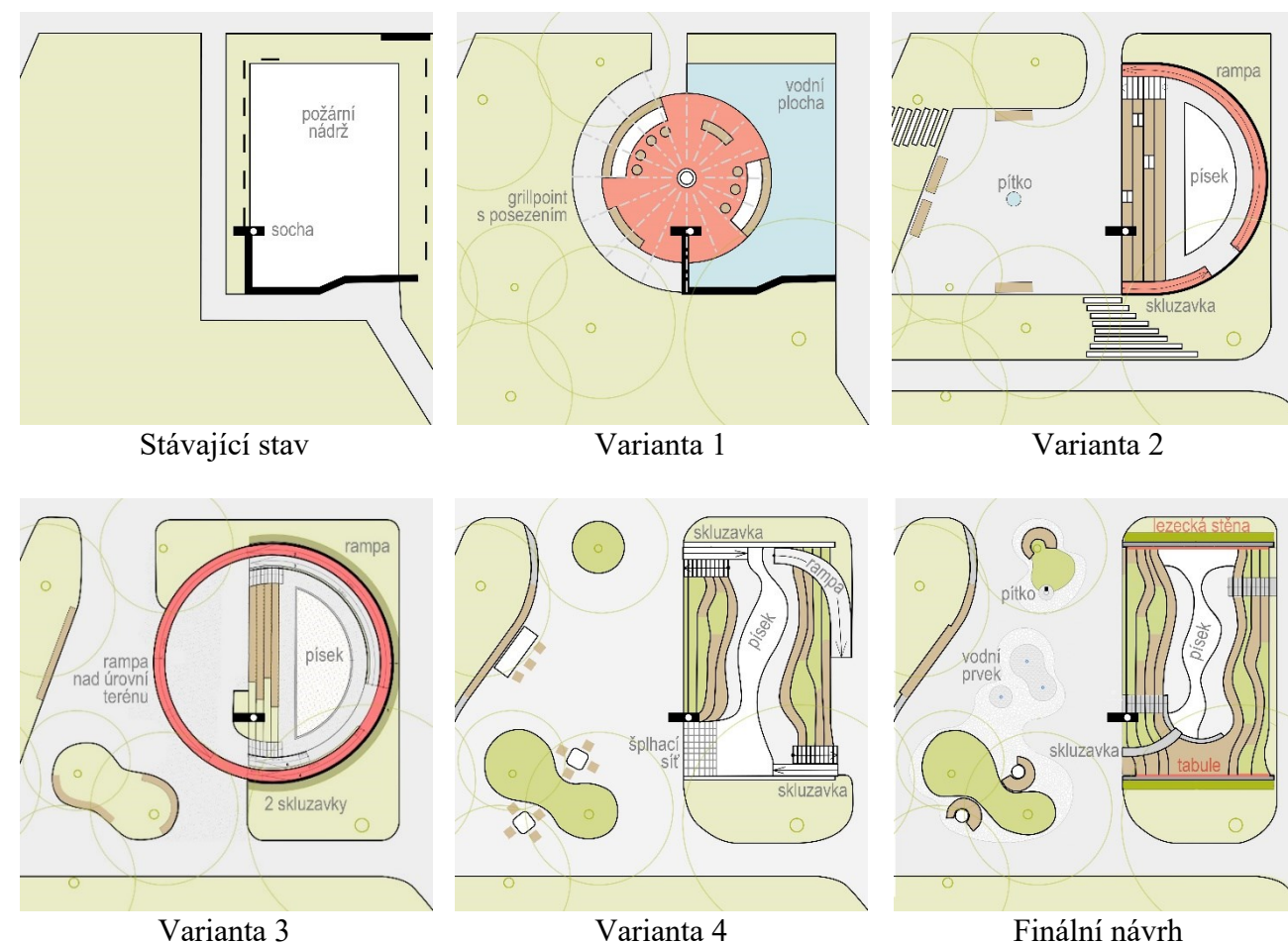

Obr. 37: Schéma vývoje práce – okolí rybníka [vlastní zpracování]

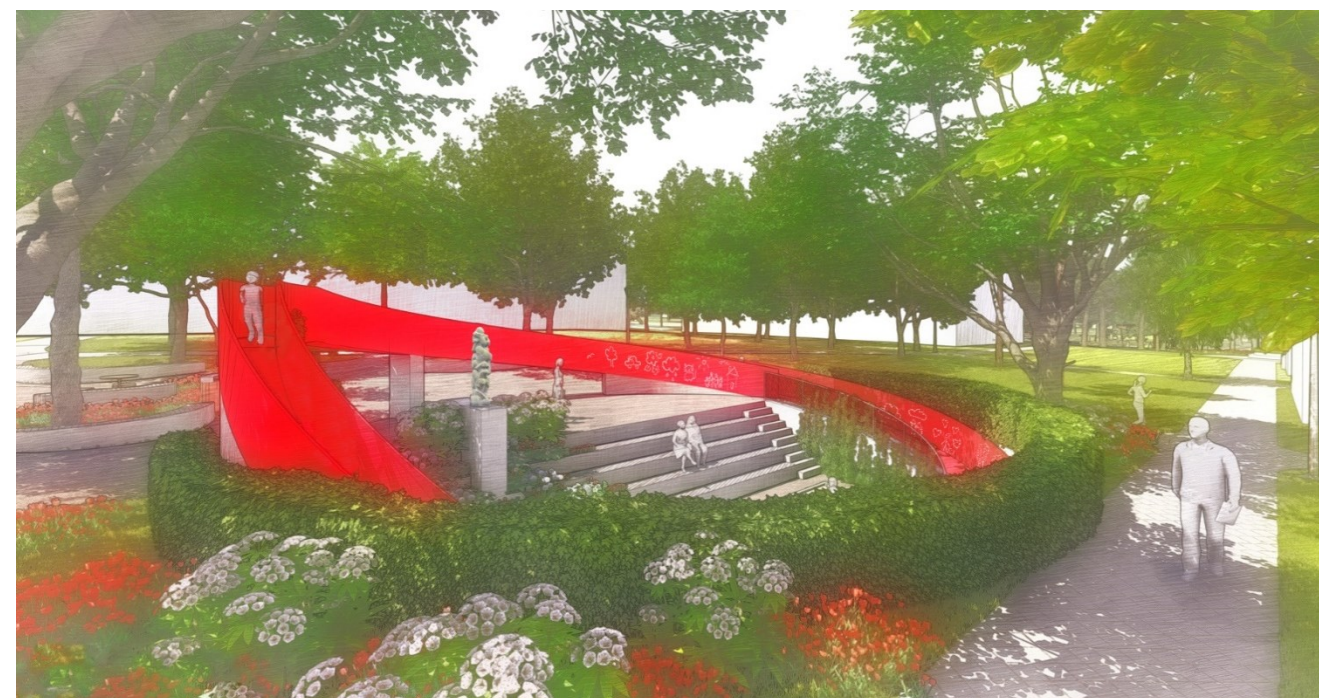
Co se týče výběru materiálů, barev a tvarovosti, bylo původním záměrem inspirovat se geniemi loci historického centra Olomouce. To se však ukázalo jako nevhodné do řešeného prostoru. Po tomto uvědomění byla inspirace čerpána ze samotného charakteru sídliště a ve velké míře se v návrhu začal objevovat beton (altán, chodníky, lávka). Pro zjemnění však byly do prostoru vloženy organické tvary a pro oživení a zvýraznění identity začal návrh pracovat s červenou barvou, která také koresponduje s barevností výrazových prvků města Olomouce a souzní také se symbolikou již zmíněného srdce. Postupně došlo v práci k určitému kompromisu mezi zcela moderním a tradičním pojetím. Zachováno bylo novodobé tvarování hmot, avšak bylo upuštěno od přílišného použití betonu, který částečně nahradily tradiční materiály jako kámen a dřevo. Tím prostor dostal přívětivý charakter, jehož nezbytnou součástí je také hojně použité květinové výsadby rovněž laděné do červených tónů.

Vývoj nového využití požární nádrže a jejího okolí byl velmi rozmanitý. V prvotním návrhu byl do tohoto prostoru navržen grillpoint, který byl v procesu navrhování přesunut dále na východ mezi panelové domy. I zde však byl kontroverzním prvkem kvůli obavám z přílišného narušování nočního klidu při grilování. Na jednu stranu by byl pravděpodobně určitou skupinou lidí s radostí hojně využíván, na druhou stranu by jeho existence v těsné blízkosti obytných domů mohla vzbuzovat nepokoje.

Ve všech následujících variantách je v tomto prostoru zamýšleno dětské hřiště v různých podobách. Všechny varianty však spojuje využití terénní prohlubně po odstranění dna požární nádrže pro umístění skluzavky a pískoviště. Ze stávající nádrže je přitom zachován sokl se sochou, která by i nadále připomínala historii místa. Nejdříve (var. 2 a 3) byl do prohlubně navržen vstup pouze zleva, kde byla také umístěna sedací tribuna. Po sklouznutí skluzavky pak děti mohly vyběhnout do úrovně terénu po zaoblené rampě a pak běžet znovu na skluzavku. Pro posílení této cykličnosti byl ve variantě 3 navržen i druhý okruh této skluzavky s rampou, přičemž tato rampa se z prohlubně zvedala až nad úroveň okolního terénu, odkud dolů vedla skluzavka s výškovým rozdílem přes čtyři metry. Ačkoliv byla tato varianta zajímavá, představovala různá bezpečnostní i technická úskalí. Navíc působila v daném prostoru příliš dominantně a mírně už postrádala lidské měřítko. Následující varianta 4 tedy upustila od monumentální rampy a je v ní projevena snaha zmírnit pocit uzavřené díry v zemi. Proto byla navržena tribuna i na druhou stranu místo kolmé stěny a jednotlivé snižující se úrovně tribun byly zjemněné do podoby plynule zvlněných linií. Stále zde však byla zachována cykličnost pohybu v prostoru z jedné skluzavky po rampě nahoru a odtud na druhou skluzavku a zase nahoru po šplhací síti. Zároveň začal být kladen větší důraz na zpracování přilehlého prostoru a vytvoření míst pro posezení. Finální návrh si ponechal pouze jednu skluzavku, ale navíc je zde vytvořena tabule na kreslení. Místo šplhací sítě je lezecká stěna a prostor před nádrží obohacuje vodní prvek a pítko. Podrobněji je tento prostor popsán v následující kapitole.

Obr. 38: Schéma vývoje práce - prostor s bývalou požární nádrží [vlastní zpracování]

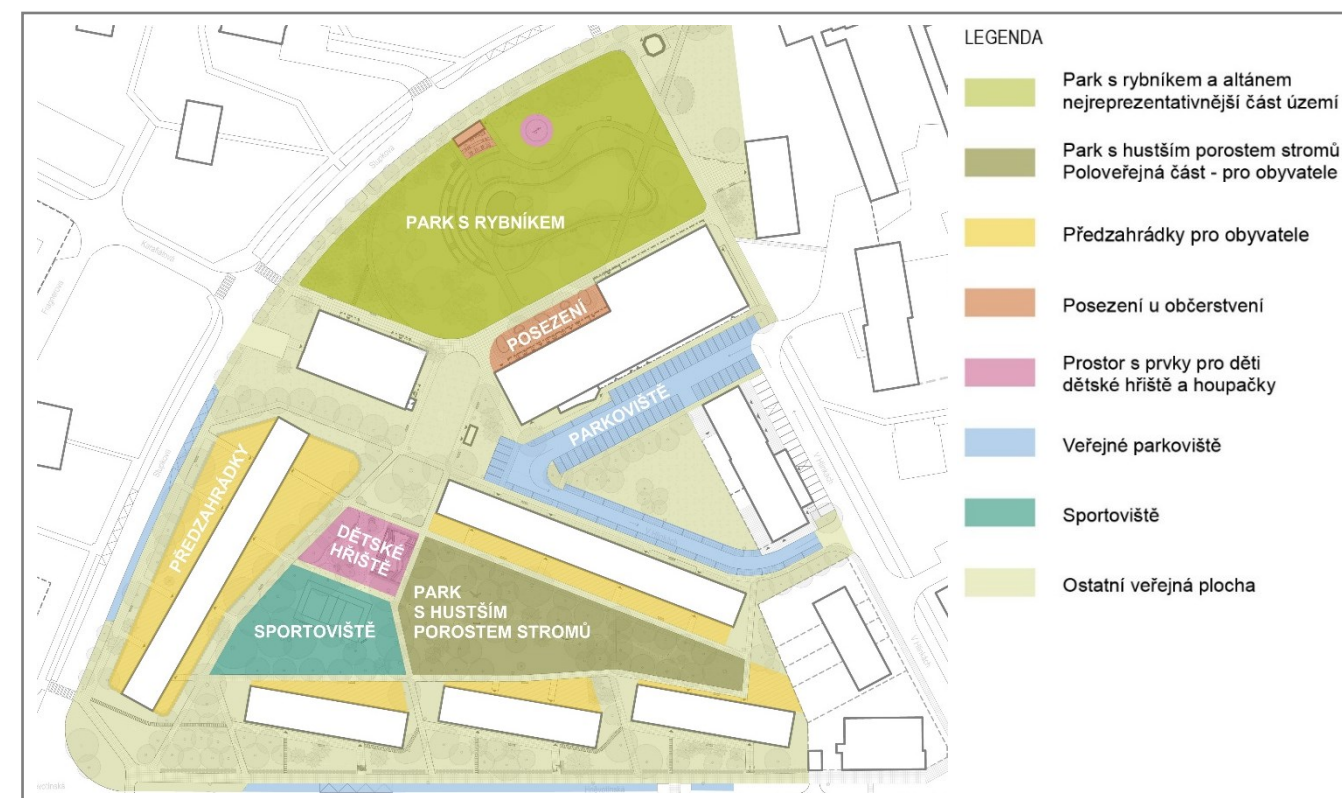
Obr. 39: Vizualizace - dětské hřiště v bývalé požární nádrží - varianta 3 [vlastní zpracování]

7 NAVRHOVANÉ ŘEŠENÍ

V této kapitole je podrobně popsáno navrhované řešení, které je výsledkem postupného vývoje popsaného v předchozí kapitole. Navrhovaný prostor působí oproti stávajícímu stavu kultivovanějším a živějším dojmem, díky lepšímu osvětlení je bezpečnější a nabízí více možností trávení volného času venku pro různé skupiny obyvatel.

7.1 Zónování

Navrhovaný prostor je rozdělen do několika funkčních zón. Hlavní a nejrepresentativnější částí je park s rybníkem na severu řešeného území. V tomto prostoru se nachází další drobnější zóny – posezení u občerstvení (kavárna, pivnice a pizzerie) a prostor s prvky pro děti (houpačka). Jižní část řešeného území je rozdělena do více menších zón. Podél panelových domů je vymezen prostor pro předzahrádky obyvatel a ve středu mezi domy je sportoviště, dětské hřiště a park s hustším porostem stromů. Jelikož se tento park nachází v poměrně uzavřené části mezi domy, působí poloveřejným dojmem a je pro něj předpokládáné využití především obyvateli přilehlých domů. V řešeném území se rovněž nachází několik veřejných parkovišť. Tyto jednotlivé zóny jsou pak propojeny ostatní veřejnou plochou, kde se nachází především komunikační trasy a zeleň.

Obr. 40: Navrhované zónování [vlastní zpracování]

7.2 Dispoziční a provozní řešení

V řešeném prostoru je navrženo několik úprav chodníků, především je kladen důraz na vytvoření logických tras a také vydláždění ploch v místech, kde jsou vyšlapané pěšiny trávou. Zároveň je navrženo odstranění zbytečně velkých vydlážděných ploch. Do prostoru je dále navrženo několik nových objektů, které se snaží využít stávající potenciál místa, dotvářet ho a vytvářet v něm nové kvality.

Novou dominantou v parku s rybníkem je altán na vodě, který může sloužit také jako pódium k přilehlému amfiteátru ve svahu. Kolem rybníka je vytvořen okruh pěších cest doplněných lavičkami s příjemným výhledem. V parku je také navržena nová kavárna s venkovním posezením, které sousedí s amfiteátrům a je rovněž umístěno na dvou terasách zasazených do svahu. Do otevřenější části parku je dále navržena houpačka pro děti. Krajin část rybníka překlenuje nová lávka směřující k upravenému prostoru zahrádky u pivnice. Příliš široká vydlážděná plocha je zde rozdělena květinovými ostrůvky, které vymezují koridor chodníku od prostoru zahrádky. K pivnici je také navrženo nový chodník vedoucí od prostoru s kavárnou. Z chodníku u Stupkovy ulice také plynule odbočuje pěší trasa směřující k polyfunkční budově 2, z níž se navíc odděluje ještě krátká šlapáková pěšina ke druhému vstupu.

Zhruba do středu řešeného území je navrženo nové veřejné WC, které by bylo dobře přístupné z parku s rybníkem i od panelových domů. Mohli by ho tedy využít lidé trávící v zde více času, například kvůli představení na pódium, návštěvě kavárny, pobytu na sportovišti nebo kvůli hram na dětském hřišti.

Velkou změnou je také propojení dvou parkovišť v jedno, které poskytne více parkovacích míst a lepší provoz pro automobily i pro chodce, přičemž je zde navržena úprava na jednosměrný provoz. Ve stávajícím stavu je zde celkem 71 míst, zatímco v navrhovaném je 82 míst pro automobily a jedno místo pro motocykl. Před provedením úprav parkoviště by bylo zapotřebí zjistit reálné potřeby zásobování pro polyfunkční budovu 1. Od parkoviště je navíc vedený nový přímý chodník až k zastávce MHD.

V prostoru mezi panelovými domy je také navrženo několik nových chodníků a úpravy těch stávajících, především v prostoru kolem bývalé požární nádrže – nového dětského hřiště. Tento prostor je podrobněji popsán v následující podkapitole. K tomuto prostoru přiléhá také nové multifunkční hřiště se sítí. Mezi tímto sportovištěm a dětským hřištěm začíná mlatová pěšina vinoucí se mezi stromy směrem na východ. V hustším porostu dřevin jsou rozmístěny klády a větší kameny, které mohou být také místem pro dětské hry. Kromě toho je zde umístěn menší altán s posezením. Podél všech panelových domů jsou navíc dle prostorových možností vymezeny předzahrádky pro místní obyvatele. Od Hněvotínské ulice jsou také ke vchodům do panelových domů vytvořeny nové šlapákové pěšiny. Pro zlepšení komunikačních tras jsou vytvořeny i nové chodníky u křížení Hněvotínské a Stupkovy ulice.

LEGENDA

- travnatá plocha (řešené území)
- předzahrádky pro obyvatele
- žulová dlažba řezaná
- betonová dlažba 20x20
- zatravnovací dlažba
- dlažební kostky
- mlat šedý
- dřevěná prkna na lávce
- betonové šlapáky
- písek
- voda
- vrstevnice
- květnatá louka
- okrasné cibuloviny v trávniku
- listnaté stromy
- jehličnaté stromy
- keře
- živý plot
- trvalkový záhon
- veřejné bylinkové záhony
- vsakovací rýha
- zábradlí / plot
- přesah střechy
- balvany
- lavička
- lavička ve svahu
- dřevěné lehátko
- lampa
- odpadkový koš
- popelnice na tříděný odpad
- parkoviště
- zastávka MHD
- stojan na kolo
- obchůdek s potravinami
- 1 lávka přes rybník
- 2 piknikový trávník
- 3 houpačky
- 4 vodní prvek
- 5 pítka
- 6 skluzavka, pískoviště, křídlová tabule, lezecká stěna
- 7 travnaté hřiště - rekreační volejbal, nohejbal, badminton, softtenis
- 8 malý altán s posezením
- 9 klády

0 5 10 20 30 40 50m

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta Multimediálních komunikací
Ateliér Tvorba prostoru

Vypracovala: BcA. Veronika Vostalová
Vedoucí práce: Ing. arch. Kamil Kolářek

Název práce: REVITALIZACE PARKU A VEŘEJNÉHO PROSTORU V OLOMOUCI

Místo: k. ú. Nová Ulice
m. č. Tabulový vrch
Olomouc

Měřítko: 1:1000
Formát: A3
Rok: 2024

Výkres č. 4

SITUACE - NAVRHOVANÝ STAV

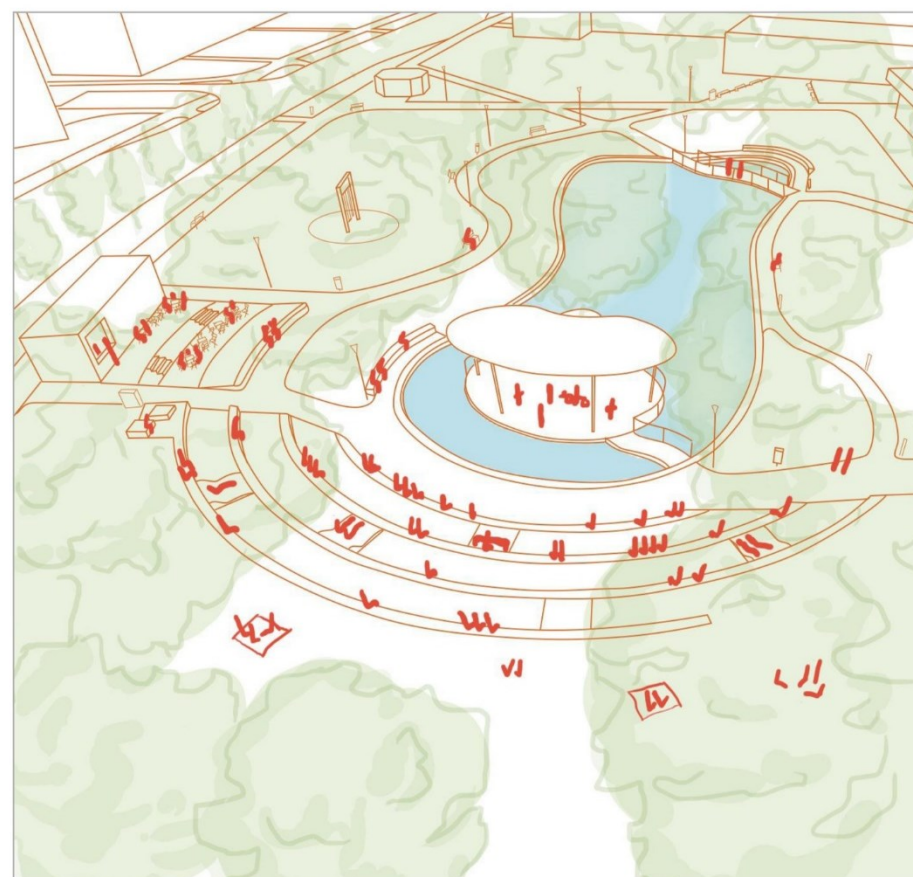
7.3 Navrhované objekty

7.3.1 Amfiteátr

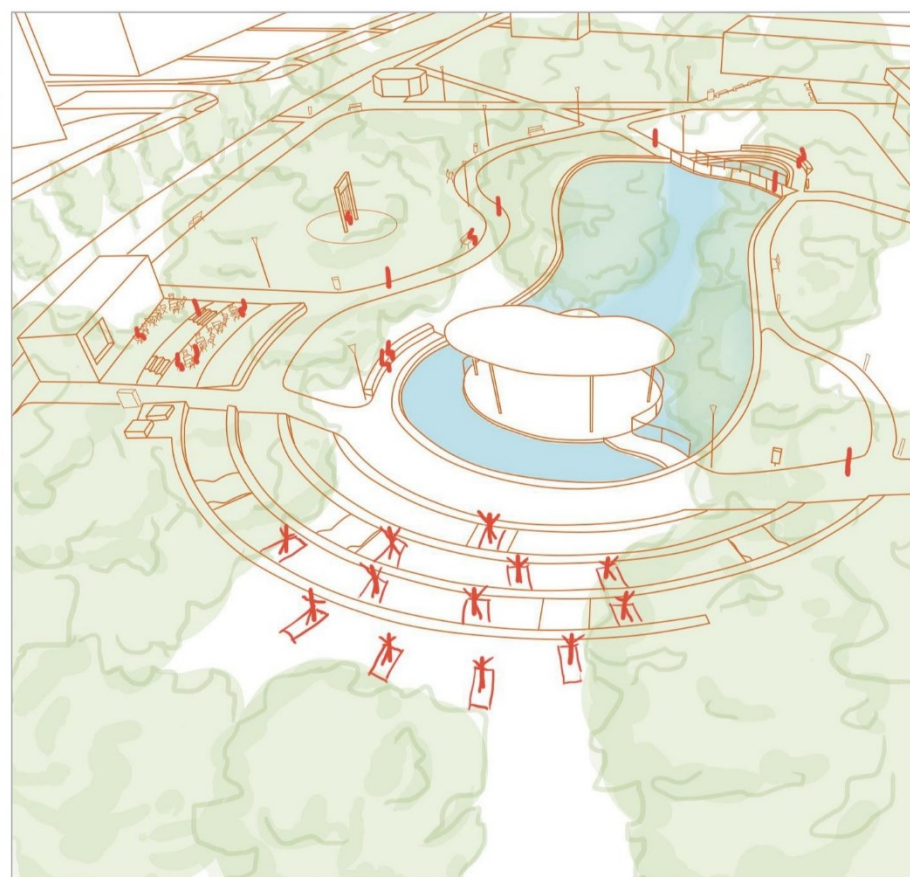
Západní okraj rybníka objímá amfiteátr tvořený čtyřmi úrovněmi betonových zídek zasazených do svahu. Středobodem amfiteátru je altán/pódium na vodě, který je podrobněji popsán dále v práci. Na zídkách ve svahu jsou umístěné dřevěné sedáky, do nichž je zespuď zasazený světelný pásek. Na zatravněných terasách je navíc rozmístěno pět dřevěných plošin, které mohou sloužit pro odpočinek nebo setkávání.

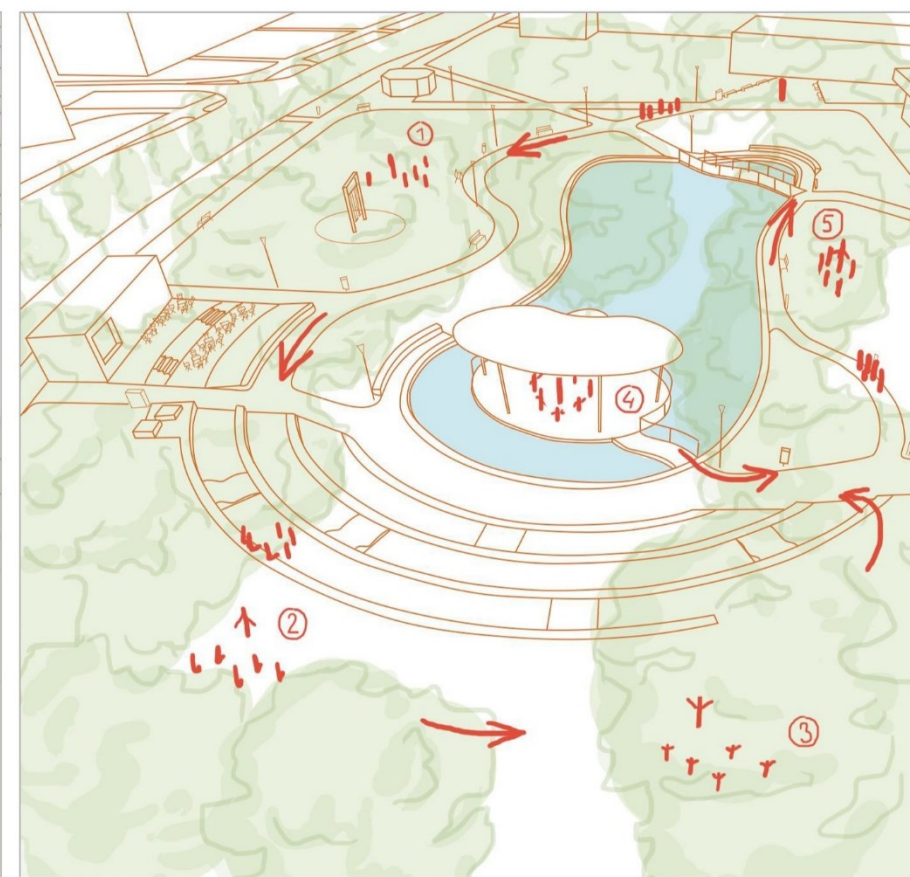
Obr. 41: Vizualizace – pohled z amfiteátru na pódium [vlastní zpracování]

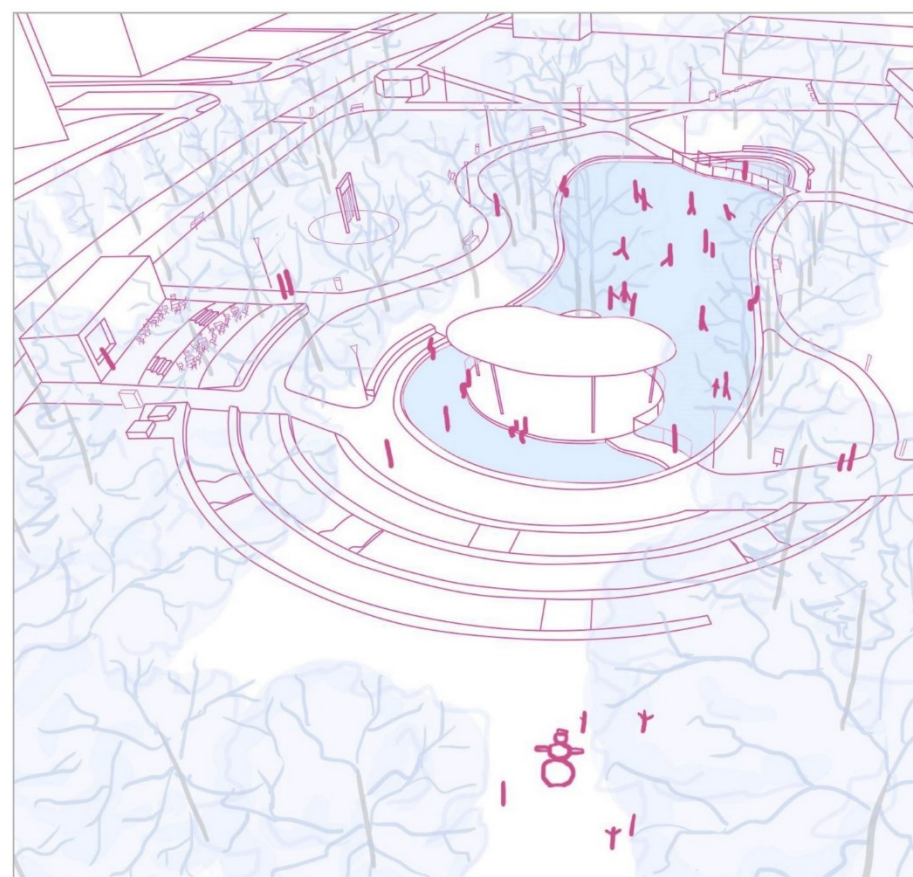
KONCERT / DIVADLO

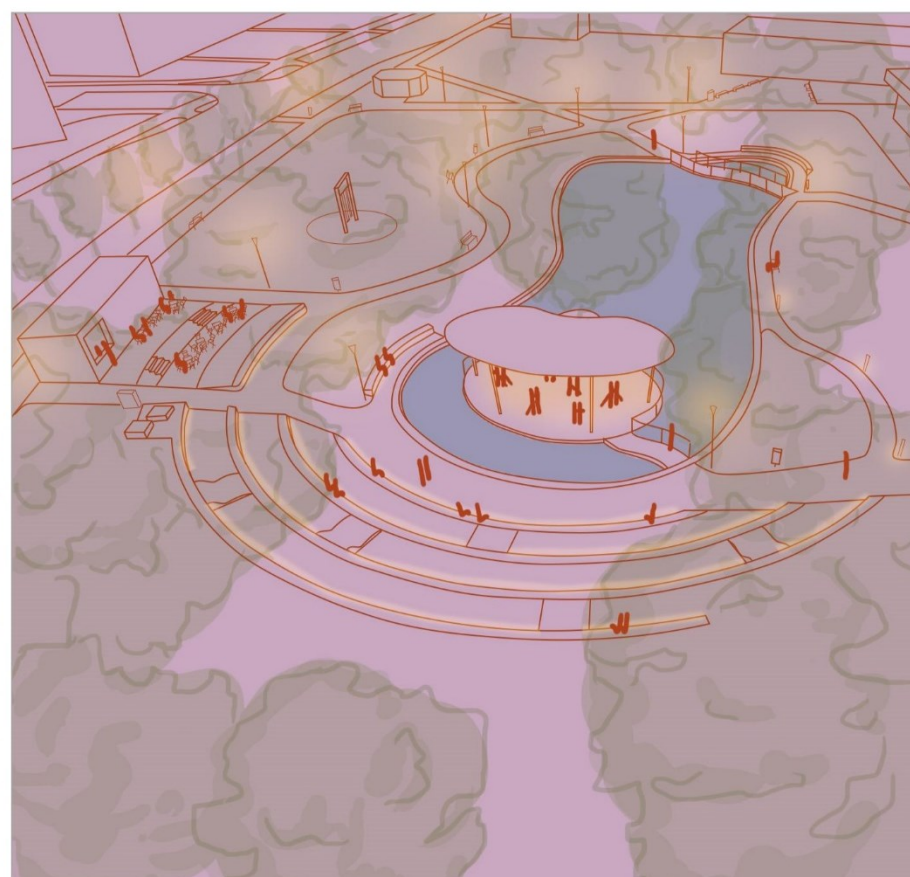
JÓGA

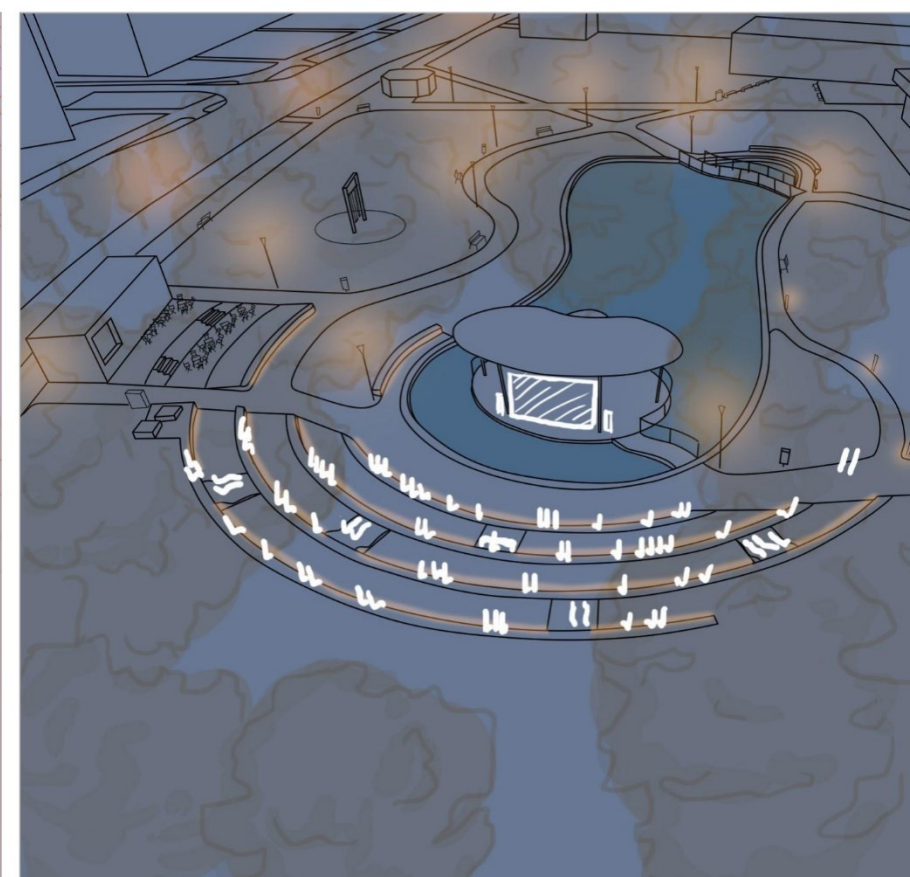
AKCE PRO DĚTI (se stanovišti, např. dětský den, pohádkový les...)

BRUSLENÍ

TANČÍRNA

LETNÍ KINO

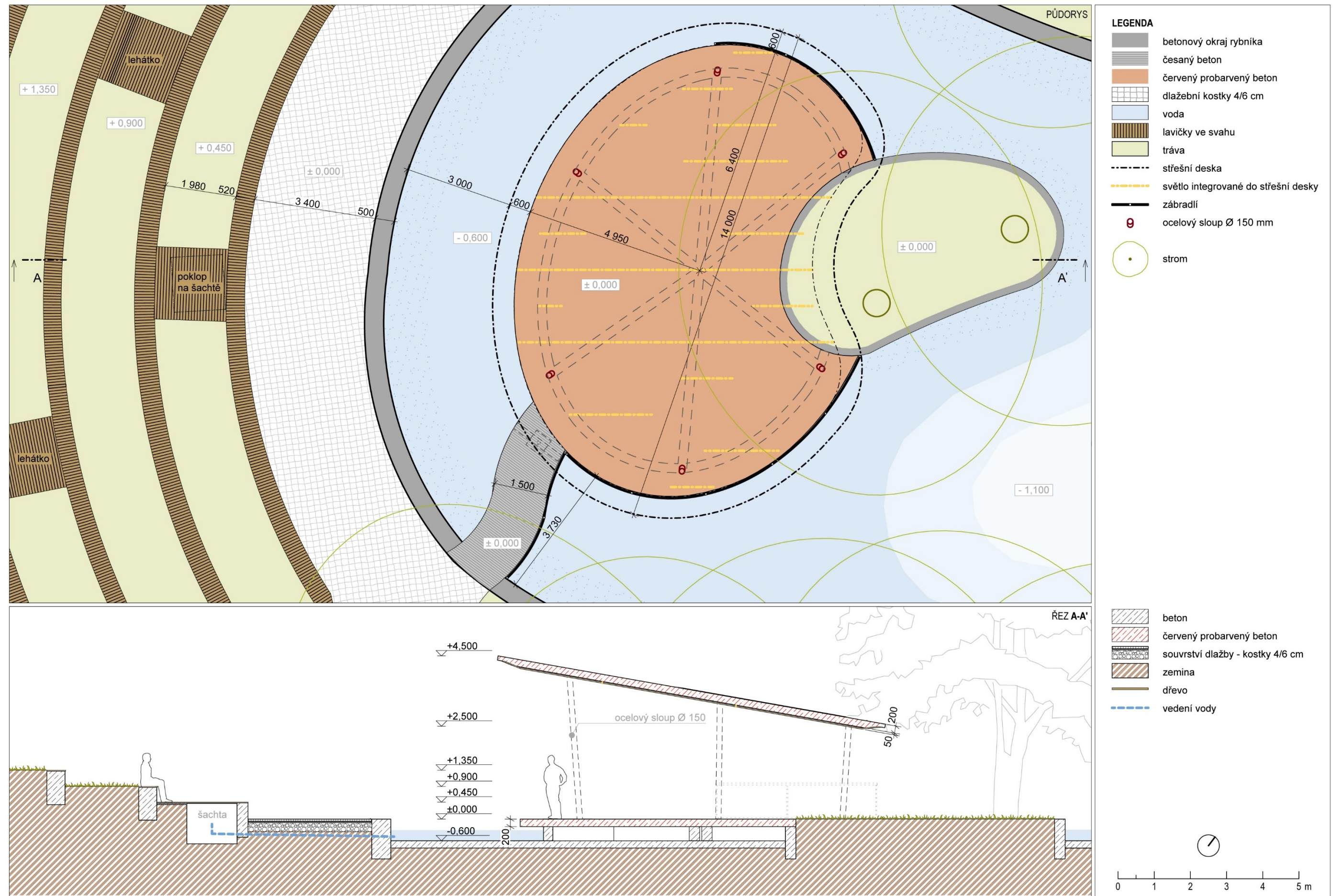
7.3.2 Altán na vodě/pódium

Altán nepravidelného oválného tvaru přiléhající k ostrůvku na rybníce je nejdominantnějším navrhovaným objektem v parku. Podlaha altánu je položena na nízkých podpůrných zídkách, které jsou postaveny na novém dně rybníka. Jelikož okraj podlahy přesahuje zídku, zdá se, že nad vodou levituje, přestože pod samotnou podlahou voda není. Altán je z pevniny přístupný po zvlněné lávce, která je stejně jako část altánu opatřena zábradlím. Z podlahy vystupuje šest ocelových sloupů, který nesou nakloněnou

střešní desku. Její tvar je rovněž nepravidelný – zadní část oválu je vykrojena kvůli stávajícímu stromu na ostrůvku. Střešní i podlahová deska je z červeného probarveného betonu. Spodní strana střešní desky je navíc obložena dřevěnými latěmi, mezi kterými jsou místy vložena liniová svítidla. Altán je možné využívat pro různé akce, jako například koncerty, menší divadelní představení, letní kino, tančírnu nebo pro posezení a dětské hry.

Obr. 42: Vizualizace – večerní pohled na altán – tančírna [vlastní zpracování]

7.3.3 Lávka

Přes krajní část rybníka je nově navržena lávka, díky níž je napřímena komunikační trasa parkem. Zlepšuje tedy prostupnost prostoru a zajímavým způsobem dotváří dané místo. Zvlněný půdorys lávky vychází z tvarosloví okraje rybníka a dodává prostoru hravost. Podlahu lávky tvoří betonová deska, která

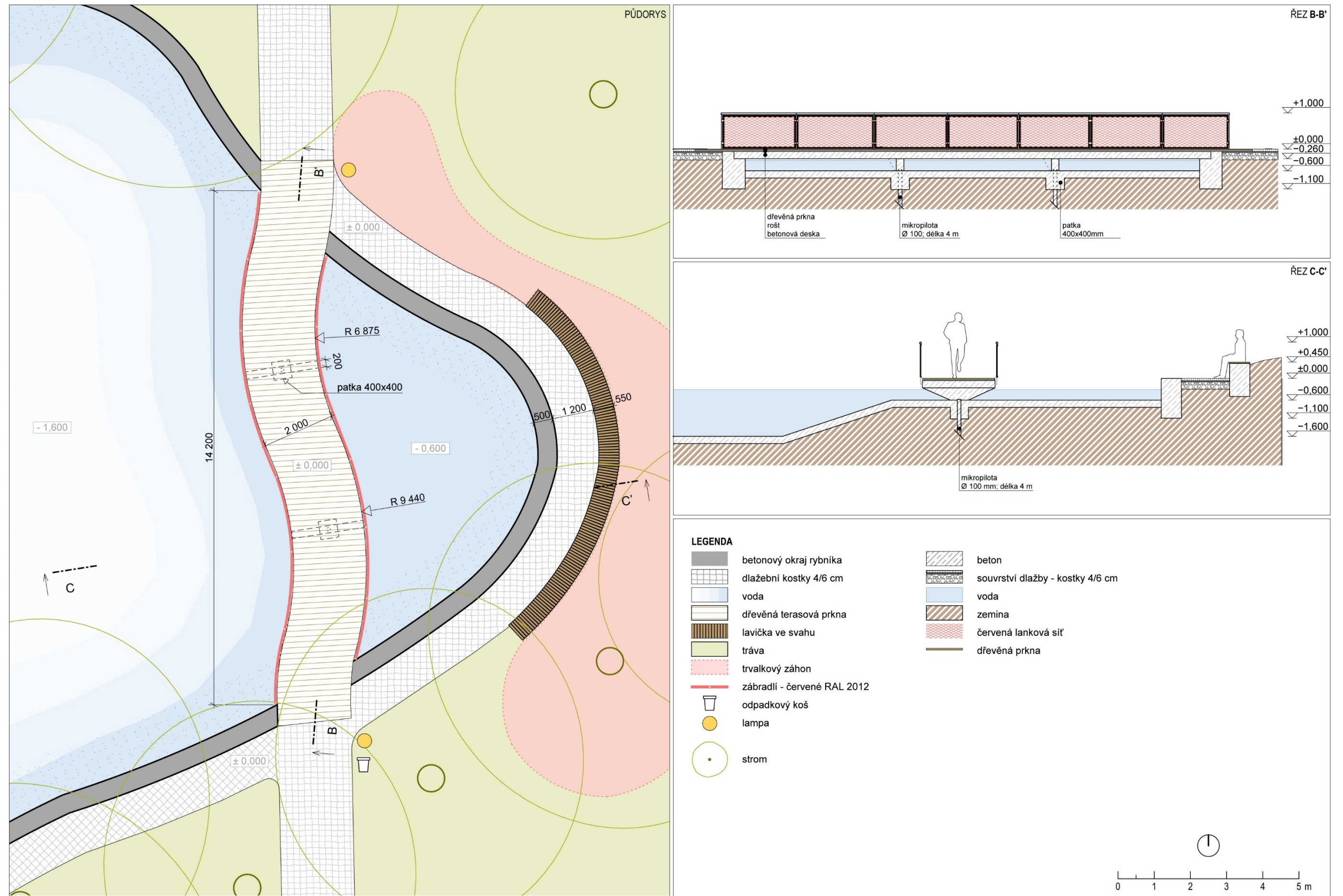
je zasazena do okraje rybníka, v němž jsou pro tento účel navržené otvory. Ve dvou místech je navíc lávka kotvena patkami do dna rybníka. Na desce je dále umístěn rošt s dřevěnými prkny. Celou lávku lemují červené kovové zábradlí kotvené zboku, jehož výplň je z červené lankové sítě.

Obr. 43: Vizualizace - pohled na lávku [vlastní zpracování]

Obr. 44: Vizualizace - podzimní pohled z lávky na rybník [vlastní zpracování]

7.3.4 Kavárna

K chodníku u Stupkovy ulice v blízkosti rybníka je navržen nový objekt malé kavárny, která může do parku nalákat více lidí, mohou se zde zastavit maminky, jejichž děti jsou na houpačkách nebo náhodní kolemjdoucí, kteří si chtějí zpříjemnit den. Případně by bylo možné se zde občerstvit při pořádaných akcích v parku. Kavárna je uzavřeným objektem, jehož interiér by byl přístupný pouze zaměstnancům,

zatímco zákazníci by přistupovali pouze zvenku k výdejnímu okénku směřujícímu do parku. Posezení u kavárny je umístěno ve svahu na dvou terasách, které jsou ve dvou místech propojeny nízkými schody. Na okolní chodníky z obou stran však terasy plynule navazují. Prostor s posezením je navíc obklopen trvalkovými záhony.

Obr. 45: Vizualizace – posezení u kavárny s výhledem do parku [vlastní zpracování]

7.3.5 Posezení u pivnice a pizzerie

Stávající zahrádka pivnice je nahrazena venkovním posezením, které je od hlavní komunikační trasy jemně odděleno ostrůvky zeleně. Na rozdíl od stávající zahrádky ohraničené plůtkem tyto ostrůvky organických tvarů nevytváří v prostoru nepříjemnou bariéru a plynule propojují prostor posezení s parkem. Ostrůvky jsou osázené trvalkami a v každém z nich je navíc vysazen jeden vícekmenný strom

vytvářející větší hmotu v prostoru. Dohromady pak vytvoří příjemnou intimnější atmosféru a dodají příliš širokému prostranství lidské měřítko. Dva z ostrůvků jsou vyvýšené a po obvodu ohraničené betonovými lavicemi s dřevěnými sedáky. Samotné posezení pak může sloužit nejen pivnici, ale také lidem, kteří si zakoupí pizzu.

Obr. 46: Vizualizace - posezení u pivnice [vlastní zpracování]

7.3.6 Houpačka

Do parku je navržena jednoduchá dřevěná konstrukce, na níž je upevněná ocelová tyč držící dvě houpačky s dřevěnými sedáky. Celou konstrukci obklopuje kruhová dopadová plocha. Houpačku mohou využívat například děti z domů v řešeném území nebo děti z okolí navštěvující blízkou základní školu.

Obr. 47: Vizualizace – houpačka [vlastní zpracování]

7.3.7 Prostor s vodním prvkem a posezením

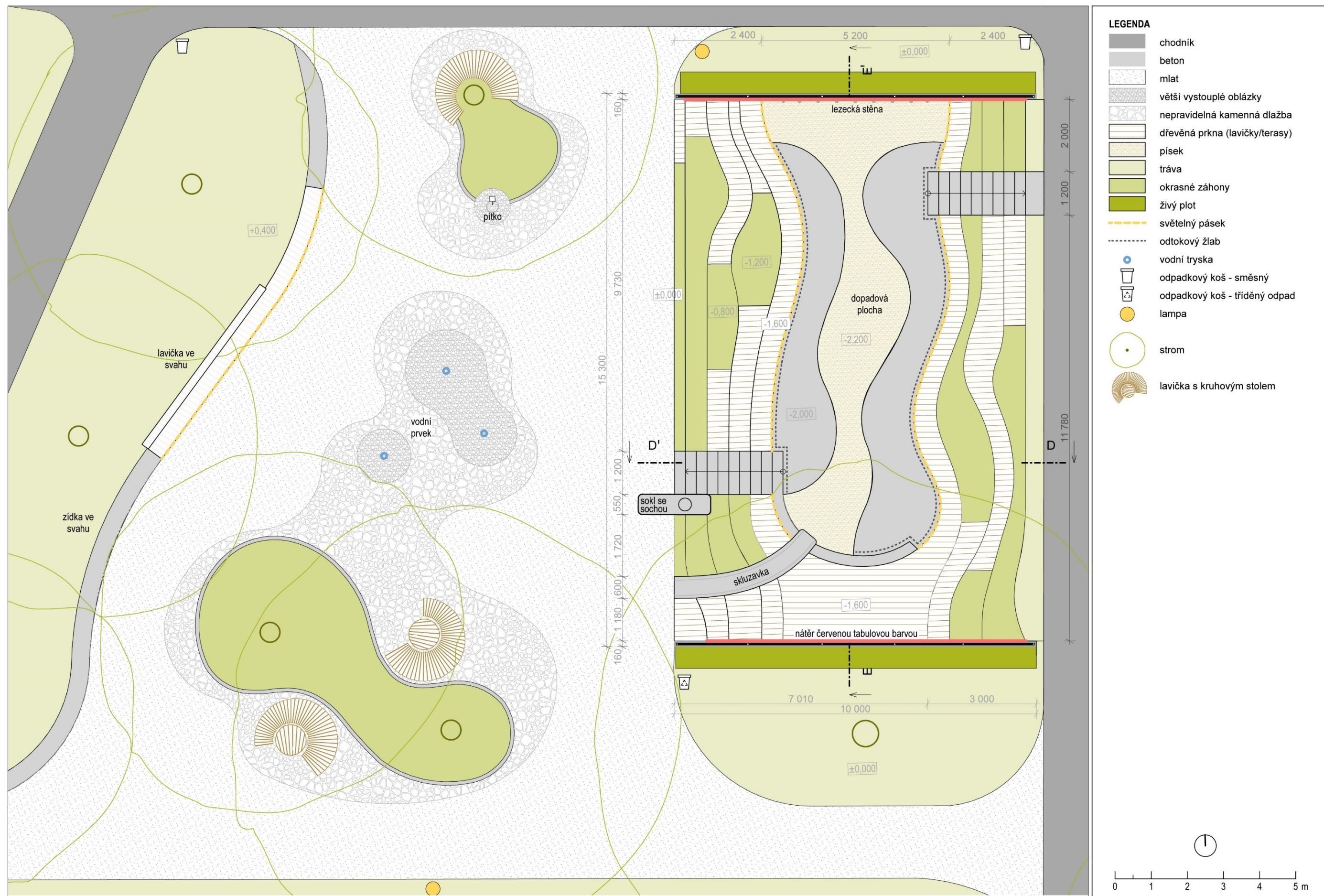
U bývalé požární nádrže je vytvořeno malé náměstíčko, které může sloužit jako místo setkávání místních obyvatel, ale také jako místo pro hry a odpočinek. V prostoru jsou zachované stávající stromy, kolem kterých jsou vytvořené květinové ostrůvky. Středu náměstíčka dominuje hravý vodní prvek, který je tvořený třemi tryskami umístěnými v mírných prohlubních pokrytých vystouplými kameny, mezi nimiž může odtékat voda. Dále je kolem vodního prvku plochá kamenná dlažba, na kterou navazuje mlatový povrch. V prostoru je také umístěné pítko. K posezení poslouží podlouhlá lavice s opěradlem zasazená do svahu nebo obloukové lavičky s kruhovými stoly uprostřed. Jedna z laviček však obíhá stávající strom. S tímto prostorem těsně sousedí dětské hřiště a multifunkční hřiště pro sport.

Obr. 48: Vizualizace - prostor s vodním prvkem, vlevo vzadu dětské hřiště, vpravo vzadu multifunkční hřiště [vlastní zpracování]

7.3.8 Multifunkční hřiště

V prostoru mezi panelovými domy je navrženo nové multifunkční hřiště se sítí a travnatým povrchem, které svými rozměry vyhovuje pro rekreační volejbal, nohejbal, badminton a softtenis. Samotná plocha hřiště je vyrovnána, protože ve stávajícím stavu je zde mírný svah. Do nově vytvořeného prudšího svahu kolem hřiště je rozmístěno několik velkých kamenů a dřevěných hranolů, které mohou sloužit k sezení. Tyto prvky jsou rozmístěny i dále v porostu s hustším porostem dřevin směrem na východ v řešeném území.

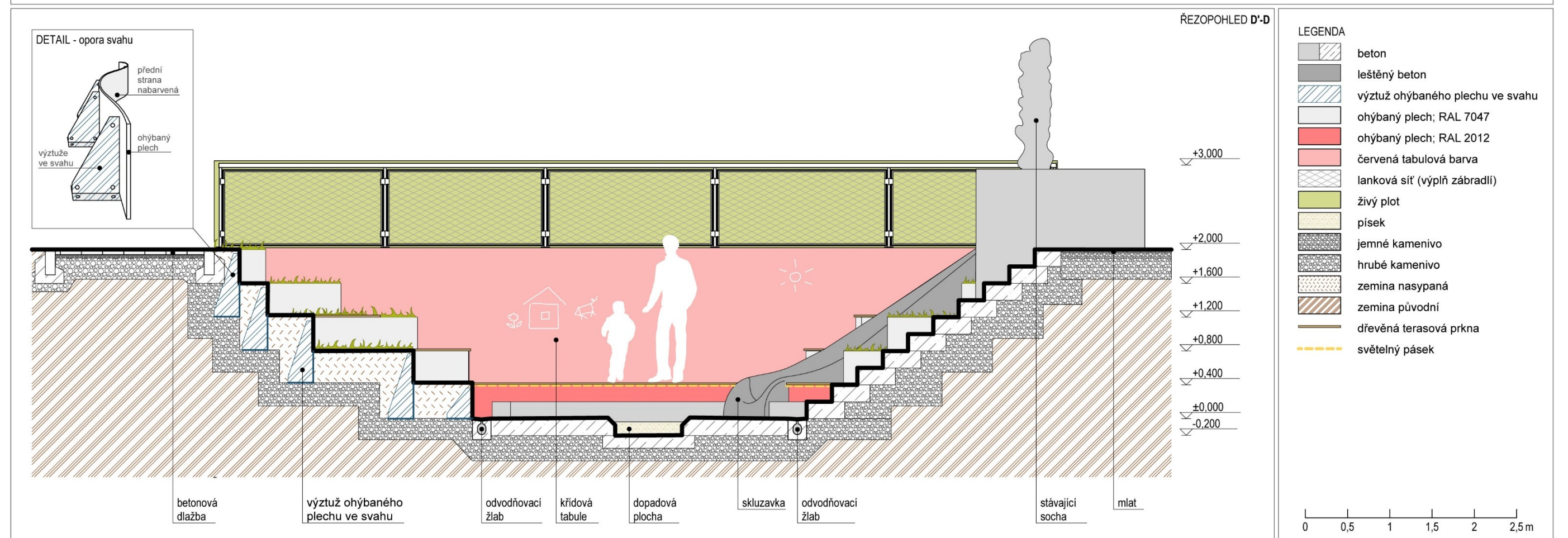
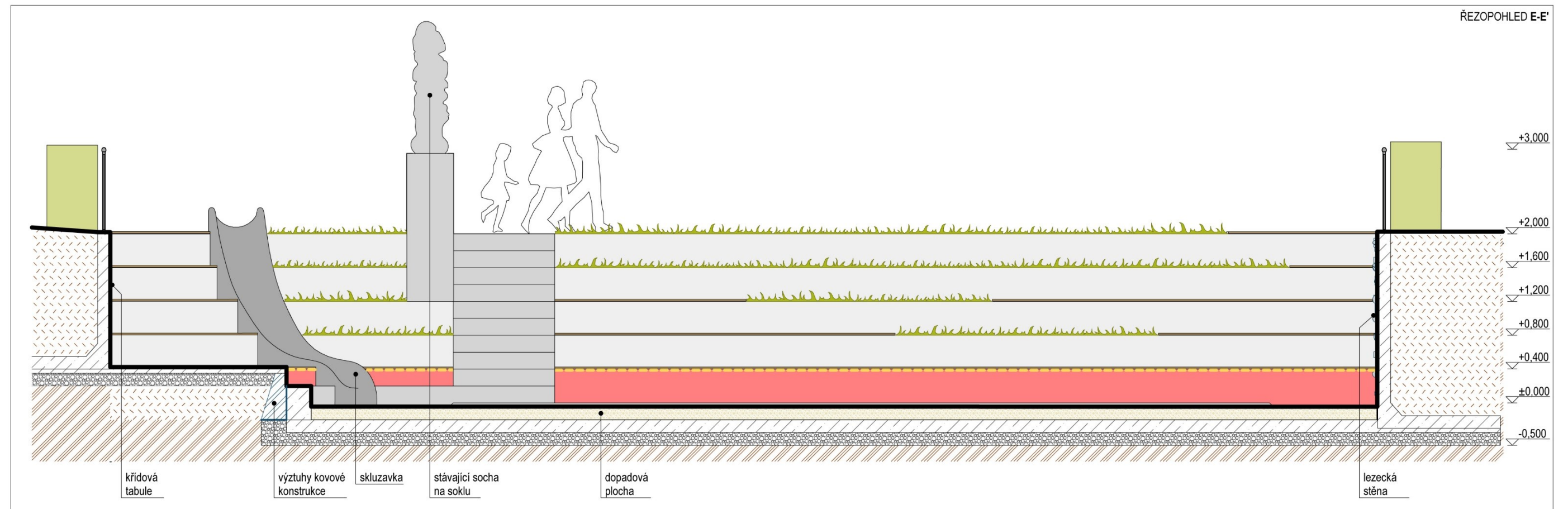
7.3.9 Dětské hřiště

Nové dětské hřiště je navrženo do prostoru bývalé požární nádrže. Stávající betonové dno by bylo odstraněno, ale byla by využita stávající terénní prohlubeň. Také by byla zachována stávající betonová socha na soklu, která je připomínkou historie místa. Nové hřiště je tedy na půdorysu obdélníku, přičemž dvě kratší strany jsou tvořeny opěrnými zdmi, z nichž na jedné je lezecká stěna a na druhé červený tabulový nátěr – na Tabulovém vrchu je tak vytvořena tabule na kreslení pro děti. Nahoře jsou zdi z bezpečnostních důvodů ohraničené plotem. Podél delších stran hřiště jsou navrženy zvlněné kaskády

ve svahu – některé části slouží jako okrasné záhony, jiné jako lavice s dřevěnými sedáky. Konstrukce je tvořena ohýbaným a nabarveným plechem, který je směrem do terénu zpevněn přivařenými kovovými výztuhami. Z obou delších stran vede dolů na hřiště betonové schodiště a ze západní strany je navíc vytvořena i prohnutá skluzavka z leštěného betonu. Jako dopadová plocha slouží písek vysypaný v prohlubni organického tvaru, která se táhne až k lezecké stěně na druhé straně hřiště. Písek zároveň také může sloužit jako místo pro hraní dětí.

Obr. 49: Vizualizace - Dětské hřiště v bývalé požární nádrži [vlastní zpracování]

7.3.10 Malý altán

V poloveřejné části prostoru mezi domy je navržen malý altán s posezením, který se svým tvaroslovím vztahuje k velkému altánu na rybníce. Může sloužit především pro setkávání místních obyvatel, pro které vytváří příjemné místo v exteriéru kryté před deštěm. Kruhová podlaha altánu je vymezena betonovou zídkou, která je nutná kvůli umístění ve svahu. Ze země vychází pět sloupů, které drží betonovou střešní

desku zesponu obloženou dřevem, do kterého je vsazený světelný pásek do tvaru kruhu. V prostoru altánu je umístěná oboustranná oblouková lavička, uprostřed které je kruhový stůl. Nezbytné je také umístění odpadkového koše.

Obr. 50: Vizualizace – malý altán s posezením mezi panelovými domy [vlastní zpracování]

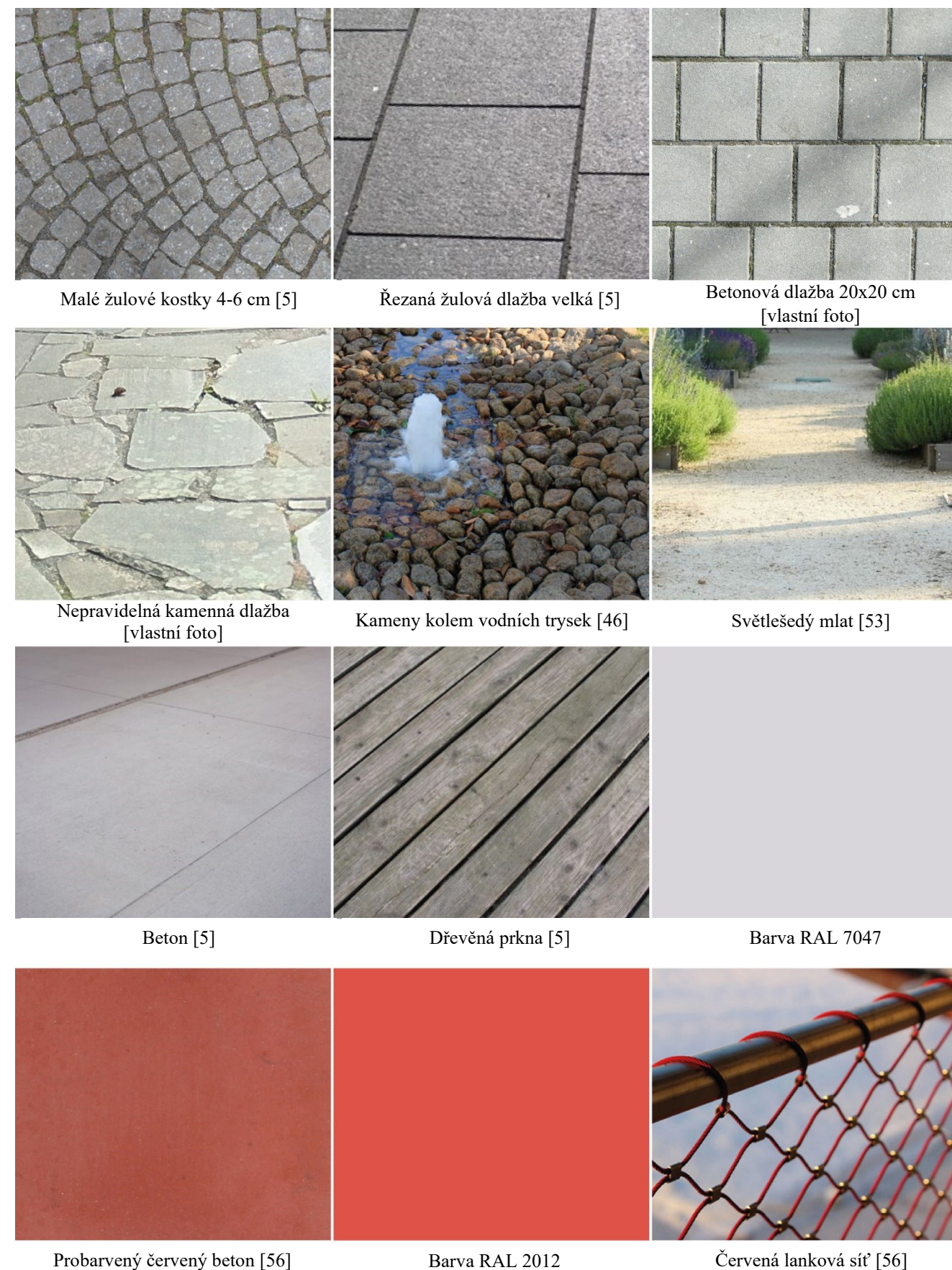
7.4 Výtvarné a materiálové řešení

Důležitou součástí návrhu je i tvarosloví konkrétních prvků, celková výtvarnost a výběr materiálů, což dohromady vytváří charakter místa, jeho identitu i dojem na člověka, který se v tomto prostoru nachází. V konečném návrhu jsou využité přímé linie v kombinaci s křivkami, tradiční materiály spolu s novodobými a výrazné barvy vedle neutrálních. Tyto kontrasty vytváří zajímavou hru, a zároveň dohromady dokáží působit harmonicky.

Návrhu dominuje červená barva, která zvýrazňuje důležitá místa v prostoru a mimo jiné koresponduje s vizuální identitou města Olomouce. Červenou barvou je tedy zvýrazněný především altán na vodě, jakožto srdce parku. Je vyroben z probarveného betonu a ocelových sloupů červené barvy. Dále je červená využita na zábradlí lávky přes rybník – ocelové sloupky a výplň z červené lankové sítě. V této barvě jsou rovněž navrženy kovové části skládacích židliček a stolů u kavárny a pivnice. Rovněž se tato barva objevuje v prostoru dětského hřiště, kdy je jí nabarvena spodní úroveň laviček, a navíc je zde použita červená tabulová barva na stěnu. Také barevnost okrasných květin je na většině míst laděna do teplých odstínů v kombinaci s bílou. Ostatní prvky jsou ponechány v neutrální přírodní barevnosti.

V projektu je hojně používán beton, ať už se jedná o běžnou betonovou dlažbu v méně reprezentativních částech řešeného prostoru, betonové šlapáky, lávku, altán, lavičky ve svahu, sochu u nádrže či skluzavku. V parku s rybníkem (v reprezentativnější části území) je místo betonové dlažby použitý kámen. Podél polyfunkčních budov a u kavárny je řezaná žulová dlažba a na menších chodnících kolem rybníka jsou malé žulové kostky, které ideově navazují na lemování stávajících betonových chodníků a zároveň odkazují na historickou část města. Na parkovacích stáních je použita zatravnovací dlažba a mezi panelovými domy se rovněž vyskytují navrhované plochy z šedého mlatu (Parkdecor). V okolí vodních trysek jsou v mírné prohlubni vyskládané větší vystouplé oblázky, na které dále navazuje nepravidelná kamenná dlažba vyskládaná do plochy organického tvaru.

Pro hřejivější a přívětivější dojem z prostoru je zde také používáno dřevo. Na betonových lavičkách ve svazích jsou umístěné dřevěné sedáky, dřevo je také použité ze spodních stran střešních desek altánů a dále jako pochozí plocha lávky. Rovněž vybraný typ mobiliáře pracuje se světlým dřevem, přičemž jeho kovové části jsou ponechány v bledě šedé barvě. Dalšími kovovými prvky v prostoru jsou například zábradlí s výplněmi z lankových sítí, zvlněné plechové kaskády v dětském hřišti, lampy či pítka.

Obr. 51: Výběr navrhovaných materiálů a barev

7.5 Mobiliář a osvětlení

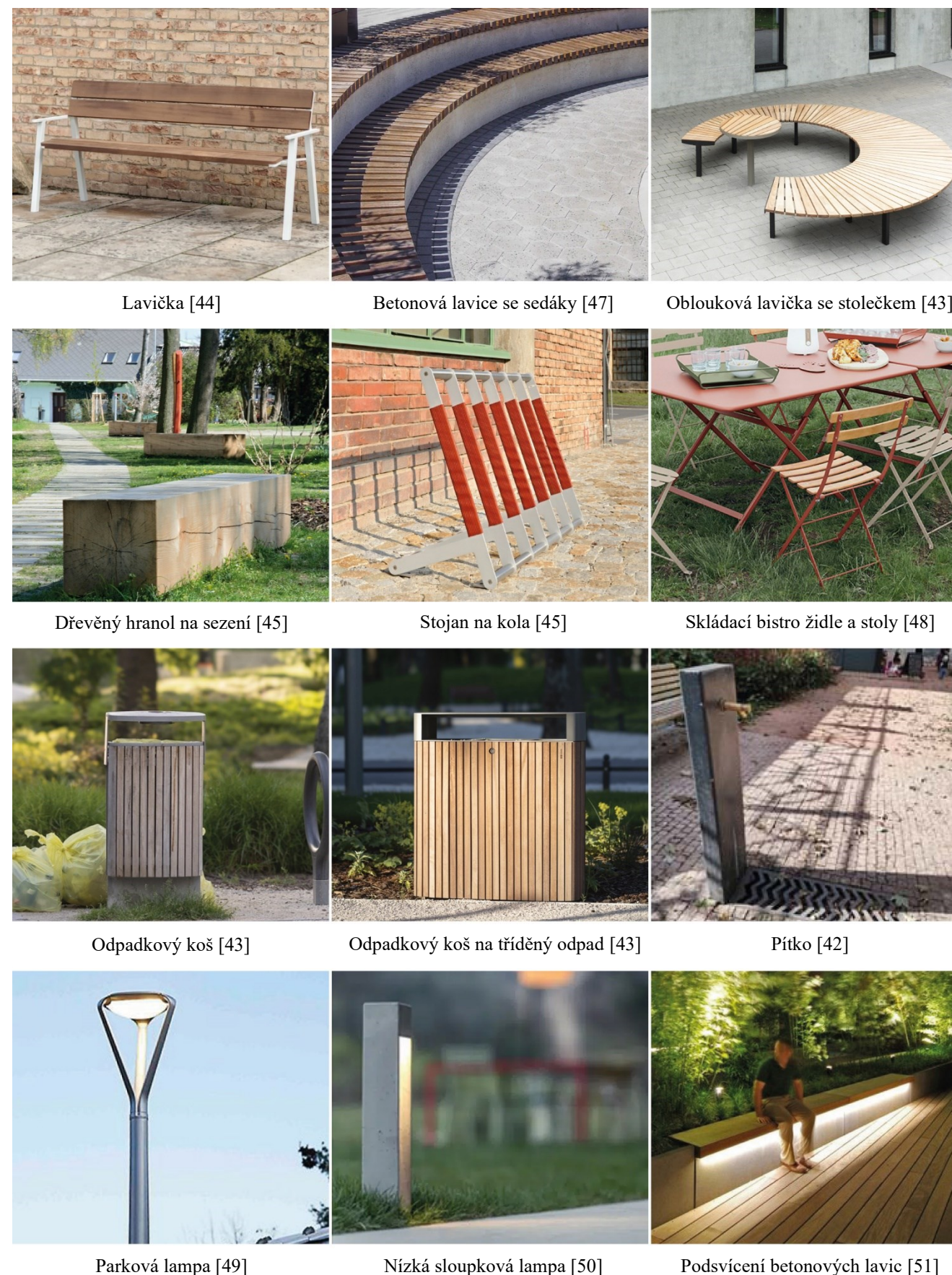
Navrhovaný mobiliář je laděn do světlých barev, některé části jsou dřevěné (sedáky, obložení odpadkových košů...), kovové prvky jsou světlešedé (RAL 7047) a základ lavic ve svahu je tvořen betonem. Jako posezení u pivnice a kavárny jsou navrženy skládací židle a stoly, jejichž kovové části jsou v červené barvě. Vedle bývalé požární nádrže jsou navíc umístěny tři obloukové lavičky, uprostřed dvou z nich je kulatý stolek a třetí lavička obkružuje kmen stávajícího stromu. V malém altánu mezi panelovými domy je použitý tento typ obloukové lavičky s opěradly navíc, která umožňují pohodlné sezení na vnitřní i venkovní straně lavičky. Pro vytvoření neformálnější atmosféry a přírodnějšího charakteru jsou u multifunkčního hřiště a v hustším porostu dřevin mezi panelovými domy navrženy dřevěné hranoly na sezení.

Ve stávajícím stavu jsou v řešeném území využívány stojany na kola a městská vývěska, a proto je na tyto prvky myšleno i v navrhovaném řešení. Vývěska spolu s jedním stojanem na kola je umístěna vedle zahrádky pivnice a další stojan je u druhé polyfunkční budovy.

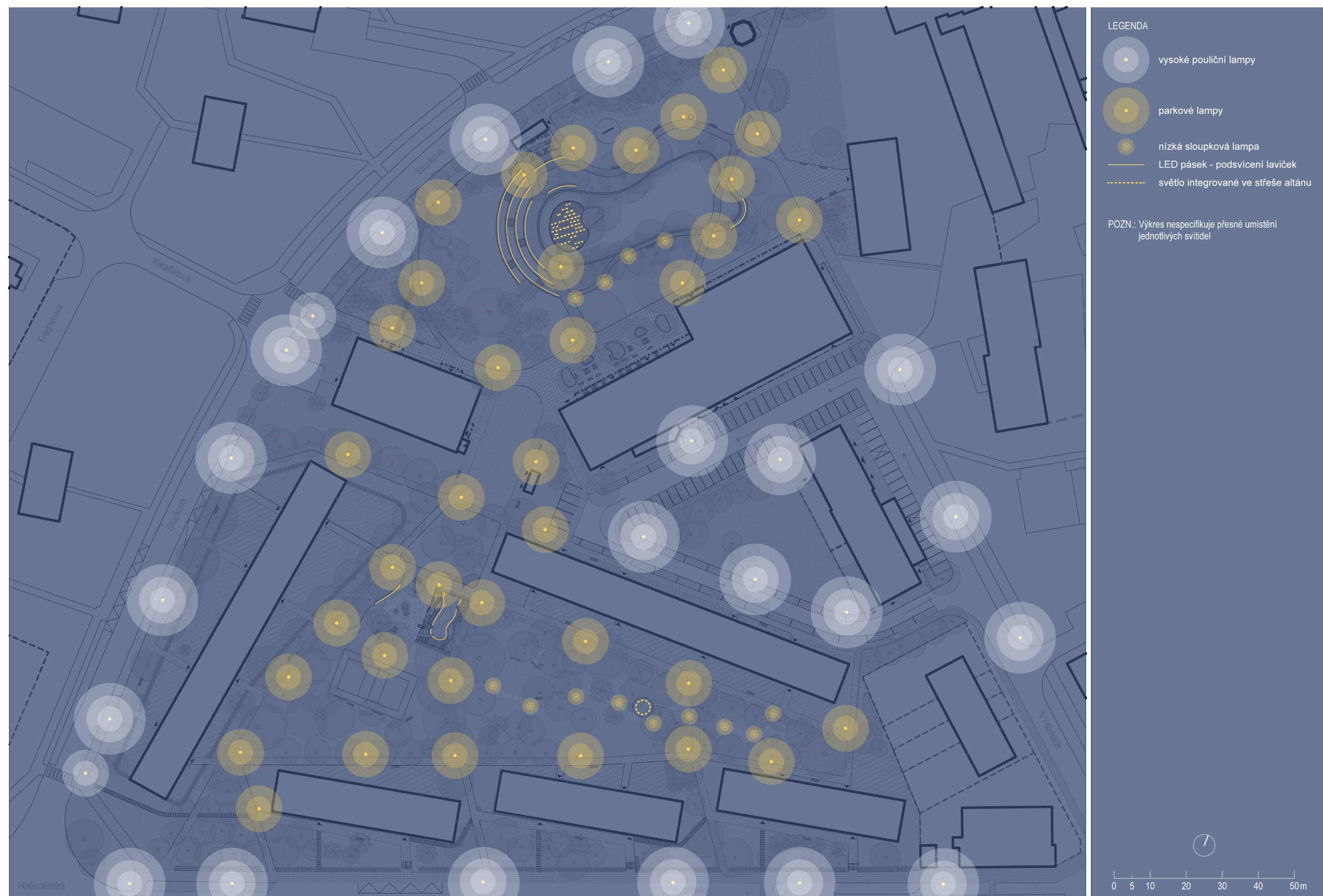
V celém prostoru jsou rozmístěny nové odpadkové koše, jejichž design koresponduje se zbytkem mobiliáře. Převládají zde jednoduché koše na směsný odpad, avšak na více frekventovaná místa jsou navrženy koše na tříděný odpad. To je např. u dětského hřiště, u posezení pivnice i kavárny, a tudíž i v blízkosti amfiteátru.

Na náměstíčko u dětského hřiště je navrženo jednoduché pítko, které může sloužit např. návštěvníkům dětského i sportovního hřiště.

Do řešeného území je navrženo množství nových lamp, díky nimž bude prostor působit bezpečněji a přehledněji. Kromě klasických parkových lamp jsou podél rybníka a podél mlatové cesty mezi panelovými domy navrženy nízké sloupkové lampy, které podpoří příjemnou atmosféru. Osvětlení nesmí chybět ani v obou altánech, a tudíž jsou do dřevěného obložení střešní desky vložena liniová svítidla. Dále jsou umístěny světelné pásy zespondu sedáků na lavicích zasazených do svahu.

Obr. 52: Výběr navrhovaného mobiliáře a osvětlení

7.6 Zeleň

Stromy

V celém prostoru je projevena snaha zachovat co možná nejvíce stávajících stromů. Ke skácení jsou navrženy suché stromy u parkoviště a několik dalších stromů v místech nově navrhovaných prvků. Reálné úpravy je však zapotřebí vykonávat až na základě odborného dendrologického průzkumu. Kromě toho je ale navrženo dosažení stromořadí podél silnice a mezi panelovými domy. Nově vysazené stromy budou také u zahrádky pivnice a u kavárny, kde vytvoří příjemnější atmosféru k posezení. (Viz Situace odstraňovaných a navrhovaných prvků)

Keře

Většina keřů je z prostoru odstraněna. Ponechány jsou však keře podél chodníku u silnice, které tvoří pohledovou bariéru a vytvářejí soukromí. Kromě toho jsou ponechány živé ploty podél Hněvotínské ulice, a navíc jsou dosázeny v okolí panelového domu 1. Vymezují tak předzahrádky a odcloňují je od rušných částí. Předzahrádky u ostatních domů živými ploty vymezeny nejsou, protože se nacházejí v již klidnější části sídliště a byly by spíše nevhodnou bariérou pro obyvatele.

Okrasné záhony

Květinová výsadba, která k Olomouci neodmyslitelně patří, může přispět k posílení identity parku a k vytvoření příjemnější atmosféry. Do okrajových částí parku s rybníkem jsou navrženy okrasné cibuloviny do trávníku. Trvalkové záhony jsou pak navrženy do míst, kde je očekávaná větší koncentrace pohybu lidí, a tedy do blízkého okolí rybníka, k posezení u občerstvení, dále k dětskému hřišti a malému altánu mezi panelovými domy. Barevnost květů je navržena především v červených a ostatních teplých tónech v kombinaci s bílou.

Veřejné bylinkové záhony

Podél chodníku u bývalé požární nádrže (nově navrhovaného dětského hřiště), jsou navrženy veřejně přístupné záhony s bylinkami. Na místě by byly umístěny nůžky a základní informace o fungování. Záhony by byly ve správě městské zeleně a byly by přístupné všem, kdo by o ně měl zájem. Kromě využití v kuchyni by měly záhony také edukativní význam.

Květnaté louky

Do řešeného území je navrženo několik ploch květnatých luk, které prospějí biodiverzitě sídliště a zároveň také pocitově ožíví daný prostor. Konkrétní směsi osiva musejí být vhodně zvoleny podle stanoviště – slunné, polostín nebo do stinného podrostu.

Stávající stromy [vlastní foto]

Vícekmenné stromy [52]

Živé ploty [5]

Pobytový trávník [5]

Trvalkový záhon [54]

Jarní cibuloviny [55]

Bylinkový záhon [53]

Květnatá louka [55]

Obr. 53: Výběr navrhované zeleně

ZÁVĚR

V rámci této diplomové práce byl vytvořen návrh revitalizace parku a veřejného prostoru v olomouckém sídlišti, který by pomohl daný prostor kultivovat, oživit a přizpůsobit potřebám lidí v dnešní době. Navrhované řešení by navíc prostoru sídliště dodalo scházející identitu. Za tímto účelem byla provedena podrobná analýza širších vztahů, historického vývoje i stávajícího stavu.

Na základě zjištěných informací z teoretické části práce a z analýz byl vytvořen koncept řešení daného prostoru, který měl v průběhu tvorby práce více variant. Důležitou myšlenkou konceptu je vytvoření místa, kde by lidé chtěli trávit svůj volný čas, díky čemuž by řešený prostor ožil. Park s rybníkem by mohl sloužit široké veřejnosti, zatímco prostor ve východní části mezi panelovými domy je koncipován spíše jako soukromější. Koncept pracuje se stávajícím tvaroslovím, ale vkládá do něj i nové organické prvky. Důležitou součástí konceptu je také červená barva, která vnáší do prostoru život a hravost, ale také propojuje řešené území s vizuální identitou města.

Finální řešení celkově zlepšuje komunikační trasy v prostoru. Kromě běžných chodníků pro pěší zde byla navržena zajímavá lávka přes rybník a také propojení dvou oddělených parkovišť v jedno velké, a tudíž byl navýšen celkový počet parkovacích míst, přičemž byl zároveň kladen důraz na pohodlný pohyb chodců. Nejvýraznějším prvkem finálního řešení je altán na rybníce, který by sloužil také jako pódium k nově navrženému amfiteátru přiléhajícímu k rybníku. Díky tomuto prostoru by park mohl být využíván k mnoha různým akcím a aktivitám, např. koncerty, drobná divadelní představení, tančírna, letní kino či akce pro děti. Aby se do parku dostal život i za běžného provozu a lidé měli o důvod víc trávit v něm svůj čas, byla do něj navržena malá kavárna s venkovním posezením. Rovněž byla upravena zahrádka před stávající pivnicí. Pro děti byla do parku navržena houpačka a stávající požární nádrž byla přetvořena na dětské hřiště. Nechybí zde ani multifunkční hřiště se sítí. Do prostoru sídliště byl také navržen nový objekt veřejného WC, které by mohli využít lidé pobývající v parku. Pro setkávání místních obyvatel byl do prostoru mezi panelovými domy navržen malý altán s posezením a také byly u všech domů vytvořeny předzahrádky pro obyvatele. V řešeném území byl doplněn nový mobiliář a osvětlení, díky kterému by se lidé v sídlišti cítili bezpečněji i po setmění.

Pro návrh byla velmi důležitá práce se zelení. Nové prvky byly navrhovány s ohledem na stávající stromy, a tudíž jich většina byla zachována. Do řešeného prostoru bylo vloženo několik nových ploch květinových záhonů a květnatých luk, které potěší nejen lidské oko, ale jsou také důležité pro opylovače a zlepšení biodiverzity.

Pro další postup práce by bylo vhodné nechat zpracovat odborný dendrologický průzkum řešeného území, na jehož základě by teprve byly prováděny úpravy dřevin. Zapotřebí by byl také

konkrétní architektonický návrh objektu kavárny a veřejných toalet a následně zpracování dalších stupňů projektové dokumentace k celému řešenému území. Tato práce může sloužit jako základ pro další postup nebo jako inspirace pro kohokoliv jiného, kdo by se zajímal o prostory podobného charakteru.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] NEDUČIN, Dejana; ŠKORIĆ, Marko a KRKLJEŠ, Milena. Post-socialist Development and Rehabilitation of Large Housing Estates in Central and Eastern Europe: A Review. online. *Tehnički Vjesnik*. 2019, roč. 26, č. 6. ISSN 1848-6339. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/en/file/332457>. [cit. 2024-02-25].
- [2] LUH, . Úklid na sídlištích i stavební práce. Tak vypadaly akce Z před rokem 1989. online. In: ČESKÝ ROZHLAS. *Radiožurnál*. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/uklid-na-sidlistich-i-stavebni-prace-tak-vypadaly-akce-z-pred-rokem-1989-6296388>. [cit. 2024-02-28].
- [3] TEMELOVÁ, Jana; NOVÁK, Jakub; OUŘEDNÍČEK, Martin a PULDOVÁ, Petra. Housing Estates in the Czech Republic after Socialism: Various Trajectories and Inner Differentiation. online. *Urban Studies*. 2010. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0042098010379279>. [cit. 2024-04-12].
- [4] ŠIMÁČEK, Petr; SZCZYRBA, Zdeněk; ANDRÁŠKO, Ivan a KUNC, Josef. Humanizace postsocialistických sídlišť - směřování k lepší kvalitě života. online. *Životné prostredie*. 2015, roč. 49, č. 2, s. 74–81. ISSN 0044-4863. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/simacek/citace/jost/2015_Zivotne-prostredie.pdf. [cit. 2024-01-03].
- [5] KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO PROSTORU. *Manuál tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. online. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-87931-11-0. Dostupné z: www.iprpraha.cz/manual. [cit. 2024-01-05].
- [6] ČABLOVÁ, Markéta; MACEKOVÁ, Magdalena; MLČÁK, Lumír; NAWRATH, Martin; ŘÍMANOVÁ, Marie et al. *Kvalitní veřejné prostory: Metodika tvorby a obnovy veřejných prostranství*. online. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2011. Dostupné z: <https://www.lifetreecheck.eu/getattachment/bdc70603-8163-4e9d-9cb6-920394673a50/Kvalitni-verejne-prostory>. [cit. 2024-01-04].
- [7] HNILÍČKA, Pavel. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno: ERA, 2005. ISBN 80-736-6028-8.
- [8] GEBRIAN, Adam. Problémy sídliště (2/6): Až moc veřejného prostoru škodí. online, video. In: *Youtube*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=NpPncGEOPII>. [cit. 2024-01-03].
- [9] DAY, Christopher. *Duch a místo*. Josef HORNÝ (předmluva českého vydání). Brno: ERA, 2004. ISBN 80-865-1795-0.
- [10] NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: krajina, místo, architektura*. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-303-5.
- [11] KOHOUT, Michal; TITTL, Filip a TICHÝ, David. Sídlíště, jak dál – současné problémy sídlišť a možnosti jejich řešení. online. *Deník veřejné správy: Bydlení a stavby*. 2015, č. 2. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6695700>. [cit. 2024-01-04].
- [12] GEHL, Jan. *Život mezi budovami: Užívání veřejných prostranství*. 1 vyd. Boskovice: Albert, 2000. ISBN 80-858-3479-0.
- [13] GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Partnerství, 2012. ISBN 978-80-260-2080-6.
- [14] FLETCHER, Kate; PIERRE, Louise a THAM, Mathilda. *Design and Nature: A Partnership*. 1st ed. New York: Routledge, 2019. ISBN 978-1-351-11151-5.
- [15] DODD, Melanie. *Spatial Practices: Modes of Action and Engagement with the City*. 1st ed. New York: Routledge, 2020. ISBN 978-1-351-14004-1.
- [16] GEBRIAN, Adam. Problémy sídliště (6/6): Život na sídlišti má i svá pozitiva. online, video. In: *Youtube*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-FtApI4JM9U>. [cit. 2024-01-03].
- [17] GEBRIAN, Adam. Problémy sídliště (5/6): Nedostatek parkovacích míst. online, video. In: *Youtube*. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=GMyWRJi_FF0. [cit. 2024-01-03].
- [18] GEBRIAN, Adam. Problémy sídliště (4/6): Příliš ostrá hranice mezi soukromým a veřejným. online, video. In: *Youtube*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=iy0INKvt0oA>. [cit. 2024-01-03].
- [19] SÝKOROVÁ, Martina; TOMÁNEK, Pavel; ŠUŠLÍKOVÁ, Lýdia; STAŇKOVÁ, Nicol; HABALOVÁ, Markéta et al. *Voda ve městě: metodika pro hospodaření s dešťovou vodou ve vazbě na zelenou infrastrukturu*. V Praze: České vysoké učení technické (ČVUT) ve spolupráci s Univerzitou Jana Evangelisty Purkyně (UJEP), 2021. ISBN 978-80-01-06817-5.
- [20] NEUFERT, Ernst. *Navrhování staveb: podklady, normy, předpisy o zřizování, stavbě, tvorbě, nárocích na prostor, na prostorové vztahy, tvoření rozměrů budov, místností, zařízení, přístrojů*. Praha: Consultinvest, 1995. ISBN 80-901-4864-6.
- [21] CZECHGLOBE, ÚSTAV VÝZKUMU GLOBÁLNÍ ZMĚNY AV ČR. *Otevřené vodní plochy ve městě*. online. In: Opatření adaptace. Praha, 2017. Dostupné z: <http://www.opatreni-adaptace.cz/projects/otevrene-vodni-plochy-ve-meste/>. [cit. 2024-03-13].
- [22] STREJČKOVÁ, Klára; DOLEŽALOVÁ, Veronika; MIKULÁŠEK, David; NEČASKÝ, Ondřej; NOVÁK, Martin et al. *Principy tvorby veřejných prostranství*. online. V Brně: Kancelář architekta města Brna, 2019. ISBN 978-80-270-6463-2. Dostupné z: <https://kambrno.cz/wp-content/uploads/2019/10/Principy-tvorby-verejnych-prostranstvi-1-1.pdf>. [cit. 2024-03-13].
- [23] MAGISTRÁT MĚSTA ZLÍNA. Takto bude vypadat nový vodní biotop na Jižních Svazích. Těšíte se?. online. In: *Zlín: Oficiální stránky statutárního města Zlína*. 2021. Dostupné z: https://zlinsky.denik.cz/zpravy_region/jak-bude-vypadat-novy-vodni-biotop-na-jiznich-svazich-20210427.html. [cit. 2024-02-22].
- [24] KKS. Centrální park Jižní Svahy, III. etapa Kráter - část Vodní biotop. online. In: *KKS Stavební firma*. Dostupné z: <http://www.kkssro.cz/reference/detail/264-centralni-park-jizni-svahy-iii-etapa-krater-cast-vodni-biotop>. [cit. 2024-02-22].
- [25] SVAZ ZAKLÁDÁNÍ A ÚDRŽBY ZELENĚ, SPOLEČNOST PRO ZAHRADNÍ A KRAJINÁŘSKOU TVORBU. Park Podzemník v Plzni. online. In: *Park roku*. 2023. Dostupné z: <https://www.parkroku.cz/cs/menu/soutezni-dila/park-podzemnik-v-plzni/>. [cit. 2024-02-22].
- [26] URBANISM STUDIO PUPA. *Public spaces of modernistic large scale housing estate by PUPA*. online. In: *Landezine*. 2022. Dostupné z: <https://landezine-award.com/public-spaces-of-modernistic-large-scale-housing-estate/>. [cit. 2024-02-23].
- [27] CHIGNIER, Vincen. *Význam a symbolika díla Personifikace Galerie Šantovka: Slavíme narožky*. informační tabule. Smetanovy sady, Olomouc, 2023.

- [28] STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. *O městě*. online. In: STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. Statutární město Olomouc: oficiální informační portál. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/o-meste>. [cit. 2024-04-19].
- [29] SLUŇÁKOV, P. Přednášky "Olomouc - genius loci?" a "Naše soudobé parky". online. *Archiweb*. 2010. ISSN 1801-3902. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/n/lectures/prednasky-olomouc-genius-loci-a-nase-soudobe-parky>. [cit. 2024-04-19].
- [30] UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, . Genius loci: Motto města a univerzity bude společné. online. *Žurnál Online: zpravodajství z univerzity*. 2018. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/genius-loci-motto-mesta-a-univerzity-bude-spolecne/>. [cit. 2024-04-19].
- [31] ŠTENCL, Robert. Olomouc má nové logo. online. *Design portál*. 2008. ISSN 1803-6112. Dostupné z: <https://www.designportal.cz/olomouc-ma-nove-logo/>. [cit. 2024-04-19].
- [32] STATUTÁRNÍ MĚSTO OLOMOUC. *Statutární město Olomouc: Grafický manuál*. online. In: Oficiální grafický manuál města Olomouc. Dostupné z: <https://www.vizual.olomouc.eu/graficky-manual-olomouc/index.html>. [cit. 2024-04-19].
- [33] FLORA OLOMOUC. *Olomoucké městské parky*. online. In: Výstaviště Flora Olomouc. Dostupné z: <https://www.flora-ol.cz/areal/olomoucke-mestske-parky>. [cit. 2024-05-01].
- [34] UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. *Parkánové zahrady*. online. In: Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z: <https://parkanovezahrady.upol.cz/>. [cit. 2024-05-01].
- [35] ATELIÉR BONMOT. *Park Malého Prince - Olomouc*. online. In: Ateliér Bonmot. Dostupné z: http://www.atelierbonmot.cz/cs/reference/park_maleho_prince.php. [cit. 2024-05-01].
- [36] FAKULTNÍ NEMOCNICE OLOMOUC. Velká posluchárna a moderní simulátory – univerzita staví novou budovu pro vzdělávání budoucích lékařů a dalších zdravotníků. online. In: *FnoI*. Dostupné z: <https://www.fnoi.cz/aktuality/velka-poslucharna-a-moderni-simulatory-univerzita-stavi-novou-budovu-pro-vzdelavani-budoucich-lekaru-a-dalsich-zdravotniku>. [cit. 2024-03-03].
- [37] FAKULTNÍ NEMOCNICE OLOMOUC. Fakultní nemocnice Olomouc při příležitosti Dnů evropského dědictví otevře fort Tafelberg. online. In: *FnoI*. Dostupné z: <https://www.fnoi.cz/aktuality/fakultni-nemocnice-olomouc-pri-prilezitosti-dnu-evropskeho-dedictvi-otevre-fort-tafelberg>. [cit. 2024-03-03].
- [38] DANIEL, Jan; FRAJER, Jindřich a KLAPKA, Pavel. Proměny suburbia: Olomouc - Nová Ulice. online. HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Historická geografie*. 2010, roč. 36, č. 1. ISSN 0323-0988. Dostupné z: https://www.academia.edu/30138692/Proměny_suburbia_Olomouc_Nová_Ulice. [cit. 2024-05-02].
- [39] ŠIMEK, Pavel. Ekologicky nejen o Olomouci. online. *Veronica: časopis ochránců přírody*. 1994, roč. , č. 3. Dostupné z: http://www.casopisveronica.cz/up/pdf/casopisveronica_1994-3.pdf. [cit. 2024-05-02].
- [40] JABŮREK, Vojtěch a MIŘIJOVSKÝ, Jakub. *Olomouc z výšky*. online. In: MAGISTRÁT MĚSTA OLOMOUCE. Dostupné z: <https://www.olomouczvysky.upol.cz/>. [cit. 2024-05-02].
- [41] DVOŘÁK, Václav a JENIŠTA, Jan. *Sloup I*. online. In: Sochy a města. Dostupné z: <https://sochyamesta.cz/zaznam/14284>. [cit. 2024-05-02].
- [42] KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO PROSTORU. *Katalog doporučených prvků veřejných prostranství hl. m. Prahy: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy*. online. 2022. Dostupné z: <https://ippraha.cz/assets/files/files/5bd1a2765dc9f2d572e67491e620c933.pdf>. [cit. 2024-05-07].
- [43] MMCITĚ. *Mmcité městský mobiliář*. online. In: . Dostupné z: <https://www.mmcite.com/>. [cit. 2024-04-30].
- [44] EGOÉ LIFE. *Městský mobiliář: Kolekce E*. online. In: Egoé life. 2024. Dostupné z: <https://www.egoe-life.eu/cz/e/>. [cit. 2024-04-30].
- [45] STREETPARK. *Výrobky*. online. In: Městský mobiliář Streetpark. Dostupné z: <https://www.streetpark.eu/cs/vyrobky/>. [cit. 2024-04-30].
- [46] JDQ, . *For the architecture geeks - some images of Tokyo*. online. In: Quale + Osborne Family: for the architecture. Dostupné z: <https://qualeosborne.blogspot.com/2010/07/for-architecture-geeks-some-images-of.html>. [cit. 2024-05-01].
- [47] VIRTUALEXPO GROUP. *Contemporary public bench: Solid top seats*. online. In: VIRTUALEXPO GROUP. Archiexpo. Dostupné z: <https://www.archiexpo.com/prod/streetlife/product-51161-925444.html>. [cit. 2024-05-01].
- [48] FERMOB. *Bistro natural chair*. online. In: Fermob. Dostupné z: <https://www.fermob.com/en/Products/Furniture/Dining-chairs/Chairs-dining-armchairs/natural-chair-bistro>. [cit. 2024-05-01].
- [49] LANDSCAPE FORMS. *FGP Area Light*. online. In: Landezine. Dostupné z: <https://landezine.com/landscape-forms-outdoor-furniture-fgp-area-light/>. [cit. 2024-05-01].
- [50] PLATEK. *Stick*. online. In: Platek. Dostupné z: <https://www.platek.eu/eng/prodotto.php?pid=1811&tid=11>. [cit. 2024-05-01].
- [51] ALLIANCE LIGHTING. *Prolume/LED*. online. In: Alliance lighting. Dostupné z: <https://alliancelighting.us/manufacturere/prolume-led/>. [cit. 2024-05-01].
- [52] VAN DEN BERK ŠKOLKY. *Strom nebo vicekmen?*. online. In: Van den Berk Nurseries. Dostupné z: <https://www.vdberk.cz/inspirace/vicekmeny/>. [cit. 2024-05-01].
- [53] ATELIÉR PARTERO. *Bylinková zahrada ve Valticích*. online. In: Partero. Dostupné z: <https://www.partero.cz/parky#/bylinkova-zahrada-valtice>. [cit. 2024-05-01].
- [54] FLOORS CASTLE. *Walled Garden at Floors Castle*. online. In: Pinterest. Dostupné z: <https://www.pinterest.ca/pin/534380312005790467/>. [cit. 2024-05-01].
- [55] ČESKO KVETE. *Česko kvete: Prodej půdních kondicionérů*. online. In: . Dostupné z: <https://www.ceskokvete.cz/>. [cit. 2024-05-01].
- [56] ARCHITONIC. *Materials: High quality design materials*. online. In: Architonic. Dostupné z: <https://www.architonic.com/en/products/materials/0/3210514/1>. [cit. 2024-04-30].

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1: Tradiční VS moderní forma na příkladu města Šumperk [6]</i>	8	<i>Obr. 35: Posezení (vlevo), lavička (uprostřed), klepače a stojany na šňůry (vpravo) [vlastní foto]</i>	31
<i>Obr. 2: Graf studie aktivit v kodaňské obytné čtvrti (2003) [13]</i>	11	<i>Obr. 36: Parkoviště za pivnicí (vlevo), parkoviště u panelového domu (vpravo) [vlastní foto]</i>	31
<i>Obr. 3: Schéma sídlištního prostoru [19]</i>	11	<i>Obr. 37: Schéma vývoje práce – okolí rybníka [vlastní zpracování]</i>	32
<i>Obr. 4: Schéma městského parku [19]</i>	13	<i>Obr. 38: Schéma vývoje práce - prostor s bývalou požární nádrží [vlastní zpracování]</i>	33
<i>Obr. 5: Vyšlapaná pěšina vedle schodů [12]</i>	13	<i>Obr. 39: Vizualizace - dětské hřiště v bývalé požární nádrží - varianta 3 [vlastní zpracování]</i>	33
<i>Obr. 6: Schéma retenční rýhy (vlevo), dešťový záhon (vpravo) [19]</i>	14	<i>Obr. 40: Navrhované zónování [vlastní zpracování]</i>	34
<i>Obr. 7: Dětské hry u vodních prvků ve veř. prostoru [13]</i>	15	<i>Obr. 41: Vizualizace – pohled z amfiteátru na pódium [vlastní zpracování]</i>	37
<i>Obr. 8: Příklad užití vodních prvků na dětském hřišti [19]</i>	15	<i>Obr. 42: Vizualizace – večerní pohled na altán – tančírna [vlastní zpracování]</i>	39
<i>Obr. 9: Schéma základních funkcí městské zeleně [22]</i>	16	<i>Obr. 43: Vizualizace - pohled na lávku [vlastní zpracování]</i>	41
<i>Obr. 10: Centrální park Jižní Svahy – vodní biotop a lávka [24]</i>	17	<i>Obr. 44: Vizualizace - podzimní pohled z lávky na rybník [vlastní zpracování]</i>	42
<i>Obr. 11: Centrální park Jižní Svahy – situační plán [23]</i>	17	<i>Obr. 45: Vizualizace – posezení u kavárny s výhledem do parku [vlastní zpracování]</i>	44
<i>Obr. 12: Centrální park Jižní Svahy – pohled z výšky na park [24]</i>	17	<i>Obr. 46: Vizualizace - posezení u pivnice [vlastní zpracování]</i>	45
<i>Obr. 13: Park Podzemník - situační plán [25]</i>	18	<i>Obr. 47: Vizualizace – houpačka [vlastní zpracování]</i>	46
<i>Obr. 14: Park Podzemník – realizovaný stav [25]</i>	18	<i>Obr. 48: Vizualizace - prostor s vodním prvkem, vlevo vzadu dětské hřiště, vpravo vzadu multifunkční hřiště [vlastní zpracování]</i>	47
<i>Obr. 15: Park Podzemník – ohniště s grilem [25]</i>	18	<i>Obr. 49: Vizualizace - Dětské hřiště v bývalé požární nádrží [vlastní zpracování]</i>	49
<i>Obr. 16: Park Podzemník – sedací prvek [25]</i>	18	<i>Obr. 50: Vizualizace – malý altán s posezením mezi panelovými domy [vlastní zpracování]</i>	51
<i>Obr. 17: Park Ažuolyno Giraitės, Litva – situační plán [26]</i>	19	<i>Obr. 51: Výběr navrhovaných materiálů a barev</i>	52
<i>Obr. 18: Park Ažuolyno Giraitės – pohled na aktivní zónu (vlevo), pohled do parku (vpravo) [26]</i>	20	<i>Obr. 52: Výběr navrhovaného mobiliáře a osvětlení</i>	53
<i>Obr. 19: Park Ažuolyno Giraitės – prostor s rybníkem [26]</i>	20	<i>Obr. 53: Výběr navrhované zeleně</i>	55
<i>Obr. 20: Personifikace Galerie Šantovka – Vincent Chignier [27]</i>	22		
<i>Obr. 21: Bezručovy sady (vlevo), katedrála sv. Václava (vpravo) [vlastní foto]</i>	22		
<i>Obr. 22: Logo a heraldický znak Olomouce [32] a směrovka orientačního systému [vlastní foto]</i>	23		
<i>Obr. 23: Smetanovy sady - hudební pavilon (vlevo) a rybník (vpravo) [vlastní foto]</i>	23		
<i>Obr. 24: Park Malého prince [vlastní foto]</i>	23		
<i>Obr. 25: Sídlíště na k. ú. Nové Ulice (r. 2010) [38] [vlastní úprava]</i>	25		
<i>Obr. 26: Historický vývoj řešeného území na leteckých snímcích [40]</i>	26		
<i>Obr. 27: Rybník s ostrůvkem [vlastní foto]</i>	28		
<i>Obr. 28: Dlažba – chodník u silnice, obrubník z kostek, zarostlá kamenná dlažba [vlastní foto]</i>	28		
<i>Obr. 29: Potraviny, budova základní školy, polyfunkční budova 2 [vlastní foto]</i>	29		
<i>Obr. 30: Polyfunkční budova 1: fitness, pizzerie, pivnice se zahrádkou [vlastní foto]</i>	29		
<i>Obr. 31: Městský mobiliář a šachty [vlastní foto]</i>	29		
<i>Obr. 32: Schody od Hněvotínské ulice; křížení chodníků mezi panelovými domy [vlastní foto]</i>	30		
<i>Obr. 33: Požární nádrž (vlevo), Socha u nádrže – Sloup I. (vpravo) [vlastní foto]</i>	30		
<i>Obr. 34: Dětské hřiště [vlastní foto]</i>	30		

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Principy ovlivňující pocit bezpečí ve městě [13]</i>	11
<i>Tabulka 2: 12 kritérií kvality týkajících se pěšího terénu [13]</i>	12
<i>Tabulka 3: SWOT analýza řešeného území [vlastní zpracování]</i>	31

SEZNAM VÝKRESŮ

<i>Výkres 1: Mapa širších vztahů</i>	24
<i>Výkres 2: Situace – stávající stav</i>	27
<i>Výkres 3: Situace odstraňovaných a navrhovaných prvků</i>	35
<i>Výkres 4: Situace – navrhovaný stav</i>	36
<i>Výkres 5: Schémata využití prostoru</i>	38
<i>Výkres 6: Altán na rybníce s amfiteátre – půdorys a řez</i>	40
<i>Výkres 7: Lávka přes rybník – půdorys a řezy</i>	43
<i>Výkres 8: Dětské hřiště s přilehlým prostorem – půdorys</i>	48
<i>Výkres 9: Dětské hřiště v bývalé nádrži – řezopohledy</i>	50
<i>Výkres 10: Situace – schéma osvětlení</i>	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: CD (s elektronickou podobou práce)